

**TURUN
YLIOPISTO**

Republikaaneista luodut dehumanisoivat viholliskuvat

Semioottinen kuva-analyysi demokraattien jakamista internetmeemeistä vuonna 2023

Valtio-opin
pro gradu -tutkielma

Laatija(t):
Elina Tuomivirta

15.5.2026
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

TUOMIVIRTA, ELINA: Republikaaneista luodut dehumanisoivat viholliskuvat: Semioottinen kuva-analyysi demokraattien jakamista internetmeemeistä vuonna 2023

Pro gradu -tutkielma, 108 s., 7 liites.

Valtio-oppi

Toukokuu 2026

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan, millä tavoin affektiivista polarisaatiota rakennetaan yhdysvaltalaisen demokraattien tukijoiden jakamissa republikaaneja käsittelevissä poliittisissa internetmeemeissä. Analyysi keskittyy siihen, miten viholliskuvat ja dehumanisaatio ilmenevät visuaalisessa aineistossa sekä millaisia merkityksiä niiden kautta tuotetaan poliittisesta vastustajasta. Aiempi tutkimus on tarkastellut vastaavia ilmiöitä erityisesti Donald Trumpin kannattajiin ja alt-right-liikkeeseen liittyen, mutta demokraattien tuottamaa visuaalista aineistoa on tutkittu vähemmän.

Aineistona käytettiin vuoden 2023 aikana Supporting Biden/Harris Administration -Facebook-ryhmässä julkaistuja 642 internetmeemiä, joista analyysiin päätyi 568. Aineiston laajuus mahdollisti kattavan analyysin siitä, miten erilaiset viholliskuvat ja dehumanisaation muodot esiintyvät ryhmässä jaettujen internetmeemien visuaalisessa kuvastossa sekä kuinka ne vahvistavat affektiivista polarisaatiota.

Analyysi perustuu semioottiseen kuva-analyysiin, jossa tarkastellaan visuaalisten merkkien konnotaatioita. Analyysi noudatti konstruktivistista lähestymistapaa, jossa pyrittiin tunnistamaan, millä merkeillä ja visuaalisilla elementeillä dehumanisaatio ja viholliskuvat välittyvät katsojalle sekä millaisen todellisuuden ne luovat.

Tulokset osoittavat, että yksittäiset internetmeemit sisältävät usein useita samanaikaisia merkityksiä: 568 internetmeemiä sisälsi yhteensä 681 konnotaatiota. Lisäksi ne rakentuvat usein visuaalisten ja tekstuaalisten elementtien yhteisvaikutuksessa. Affektiivinen polarisaatio rakentuu ennen kaikkea vastapuolen negatiivisen kuvaston kautta, ei oman ryhmän ihannoinnin kautta.

Keskeinen havainto on, että affektiivinen polarisaatio syntyy erityisesti viholliskuvien ja dehumanisaation yhdistelmästä, mikä mahdollistaa torjuvien, vähättelevien ja vihamielisten esitystapojen käytön. Internetmeemien konnotatiivinen taso rakentaa ja vahvistaa tunnepohjaista vastakkainasettelua digitaalisessa kulttuurissa. Tämä tekee niistä tehokkaan välineen poliittisen vastakkainasettelun luomisessa ja ylläpitämisessä.

Avainsanat: affektiivinen poliittinen polarisaatio, dehumanisaatio, internetmeemit, semioottinen kuva-analyysi, viholliskuvat

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Digitaalinen kulttuuri	10
2.1	Visuaalinen kulttuuri ja kuvasto internetissä	11
2.2	Facebook	12
2.3	Vastakkainasettelu digitaalisessa kulttuurissa	13
2.4	Kuvalautojen rooli vuoden 2016 vaaleissa ja alt-rightin nousu	15
3	Internetmeemit	21
3.1	Meemi – itsekäs geeni	21
3.2	Internetmeemit	21
3.3	Poliittiset internetmeemit	28
3.4	Yhdysvaltain vaalit ja internetmeemit	32
4	Affektiivinen poliittinen polarisaatio	35
4.1	Kaikukammiot ja algoritmit	37
4.2	Psykologinen dehumanisointi ja viholliskuvat	39
4.3	Affektiivinen poliittinen polarisaatio Yhdysvalloissa	45
4.3.1	Yhdysvaltain jakautuminen 2000-luvulla	47
4.3.2	Donald Trumpin poistaminen sosiaalisesta mediasta ja sinne paluu	49
5	Tutkimusmenetelmät ja metodit	51
5.1	Semiotiikan representaatio	51
5.2	Semioottinen kuva-analyysi	52
5.2.1	Semiotiikan koodi	52
5.2.2	Denotaatio ja konnotaatio	55
5.3	Visuaalisen aineiston sisällönanalyysi	57
5.4	NVivo-avusteinen kuva-analyysi	57
6	Aineiston esittely	59
6.1	Aineisto	59
6.2	Facebook-ryhmä Supporting Biden/Harris Administration	59
6.3	Aineiston redusointi	60

7	Analyysi	63
7.1	Aineiston luokittelu	63
7.2	Denotaatiot aineistossa	64
7.2.1	Republikaanit aineistossa	65
7.2.2	Demokraatit aineistossa	68
7.2.3	Trump aineistossa	69
7.3	Demokraatit aineistossa positiivisessa valossa ja konnotaatioiden jakauma	71
7.4	Affektiivinen poliittinen polarisaatio aineistossa	72
7.4.1	Konnotaatioiden luominen aineistossa	72
7.4.2	Trumpin kannattajat konnotaatioiden kohteena	73
7.4.3	Psykologinen dehumanisointi aineistossa	76
7.4.4	Viholliskuvat aineistossa	80
7.4.5	Viholliskuvien ja dehumanisaation yhdistyminen aineistossa	88
7.4.6	Väkivalta aineistossa	96
8	Johtopäätökset	98
	Lähteet	103
	Liitteet	109
	Liite 1. Kaikki denotaatiot	109
	Liite 2. Kaikki republikaanien denotaatiot	111
	Liite 3. Trump ja muut kuin republikaanit	113
	Liite 4. Republikaanit (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita	114

1 Johdanto

Kansainvälisen politiikan näyttämö muuttuu ja kuohuu tällä hetkellä päivittäin. Eilisen uutinen on ehtinyt vanhentua jo useaan kertaan vuorokauden sisällä. Yksi suurimmista syistä tähän on Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin hallinto. Ylen ulkomaantoimittaja Ilmari Reunamäki totesi jo huhtikuussa 2024 Uutispodcastissa, että luultavammin tämä aika tullaan tuntemaan Trumpin aikana (Mikkonen 2024).

Polarisaatio mainitaan usein nykykeskustelussa, kun puhutaan Yhdysvalloista, oli kyse sitten politiikasta tai kansakunnasta yleisesti. Arttu Saarinen (2022, 5) toteaa kirjansa *Vastakkainasettelujen aika* esipuheessa, että poliittisesta polarisaatiosta on tullut muotisana, joka esiintyy jatkuvasti sekä kotimaisessa että kansainvälisessä julkisessa keskustelussa. Poliittinen polarisaatio ja siitä aiheutuvat poliittisten ryhmien väliset konfliktit ovat kuitenkin normaali asia, joka kuuluu olennaisesti demokratiaan. Ilmiö, joka tällä hetkellä koskee Yhdysvaltoja ja joka on vahvistunut Richard Nixonin presidenttikaudelta lähtien, on nimeltään affektiivinen poliittinen polarisaatio. Affektiivinen poliittinen polarisaatio on voimakasta vastakkainasettelua, jossa käytetään hyväkseen dehumanisaatiota ja viholliskuvia. Tässä tutkielmassa käytetään termiä *affektiivinen polarisaatio* lyhennettynä ilmaisuna tästä ilmiöstä.

Erityisesti sosiaalinen media on noussut keskeiseksi areenaksi, jossa poliittisia vastakkainasetteluja tuotetaan ja vahvistetaan. Kansalaiset ja poliittiset toimijat eivät ainoastaan esitä mielipiteitään verkossa, vaan osallistuvat aktiivisesti merkitysten tuottamiseen, jossa vastapuolta tulkitaan, arvotetaan ja usein myös kyseenalaistetaan. Tässä ympäristössä poliittinen viestintä ei rajoitu rationaaliseen argumentaatioon, vaan rakentuu yhä useammin tunteisiin perustuvien vastakkainasettelujen varaan. Useiden sosiaalisen median johtajien paikalla olo Trumpin virkaanastujaisissa kohautti ihmisiä alkuvuodesta 2025. Ylen uutisessa oli suora väite siitä, kuinka Facebook ja viestipalvelu X ovat tällä hetkellä puolueellisia ja valeuutisia levittäviä (Koskela & Sullström 2025).

Uutisvirrassa toistuvat kuvat poliittisista debateista, vastakkainasetteluista ja poliittisista kärjistyksistä. Näitä tapahtumia ei ainoastaan raportoida, vaan niitä tulkitaan, kommentoidaan ja kierrätetään verkossa monin eri tavoin. Yksi keskeisimmistä verkkokeskustelun muodoista ovat internetmeemit. Koska internetmeemit ovat suosittuja ja suhteellisen vapaata riistaa ilman tekijänoikeusloukkauksia, nekin on valjastettu poliittisiin tarkoituksiin (Yao 2016,

153). Esimerkiksi Suomen sosiaali- ja terveysministeriö patisti ihmisiä äänestämään tammikuun 2022 aluevaaleissa *Baton Roue*- ja *Swole Doge vs. Cheems*- internetmeemien avulla.

Internetmeemit ovat visuaalisia ja usein humoristisia esityksiä, jotka tiivistävät poliittisia viestejä helposti jaettavaan muotoon. Niiden avulla poliittisia toimijoita esitetään nopeasti tunnistettavien kulttuuristen viittausten kautta, mikä tekee niistä tehokkaita affektiivisen polarisaation rakentamisen ja vahvistamisen välineitä. Vaikka meemit voivat näyttäytyä harmittomana ajanvietteenä, niitä hyödynnetään myös propagandassa, samoin kuin esimerkiksi Mikki Hiirtä ja Aku Ankkaa käytettiin toisen maailmansodan aikana, jolloin ne rakensivat voimakasta vastakkainasettelua. Tätä yksinkertaistavaa potentiaalia korostaa myös Saara Särämä Politiikasta-sivuston artikkelissa: ”*Huumoria ja kuvakieltä hyödyntävät meemit tuottavat helposti sosiaalisessa mediassa leviäviä yksinkertaistavia selityksiä monimutkaisista ongelmista*”. (Poutanen & Särämä 2021.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on analysoida, millä tavoin affektiivista polarisaatiota rakennetaan demokraattien tukijoiden jakamissa republikaaneja koskevissa poliittisissa internetmeemeissä. Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti sitä, miten viholliskuvat ja dehumanisaatio ilmenevät visuaalisessa aineistossa ja millaisia merkityksiä niiden kautta tuotetaan poliittisesta vastustajasta.

Tutkimuskysymys on seuraava: millaisia konnotaatioita republikaanien esittämiseen liitetään demokraattien jakamissa poliittisissa internetmeemeissä, ja miten nämä konnotaatiot rakentavat viholliskuvia ja dehumanisoivia esitystapoja? Affektiivisessä polarisaatiossa poliittinen vastustaja rakentuu usein negatiivisten merkitysten kautta, joissa korostuu vastakkainasettelu.

Tutkimus on laadullinen sisällönanalyysi, jossa hyödynnetään visuaalisen kulttuurin tutkimusta ja semiotiikkaa. Analyysi kohdistuu internetmeemien konnotaatioihin ja siihen, miten niiden avulla tuotetaan ja vahvistetaan affektiivista polarisaatiota erityisesti viholliskuvien ja dehumanisaation kautta. Yhdistämällä viholliskuvat ja dehumanisointi teoreettiseksi viitekehykseksi, ja semioottisen kuva-analyysin toimiessa metodina, voidaan tuoda esiin syvä ymmärrys siitä, miten nämä ilmiöt ilmenevät visuaalisessa aineistossa ja vahvistavat affektiivista polarisaatiota demokraattien omassa kaikukammiossa.

Retoriikka on yleinen tutkimuksen kohde politiologiassa, mutta kuvallisen kulttuurin tutkimus, etenkin suomen kielellä, on jäänyt vähemmälle. Tässä tutkimuksessa keskitytään pelkän retoriikan sijaan kuvallisiin merkkeihin ja representaatioiden luomaan vaikutukseen poliittisissa internetmeemeissä. Meemikulttuuria on tutkittu osana osallistuvaa digitaalista kulttuuria sekä esimerkiksi sukupuolen representaatioiden näkökulmasta. Kansainvälisen politiikan saralta aiempi englanninkielinen tutkimus on tarkastellut poliittisia internetmeemejä erityisesti Yhdysvalloissa republikaanien ja niin sanotun alt-right-liikkeen kontekstissa, jossa meemiviestinnän on osoitettu sisältävän voimakkaita viholliskuvia ja dehumanisoivia esitystapoja. Sen sijaan demokraattien tukijoiden tuottamaa vastaavaa visuaalista sisältöä on käsitelty tutkimuskirjallisuudessa huomattavasti vähemmän. Näin ollen tutkimuksessa on aukko, joka koskee affektiivisen polarisaation ilmenemistä myös poliittisen kentän toisella laidalla.

Yhdysvaltain poliittisessa järjestelmässä on kaksi puoluetta, republikaanit ja demokraatit. Useassa tutkimuksessa on osoitettu, että republikaanien Donald Trumpia kannattavan alt-right-liikkeen jakamat internetmeemit ovat hyvin vihamielisiä ja dehumanisoivia vastustajiaan kohtaan. On ollut selvää, että republikaanit hyötyivät internetmeemeistä 2016, ja että Barack Obama hyötyi niistä vuonna 2012. Koska alt-right-liikkeen affektiivista polarisaatiota vahvistavista internetmeemeistä on jo tutkimusta, tämä tutkielma tarkastelee vastakkaisen puolen, eli demokraattien, tuottamaa kuvallista sisältöä. Erityisenä kohteena ovat Bidenin kannattajien jakamat internetmeemit. Tutkimuksen uutuusarvo perustuu siihen, että demokraattien levittämiä polarisoivia internetmeemejä on aiemmin käsitelty tutkimuskirjallisuudessa vain rajallisesti.

Tässä tutkielmassa aineistona ovat vuoden 2023 aikana julkaistut kuvalliset poliittiset internetmeemit, joita jaettiin demokraattien tukiryhmässä ”Supporting Biden/Harris Administration” Facebookissa. Vuosi 2023 on erityisen kiinnostava tutkimuskohteena, sillä se ei ole vaalivuosi Yhdysvalloissa. Vaalittomina vuosina poliittista viestintää on tutkittu vähemmän, vaikka Yhdysvaltojen kaksivuotinen poliittinen sykliisyys tekee politiikasta jatkuvasti läsnä olevan ilmiön.

Facebook-ryhmä valikoitui aineistonkeruun kohteeksi, koska se on julkinen, suuri (yli 27 000 jäsentä) ja aktiivinen. Ryhmä on kokonsa puolesta erittäin suuri, joten sen voi olettaa tavoittavan kymmeniätuhansia ihmisiä. Vaikka ryhmä ei edusta demokraattien virallista linjaa, eikä välttämättä edusta kaikkien demokraattien mielipiteitä, sen suuri jäsenmäärä ja

ryhmän avoimuus tekevät siitä merkittävän aineistonkeruualustan. Tutkimuksen kohdistaminen nimenomaan Bidenin hallintoa tukevaan ryhmään tarjoaa myös vastapainoa Trumpia tukevasta alt-right-liikkeestä tehdyille aiemmille tarkasteluille.

Aineistoon jää redusoinnin jälkeen 642 internetmeemiä, joista 568 liittyy affektiivisen polarisaation rakentamiseen. Kun tarkasteluväli on kokonainen vuosi, saadaan kokonaisvaltainen käsitys siitä, millaista kuvastoa demokraatit jakavat. Tällöin aineisto ei myöskään vääristy tarkoituksella negatiiviseksi, kuten saattaisi käydä, jos tutkimuskohteeksi valittaisiin jo valmiiksi polarisoitunut tema, kuten esimerkiksi aborttioikeus. Aineiston internetmeemeistä muodostuu yhtenäinen kuva siitä, millaisia aiheita affektiivisen polarisaation luomiseen demokraattien piireissä käytetään.

Tutkielman dispositio rakentuu siten, että ennen teoreettista viitekehystä tarkastellaan tutkimuksen kontekstia ja keskeisiä käsitteitä kahdessa taustoittavassa luvussa. Tutkielma etenee seuraavasti. Luku 2 taustoittaa tutkimusta tarkastelemalla digitaalista kulttuuria, jossa internetmeemit toimivat. Luvussa käsitellään internetin visuaalista kulttuuria sekä esitellään representaation käsite, joka toimii analyysin keskeisenä käsitteellisenä lähtökohtana. Lisäksi luvussa tarkastellaan aineistonkeruualustana toimivaa Facebookia sekä digitaaliseen kulttuuriin, ja samalla internetmeemeihin, liittyviä ilmiöitä, kuten kybervaikuttamista, internettrollausta ja maalittamista. Luvussa huomioidaan myös alt-right-liikkeen rooli ja kuvalautojen merkitys erityisesti Yhdysvaltojen vuoden 2016 presidentinvaalien kontekstissa, jotta analysoitavien internetmeemien vastakkainasettelun tausta hahmottuu. On tärkeää ymmärtää, mitä vastaan analysoitavat demokraattien jakamat internetmeemit ”taistelevat”. Termi alt-right on vaikea kääntää, sitä on välillä kutsuttu vaihtoehto-oikeistoksi, mutta koska alt-right on vakiinnuttanut paikkansa termistössä, on se käytössä myös tässä tutkielmassa.

Luku 3 käsittelee internetmeemejä. Luvussa käydään läpi mitä alkuperäinen termi meemi tarkoittaa, määritellään internetmeemit yleisesti ja keskitytään poliittisiin internetmeemeihin, joita aineiston internetmeemit ovat.

Luvussa 4 esitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Teoreettisena viitekehysenä toimivat viholliskuvat ja dehumanisointi, joiden avulla tarkastellaan affektiivisen poliittisen polarisaation ilmenemistä. Affektiivinen poliittinen polarisaatio ei ole varsinaisesti teoria, vaan ilmiö, joka voi rakentua viholliskuvien ja dehumanisaation kautta. Lisäksi luvussa tarkastellaan algoritmien ja kaikkukammioiden roolia polarisaation muodostumisessa. Koska analyysi keskittyy Yhdysvaltojen poliittiseen kontekstiin sijoittuviin internetmeemeihin,

teoriaosuudessa tarkastellaan affektiivista polarisaatiota Yhdysvalloissa sekä edeltäneitä kehityskulkuja ja nykytilaa.

Tutkimusmenetelmät ja metodit käydään läpi luvussa 5. Luvussa esitellään semioottinen kuva-analyysi, joka toimii metodina kuvien tutkimiseen ja analysointiin. Luvussa esitellään semioottiset käsitteet, joiden avulla aineistoa analysoidaan: semiotiikan koodi, denotaatio ja konnotaatio. Menetelmällisesti analyysi perustuu visuaalisen aineiston sisällönanalyysiin ja semioottiseen kuva-analyysiin, jonka apuna on käytetty NVivo-ohjelmaa.

Ennen analyysia luvussa 6 esitellään aineisto ja sen keräysalusta. Aineistona toimii Supporting Biden/Harris Administration -Facebook-ryhmässä jaetut poliittiset internetmeemit.

Analyysiluvussa 7 tarkastellaan, kuinka affektiivista polarisaatiota rakennetaan Supporting Biden/Harris Administration -Facebook-ryhmässä jaetuissa kuvallisissa poliittisissä internetmeemeissä. Erityisesti keskitytään dehumanisaation, viholliskuvien ja väkivallan merkkeihin. Analyysista ilmenee, millaisen todellisuuden demokraatit luovat republikaaneista kuvallisten internetmeemien avulla.

Luvussa 8 kootaan tutkimuksen keskeiset johtopäätökset.

Tässä tutkimuksessa henkilöiden nimissä noudatetaan yleisesti vakiintuneita suomenkielisiä muotoja. Esimerkiksi Joe Bidenin virallinen etunimi on Joseph, mutta tutkimuksessa henkilöistä käytetään yleisesti tunnettuja kutsumanimiä, ellei asiayhteys muuta edellytä.

2 Digitaalinen kulttuuri

Internetissä tapahtuva kulttuuri ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva kanssakäyminen on selvästi osallistavaa. Bradley Wiggins (2019, 134) vertaa digitaalista kulttuuria 1900-luvun alun dadaisteihin ja surrealisteihin. Digitaalisessa kulttuurissa yritetään luoda maailmaan jotain järkeä keskustelemalla modernista elämästä vetoamalla ja siteeraamalla ironista, satiirista, rienaavaa, synkkää tai loukkaavaa huumoria. Tässä on olennaisesti mukana sosiaalinen media ja sitä kautta internetmeemit.

Niin kutsutun web 2.0:n, eli aikaisempaa sosiaalisemman internetin ja sitä samalla hyödyntävien ohjelmistojen synty ajoittuu vuosille 2004–2006. Web 2.0 on laaja käsite, johon kuuluu sosiaalisen median ja rikkaiden verkkosovellusten tuleminen kaikkien saataville. Sosiaalinen media ei ole sama asia kuin web 2.0, mutta se on siihen merkittävästi liittyvä ja tärkeä ilmiö. (Suominen 2013, 103–104.)

Sosiaalisen median käsite alkoi yleistyä vuonna 2008. Merkittävä käänne tapahtui myös 2008, kun Facebook ohitti MySpacen suosituimpana sosiaalisen median nettisivustona. Vielä vuonna 2006 MySpace taisteli Googlen kanssa internetin suosituimman verkkosivun paikasta. Lopulta MySpacen suosio lopahti lähes kokonaan, kun taas Facebookin ja YouTuben suosio kasvoi. (Saarikoski 2013b, 146, 158.)

Aktiiviset sosiaalisen median käyttäjäidentiteetit ylittivät vuonna 2023 viiden miljardin rajan ja käyttäjäluku vastasi 62,3 prosenttia maailman väestöstä. (Kemp 2024.) Läheskään kaikki näistä sosiaalisen median käyttäjäidentiteeteistä eivät ole luonnollisia ihmisiä, vaan osa on botteja, yrityksiä, vale- ja huijausprofiileja, kuvitteellisia henkilöitä tai huumorisivustoja. Lisäksi yhdellä ihmisellä on yleensä useita eri sosiaalisen median tilejä. Esimerkiksi Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa käyttäjäidentiteettejä on 112 prosenttia väestömäärään nähden. Keskimäärin sosiaalisessa mediassa vietettiin vuonna 2023 päivittäin kaksi tuntia ja 23 minuuttia ja keskimäärin käytössä on kuusi tai seitsemän erilaista sosiaalisen median alustaa. (Kepios 2024, 206, 215.)

Digitaalinen kulttuuri on murtanut perinteisiä yhteiskunnallisia rakenteita sekä varallisuuteen ja maantieteeseen liittyviä rajoitteita. Internetin kautta organisoitiin ja seurattiin muun muassa arabikevään protesteja vuonna 2011 sekä Occupy Wall Street -liikkeen leviämistä muihin kaupunkeihin. Espanjassa internet on toistuvasti toiminut välineenä, jonka kautta kansalaisia

on mobilisoitu kaduille. Huomattavaa näissä tapahtumissa on se, että niitä voidaan tarkastella osana johtajattoman digitaalisen vallankumouksen tapahtumia. (Nagle 2017, 10–11.)

Uudet teknologiat ovat nopeuttaneet ihmisten tiedonsaantia, saaneet ihmisiä liittymään yhteen ja levittämään uutisia ja valeuutisia nopeammin kuin aikaisemmin. Nykyään samanlaisia verkossa organisoituja liikkeitä, joissa johtajaa tai hierarkkista rakennetta ei ole, ovat esimerkiksi Black Lives Matter -liike ja Elokapiina, sekä vuonna 2016 suurempaan tietoisuuteen nousut alt-right-liikehdintä.

2.1 Visuaalinen kulttuuri ja kuvasto internetissä

Janne Seppäsen (2005, 17, 22) mukaan elämme nyt historian kuvallisinta aikaa. Lehtikuvat, elokuvat, mainokset, televisio, videot ja internet ovat mahdollistaneet tämän. Tämä ei tarkoita, että käyttäisimme silmiämme enemmän kuin ennen, vaan kuvallisuus ja erilaisten kuvatuotantoteknologioiden määrä on kasvanut huomattavasti viimeisen sadan vuoden aikana.

Sosiaalinen media ja siellä vastaan tulevat kuvat ovat osa jokapäiväistä elämää. TikTokin myötä erityisesti lyhyet videot ovat nousseet suosioon. Pelkkään kuvien jakamiseen keskittyvät alustat ovat suosittuja erityisesti nuorten keskuudessa. Myös perinteiset mediatilat ovat omaksuneet lyhytvideomuotoja nuorten tavoittamiseksi.

Visuaalinen kulttuuri on kattokäsite, jonka alle sijoittuu useita tieteenaloja. Mediakuvat ovat tällä hetkellä merkittävin osa visuaalista kulttuuria. Mediakuvia ovat muun muassa mainokset, lehtikuvat, sekä television ja internetin kuvastot. Tutkimuskohteen lajityypillisten piirteiden huomioiminen on olennaista, sillä esimerkiksi elokuvien analyysi eroaa internetmeemien tarkastelusta. Metodi, oli se sitten diskurssianalyysi, kehysanalyysi tai sisällönanalyysi, määrittää mitä kuvastosta tutkitaan. (Seppänen 2005, 17–18, 27.) Internetmeemit ovat mediakuvia ja tässä tutkimuksessa metodina toimii sisällönanalyysi.

Mediakuvat ovat muuttuneet digitaalisen kulttuurin myötä merkittävästi. Aiemmat visuaalisen kulttuurin tutkijat (Barthes 1984, Fiske 1992, Seppänen 2005) korostivat, kuinka tärkeää on huomioida kuvien julkaisukanava (sanomalehti, elokuva, ulkomainos) sekä yleisö, jolle kuva on tuotettu. Nykyisessä sosiaalisessa mediassa kuvien kanavat (kuten Instagram) ja yleisö (julkaisijan seuraajat) ovat kuitenkin hämärtyneet. Vaikka kuvia tuotetaan edelleen tietty kanava ja yleisö mielessä, niiden hallitsematon leviäminen verkossa uusille alustoille ja uusille yleisöille on muuttanut mediakuvien kulutuksen muotoja. Lisäksi kuvamanipulaatiot ja tekoälyn avulla kokonaan luodut kuvat horjuttavat vanhoja käsityksiä valokuvista.

Representaatio on visuaalisen kulttuurin tutkimuksen kannalta tärkeä käsite. Representaation avulla voi tutkia esimerkiksi miten erilaiset mediat tuottavat ja esittävät todellisuutta, millä tavoilla ja kenen kannalta katsottuna. Representaation käsitteen avulla pystytään tieteellisesti analysoimaan erilaisia mediaesityksiä. Representaatio tarjoaa välineen, jonka avulla tutkimus voidaan sijoittaa laajempaan teoreettiseen analyysiin, esimerkiksi sukupuolen, ideologian, subjektiivisuuden tai affektiivisen polarisaation näkökulmasta. Pelkästään yksittäinen kuva on jo esitys, eli representaatio. Kuvan ollessa vaikkapa uutiskuva, se on osa laajempaa representaatiota eli uutisartikkelia. (Seppänen 2005, 77.)

Visuaalinen kulttuuri on nykyään merkittävä osa digitaalista kulttuuria. Kuvakulttuurin vallankumoukseksi voi kutsua, kun kuvien jakaminen netissä muuttui helpoksi ja nopeaksi. 2004 digikuvien levitykseen tarkoitettut verkkopalvelut yleistyivät. Ensimmäisiä sivustoja, joille käyttäjät pystyivät jakamaan kuviaan, oli etenkin suomalaisille tuttu IRC-Galleria, joka perustettiin vuonna 2000. Vuonna 2004 digitaalinen valokuvaaminen ja kuvagalleriapalvelujen mukaan tuleminen kiinnitti visuaalisen kulttuurin tutkijoiden mielenkiinnon. Muutos, jossa tavalliset kuluttajat pystyivät jakamaan kuviaan verkkopalveluissa laajalle yleisölle, nähtiin selvänä muutoksena, joka teki kuluttajista ”visuaalisia vaeltajia”. (Saarikoski 2013a, 48–51.)

2.2 Facebook

Syksyllä 2006, vuonna 2004 perustettu, Facebook avautui yleiseen käyttöön kaikille yli 13-vuotiaille tietyin rajoituksin. Kesäkuussa 2006 MySpace oli Yhdysvalloissa suosituin yhteisösivusto, kunnes Facebook ohitti sen suosituimpana yhteisöpalveluna vuonna 2008. (Suominen 2013, 106–108.) Samalla kun kävijämäärät kasvoivat ja ihmiset verkostoituivat entistä helpommin, alkoi Facebookissa levitä samoja ongelmia, kuin internetissä yleisesti: viruksia, identiteettivarkauksia ja muita huijauksia. (Saarikoski 2013b, 153.)

Facebookin joukkopaosta on puhuttu jo vuosia, mutta maailman laajuisesti tarkasteltuna Facebook oli 2023 maailman käytetyin sosiaalisen median alusta ja kolmanneksi suosituin, kun katsotaan siellä olevia aktiivisia käyttäjiä tai kauanko aikaa siellä kulutetaan. Facebook mainitaan myös kolmanneksi suosituimmaksi alustaksi, kysyttäessä 16–64-vuotiailta heidän sosiaalisen mediansa suosikkialustaa. Facebookilla oli vuonna 2023 3,05 miljardia aktiivista käyttäjää kuukaudessa, eli se tavoitti 57 prosenttia kaikista internetin käyttäjistä. (Kepios 2024, 232, 236, 238, 270.)

Eniten Facebookin käyttäjiä vuonna 2023 oli Intiassa ja Yhdysvalloissa. Intiassa oli vähintään 369,9 miljoonaa ja Yhdysvalloissa 186,4 miljoonaa aktiivista käyttäjää. Facebookin mainosyleisön mediaani-ikä oli 32 vuotta. Vaikka mediassa ja eri artikkeleista kuvataan nuorten käyttäjien pakoa Facebookista, tiedot osoittavat, että nuoret ovat edelleen sivuston aktiivisimpia käyttäjiä, etenkin kehittyvissä talouksissa. (Kemp 2023.)

Jessikka Aro (2019,16, 338–339) näkee, että Facebook ja Twitter, nykyään X, ovat Venäjän poliittisten teknologistien käsissä psykologisia joukkotuhoukseita. Ihmiset eivät suhtaudu sosiaalisessa mediassa nopeisiin tunteita herättäviin ärsykkeisiin kriittisesti. Yhdysvalloissa alettiin virallisesti tutkimaan Facebookissa tapahtunutta trollausta liittyen vuoden 2016 presidentinvaaleihin. Rupililla maksetut trollitehtaiden tuottamat materiaalit levisivät Facebookissa yli 120 miljoonan yhdysvaltalaisen nähtäväksi. Erikoistutkija Robert S. Mueller haastoi oikeuteen 12 trollitehtaalla työskennellyttä alkuvuodesta 2018. Syytekirjelmässä todettiin venäläisten trollien häirinneen jo vuodesta 2014 asti Yhdysvaltojen presidentinvaaleja.

2.3 Vastakkainasettelu digitaalisessa kulttuurissa

Triggeröinti, maalittaminen ja trollaus ovat termejä, joissa ihmisten välille luodaan vastakkainasettelua etenkin sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisessa mediassa kiusaaminen ja tahallinen loukkaaminen tunnepohjaisilla sanavalinnoilla on helpompaa kuin kasvokkain, sillä vastapuolen reaktiota ei joudu näkemään. (Saarinen 2022, 37–38.) Digitaalisessa kulttuurissa keskustelupalstoilla voidaan piiloutua nimimerkin taakse. Etenkin kuvalauta 4chanilla oleva täysi anonymiteetti tekee loukkaavan sisällön tuottamisen vielä helpommaksi. Johanna Vehkoon (2021, 117) mukaan 2000-luvulla trollaavat kulttuurisodat soditaan pääsääntöisesti internetmeemeillä.

Visuaalinen kulttuuri (mainokset, sarjakuvat, piirretyt, (animaatio-)elokuvat) on yleisesti käytetty tapa jakaa niin oikeaa, mutta myös valheellista tai propagandistista tietoa. Trollit levittävät tarkoituksella provokatiivista, usein vastakkainasettelua ruokkivaa sisältöä, ja ne ovat keskeinen osa info- ja kybervaikuttamista. Yksi keskeinen internettrollien toimintamuodoista ovat internetmeemit. Ville Aula (2019) kirjoittaa Sitran nettisivuilla kuinka sosiaalisessa mediassa manipulointi on hienovaraista, mutta jatkuvaa mielipiteiden muokkaamista. Tässä se eroaa perinteisestä propagandistisesta valehtelusta. Etenkin Yhdysvaltain ja Iso-Britannian kaltaisissa riitaisissa kaksipuoluejärjestelmissä asioiden kärjistämällä ja osatotuuskien kertomisella puretaan demokratian perustuksia.

Trollaaminen on yksi nykyisen informaatio­sodan käyttömuodoista. Trollaamisen näkyvin ja tunnistettavin muoto on poliittinen nettikiusaaminen. (Jantunen 2015, 194.) Internettrolli viittaa henkilöön, joka kylvää tahallista eripuraa erilaisissa verkkoyhteisöissä, kuten blogeissa, uutisryhmissä ja erilaisilla foorumeilla. Trolli aloittaa väittelyjä, tai loukkaa ihmisiä lähettämällä provokatiivisia, tarpeettomia tai aiheeseen liittymättömiä viestejä. Näiden viestien tarkoitus on herättää lukijassa tunteellinen reaktio tai häiritä normaalia aiheeseen liittyvää keskustelua. Trollit karttavat faktapohjaista viestintää ja suosivat sen sijaan GIF-animaatioita, valokuvia, pilapiirroksia ja provosoivilla teksteillä höystettyjä internetmeemejä. Näiden visuaalisten viestien tarkoitus on nimenomaan suututtaa valtavirran perinteisten arvojen ja normien kannattajia. Etenkin alt-right-liikkeen yhteydessä trollit käyttivät aseinaan internetmeemejä. Torjuen perinteiset uutiskanavat, trollit nojaavat kasvavaan listaan alt-right-verkkosivustoja, kuten 4chan, 8chan, Breitbart, Infowars ja Daily Stormer. (Pollard 2018, 77.)

Digitaalisessa kulttuurissa tärkeä termi on ”*Schadenfreude*”, joka internetkulttuurissa tarkoittaa kyynistä vahingoniloa, mitä useat trollit saavat, kun jonkun ivaaminen tai epäonnistuminen muuttuu viraaliksi. Etenkin 2010-luvulla toisen julkinen nöyryyttäminen ja sille nauraminen, esimerkiksi internetmeemeillä, nousi suosituksi ilmiöksi. Vuoteen 2016 mennessä tämänkaltainen syvän nihilistinen kyynisyys ja reaktiivinen ironia, sekä osalle absurdi, sisäpiirivitseihin perustuva foorumihuumori nousi internetkulttuurissa hallitsevaan asemaan. (Nagle 2017, 4–5.) Schadenfreude -ilmiön löytää myös keskustelufoorumeilta ja juorulehdistä. Tämän tutkimuksen aineistossa olevissa internetmeemeissä ilmiö näkyy laajasti; republikaanien puolella Trumpin pidätys ja George Santosin kiinni jääminen valehtelusta. Mitä julkisempi nöyryytys, sitä enemmän digitaalisessa kulttuurissa siitä revitään iloa, niin kirjoittelemalla anonymisti ja jakamalla kuvia, kuin myös keksityillä valeuutisilla.

Angela Nagle (2017, 2) tuo ilmi kuinka vuoden 2016 Yhdysvaltain presidentinvaalien aikaan nousseessa ”*meemisodassa*” ei voinut tietää kuinka paljon sen aikana tehdyt internetmeemit olivat poliittisilta näkemyksiltään vilpittömästi samaa mieltä, vai tekivätkö internettrollit niitä vain vitsin (”*for the lulz*”) takia. Tänä aikana internettrollien mustahuumori oli tarkoituksellisen rajoja ylittävää ja provokatiivista. Meemejä jakava joukko oli todella heterogeeninen ja ainoana yhdistävänä tekijänä näillä trolleilla tuntui olevan halu pilkata vakavamielisyyttä ja moraalista itsekehitystä. Samaan aikaan käynnissä oli myös kulttuurisota valtamediaa vastaan. Tämän seurauksena sekä tavalliset äänestäjät että internetin ironisesti latautuneet alakulttuurit, sekä vasemmalla että oikealla, alkoivat halveksia valtamediaa.

Tavallinen, eli ”normie”, tai ylipäätään kuuluminen korruptoituneeseen valtamediaan alettiin nähdä epätoivottavana asemana.

Erin E. Buckels, Paul D. Trapnell ja Delroy L. Paulhus (2014, 98–101) havaitsivat tutkimuksessaan *Trolls just want to have fun*, että internettrolleista löytyy niin sanotun pimeän tetradin, tai pimeän nelikon (*dark tetrad*) psykologisia piirteitä. Psykologinen termi pitää sisällään narsismin, machiavellismin, psykopatian ja sadismin. Tutkimusten mukaan trolleaminen korreloi positiivisesti sadismin, psykopatian ja machiavellismin kanssa sekä miellyttävyyden että identiteetin tasoilla mitattuna. Kaikista persoonallisuuden mittareista sadismi osoitti voimakkaimmat yhteydet trolleamisen kanssa ja tämä yhteys liittyi nimenomaan trolleamiskäyttäytymiseen. Muiden verkkotoimintojen, kuten chattailun ja väittelyn miellyttävyydessä ei löytynyt yhteyttä sadismiin. Tutkimuksen mukaan, ainoastaan 5,6 prosenttia internetinkäyttäjistä kertoi nauttivansa muiden käyttäjien trolleamisesta, kun taas suurin osa, 41,3 prosenttia, osallistujista olivat ei-kommentoijia.

Propagandasivustot, jotka levittävät valeuutisia ja salaliittoteorioita, keskittyvät usein poliittisiin aiheisiin. Sen lisäksi että, propagandasivustot hyökkäävät perinteisen median poliittiseen sisältöön, keskittävät ne hyökkäyksiä myös tiettyihin yrityksiin, poliitikkoihin ja journalisteihin. Nämä mustamaalauskampanjat saattavat tapahtua usealla sivustolla samaan aikaan. (Jantunen 2015, 203–204.) Tätä toimintaa kutsutaan maalittamiseksi. Yhdysvaltojen 2016 presidenttivaalien alla internettrollit ja alt-right-ryhmittymät maalittivat internetmeemeillä kuvalaudoilla niin demokraattien presidenttiehdokas Hillary Clintonia kuin Donald Trumpia haastavia republikaaneja.

2.4 Kuvalautojen rooli vuoden 2016 vaaleissa ja alt-rightin nousu

Kuvalaudoilla tarkoitetaan foorumimaisia verkkosivustoja, joista todennäköisesti kuuluisin on 4chan. 4chan on anonymiteettiin perustuva verkkokeskustelufoorumi, jossa eriaiheisia keskustelualueita kutsutaan laudoiksi, joilla ihmiset julkaisevat kuvia ja kommentteja. Tiettyyn alalautaan voidaan viitata 4chanissa käyttämällä sen nimeä tai numeroa, esimerkiksi /pol/ tai /b/. Näistä /pol/ on lyhenne termille *politically incorrect* eli poliittisesti epäkorrekti. Kuvalaudat tuovat esille digitaalisen visuaalisen kulttuurin karumman puolen.

Donald Trumpin valinnan jälkeen vuonna 2016 valtamedia ja tutkijat kiinnostuivat uudesta oikeistolaisesta verkkoilmioistä, jossa memeettistä estetiikkaa käyttävä The Donald -subreddit oli soluttautunut valtavirran internetkulttuuriin. Vaalien lähestyessä tunnetuin yhteinen

kuvasto koostui Pepe-sammakosta. Lehdistö alkoi kutsua tätä oikeistolaisten verkkoliikkeiden sekoitusta termillä alt-right, joka on suomennettu muun muassa vaihtoehto-oikeistoksi. Tiukimmassa määritelmässään, alt-right-termiä käytettiin heidän omissa verkkopiireissään viittaamaan vain uuteen aaltoon avoimesti valkoista rotuerottelua ja valkoista nationalismia edustavia liikkeitä ja alakulttuureja. (Nagle 2017, 11–12.)

Richard Spencer käytti ensimmäisen kerran termiä ”*alternative right*” vuonna 2009 artikkelin otsikkona paleokonservatiivisessa Taki’s Magazine -lehdessä. Alkuvuodesta 2010 Spencer perusti oman verkkolehden nimeltä *The Alternative Right*, joka nopeasti lyheni samanlaisia ajatuksia kannattavien keskuudessa muotoon alt-right, ja lopulta nimi vakiintui koko liikkeen nimeksi. (Neiwert 2017, 236.)

Alt-right on vaihtelevassa määrin kiinnostunut muun muassa älykkyysosamäärästä, eurooppalaisesta demografisesta kehityksestä, kulttuurisesta rappiosta, kulttuurimarxismista, antiegalitarismista ja islamisaatiosta. Ennen kaikkea liike pyrkii kuitenkin, nimensä mukaisesti, luomaan vaihtoehdon oikeistolaiselle konservatiiviselle valtavirralle. Se vastustaa niin kutsuttuja ”cuckservatiiveja” (*cuckservatives*), jolla se viittaa heidän mielestään liian liberaaleihin tai alistuviin valtavirran konservatiiveihin. Termi perustuu vertauskuvaan, jonka mukaan nämä ovat alt-rightin näkökulmasta sallineet naistensa, kansansa tai rotunsa joutuvan ulkopuolisten ei-valkoisten haltuun. Lisäksi liikkeeseen kytkeytyy epäselvempi joukko oikeistolaisia antiegalitaristisia ja reaktionäärisiä suuntauksia. (Nagle 2017, 12.) Alt-right korostaa voimakkaasti vastakkainasettelua ”meidän” ja ”muiden” välillä ja tuottaa siten selkeää poliittista affektiivista polarisaatiota. Radikaaleimmillaan liikkeen edustajat ovat avoimesti uusnatseja.

Alt-rightin blogit ja podcastit olisivat jääneet pienen piirin toiminnaksi, eikä liike olisi noussut valtavirtaan ilman nuoria internetin käyttäjiä. 4chanin ja myöhemmin 8chanin kuviin ja huumoriin perustuva, kaikkea epäkunnioittava meemikulttuuri loi normeja rikkovilla hakkerointitaktiikoillaan alt-rightille nuorekasta energiaa. Anonymous-kollektiivi omaksui johtajattoman verkostoitumistyyliinsä 4chanin kaltaisesta anonyymista ja kaoottisesta toimintatavasta. (Nagle 2017, 13.) Tämä tapahtui samaan aikaan kuin muukin internetissä tapahtunut poliittisen liikehdinnän organisoituminen 2010-luvun alussa.

Yllä mainittu Anonymous ei ole organisoitunut ryhmä, vaan sen toiminta on vuosien varrella kallistunut milloin vasemmalle, milloin oikealle sekä kaikkeen siltä väliltä, kohdistuen kritiikkiä ja pilkkaa kaikkeen poptähtifaneista feministeihin, fasisteihin ja kyberturvallisuuden

asiantuntijoihin. Anonymousin ja 4chanin suhde alt-rightiin on tärkeä huomioida. Kuvalautakulttuurissa tapahtunut asteittainen oikeistolaiseksi kääntyminen keskittyi suurimmaksi osaksi 4chanin alalautaan /pol/. Samaan aikaan vasemmalle kallellaan olevat olivat hakeutuneet AnonOpsin IRC-kanaville. Anonymousin julkisuuden ollessa huipussaan vuosina 2010–2012 valtio tarkkaili ja myös rajoitti sen toimintaa näillä IRC-kanavilla. Libertaalimman vasemmiston puuttuessa kuvalaudat täyttyivät oikeistolaisilla shokkihumorimeemeillä. (Nagle 2017, 13–14.) Tätä ilmiötä on kuvattu kaikukammiksi. 4chan oli siis paikka, jossa alt-rightiin kallellaan olleet henkilöt polarisoituivat vielä enemmän ja tuottivat samalla paljon visuaalista meemikulttuuria.

Kuvalaudat tulivat tunnetuksi piloista, meemeistä ja kuvista, joita ”*ei voinut tehdä nähdyksi*”. Etenkin 4chan-sivuston kulttuuri oli syvän misogynististä ja itsetuhoista. Sivuston anonymiteetti loi myös ympäristön, jossa käyttäjät pystyivät tuomaan julki synkimmät ajatuksensa. Vaikka enimmäkseen kyse oli hauskoista meemeistä, oli ympäristölle ominaista myös rasismi, misogynia, sisäpiirivitsit, raa’at kuvat, itsemurha, murhanhimoiset sekä inestiset ajatukset. 4chanin perustaja Chris Poole on kutsunut sivustoa meemitehtaaksi. Poole on oikeassa siinä, että sivustolla on luotu lukematon määrä internetmeemejä, jotka levisivät sieltä suuren yleisön keskuuteen muualle verkkoon. Kuvalautakulttuuri ja alt-right-kulttuuri löysivät yhdistäväksi tekijäksi muun muassa poliittisen korrektiuden, feminismin ja monikulttuurisuuden vastustamisen sekä näiden tunkeutumisen heidän vapaaseen anonymiteettinsa ja teknologian maailmaansa. 4chanin kaltainen epäkunnioittava trollaustyyli levisi vastauksena identiteettipolitiikan laajenemiseen myös enemmän naiskäyttäjää sisältäville foorumeille, kuten Tumblriin. (Nagle 2017, 14, 16.)

Fredrick Brennan perusti lokakuussa 2013 8chan-sivuston, koska hänestä 4chan oli muuttunut liian sensuroiduksi. Tällä sivustolla on vielä vähemmän sääntöjä kuin 4chanilla, joten aiheet ovat paljon kärjistyneempiä ja poleemisempia. Monet 4chanin käyttäjät siirtyivät 8chanille jatkamaan väkivaltafantasioitaan, kun 4chanin omistaja Poole ilmoitti kieltävänsä kaikki keskustelut, jotka liittyvät niin sanottuun Gamergate-tapaukseen. (Neiwert 2017, 235.) Koska kuvalaudoilla on yleistä ironinen puhetyyli, ei voida tehdä suoraa päätelmiä siitä, mitkä ovat todellisia poliittisia viestejä ja mitkä vain trollauksen vuoksi luotuja. (Vehkoo 2021, 115–116.)

Milo Yiannopoulosia (joka tunnetaan etunimellään Milo) ja Allum Bokharia voidaan pitää internetissä käytävän kulttuurisodan trumpilaisen oikeiston merkittävänä hahmoina. Bokharin

ja Milon kirjoittamaa alt-rightia ylistävää artikkelia *An Establishment Conservative's Guide To The Alt-Right* on siteerattu paljon jälkikäteen. Käytännössä koko Barack Obaman hallinnon ajan alt-right-liike kasvatti hiljalleen suosiota internetissä, poissa valtamedian silmistä. Breitbart-sivusto, jossa Bokharin ja Milon artikkeli julkaistiin, oli merkittävässä roolissa. Sivuston perusti konservatiivinen kommentaattori Andrew Breitbart vuonna 2007. Steve Bannonin johtajuuden aikana Breitbartin rooli oli merkittävä alt-right-liikkeen nousussa ja sen ideologioiden levittämisessä. Milon kaltaiset suositut henkilöt onnistuivat kasaamaan kuvalaudoilla itselleen reservin ironisia internetmeemejä tekeviä nuoria, jotka saatiin tuottamaan kuvapohjaista sisältöä, aina kun tarvittiin häiritsemään ja maalittamaan poliittisia vastustajia. (Nagle 2017, 40, 45, 47–48.)

Daily Stormer oli myös merkittävä sivusto valkoista ylivaltaa ajavien internettrollien ja -meemien keskuudessa. Andrew Anglin aloitti toimintansa perustamalla vuonna 2012 lyhytikäisen internetsivuston nimeltään ”*Total Fascism*”. Anglinin mukaan hänestä tuli vuoden 2010 aikoihin täysiverinen natsi trollatessaan 4chan-sivustolla. Anglin julkaisi Total Facism -sivustolla pitkiä esseitä fasismista. Hän tuli kuitenkin nopeasti tulokseen, että lyhyemmät, iskevämmät ja enemmän visuaalisia elementtejä sisältävät julkaisut olivat huomattavasti tehokkaampia hänen viestinsä välittämisessä. Heinäkuussa 2013 hän perusti Daily Stormer -sivuston, joka visuaalisesti muistutti 4chan- ja 8chan-sivustoja. Anglin omaksui alt-right-liikkeen ajatukset ja edisti liikettä aina tilaisuuden tullen. Vuoden kuluessa sivustolla oli kymmeniätuhansia lukijoita, joista monet olivat peräisin hänen pitkäaikaisilta keskustelufoorumeiltaan, kuten 4chanilta ja 8chanilta. Vuonna 2016 Anglin mainosti sivustoaan maailman vierailluimmaksi alt-right-internetsivustoksi. Anglinin seuraajat kutsuivat itseään nimellä ”*Stormer Troll Army*”, ja he osallistuivat useisiin verkkohäirintäkampanjoihin, joiden kohteet Anglin nimesi julkaisuissaan. Anglinin ja Daily Stormerin vaikutuksesta internetmeemeillä trolloamisesta ja maalittamisesta tuli alt-right-liikkeen sisällä vallitseva toimintatapa. (Neiwert 2017, 248–249.)

Steve Bannon oli Breitbartin toimitusjohtaja siihen asti, kunnes hän liittyi Donald Trumpin presidentinvaalikampanjaan vuonna 2016. Osan konservatiivivaikuttajien mielestä Breitbart siirtyi Bannonin aikana liian oikealla ja liian antisemitistiseksi. Esimerkiksi Ben Shapiro kuvaili Breitbartin kommenttiosiota valkoisen ylivallan meemitekijöiden viemärialtaaksi. Tämän seurauksena Shapiroa vastaan käynnistyi aktiivisesti Milon kannustamana antisemitistinen vihakampanja. (Nagle 2017, 48.)

Vuoden 2016 presidentinvaalit innoittivat alt-right-liikkeen edustajia luomaan paljon internetmeemejä. Aiheina oli muun muassa Donald Trump supersankarina tai vampyyrinmetsästäjänä. Trump kuvattiin röyhkeäksi ulkopuoliseksi, joka lupaa kaataa korruptoituneen ja suvaitsemattoman kulttuurin. Samalla republikaanien muut presidenttiehdokkaat, kuten Jeb Bush, Rand Paul ja Rick Perry, leimattiin alt-rightin keskuudessa jo aiemmin mainittuina cuckservatiiveina, heikkotahtoisina konservatiiveina, jotka sallivat pankkiirien ja muun eliitin pettää heidät. (Pollard 2018, 79–80.) Samantyylistä toimintaa näkyy edelleen Trumpin kannattajien keskuudessa: vain tietyn tyyppiset republikaanit hyväksytään.

Taiteilija Matt Furien luoma sarjakuvahahmo Pepe-sammakko joutui tekijänsä tietämättä ja tahtomatta alt-right-meemien sätkynukeksi. Furie yritti jopa ”tappaa” hahmonsa vuonna 2017 piirtämällä Pepen hautajaiset. Useiden eri kampanjoiden (mm. #SavePepe) ja oikeudenkäyntien kautta Pepe-sammakko ei ole enää yhtä ilmeinen alt-right-hahmo kuin se oli vuosikymmen sitten. Kaikki alkoi viimeistään heinäkuussa 2015, kun malesialainen taiteilija Maldraw julkaisi 4chanin /pol/-foorumilla kuvan, jossa *Smug Pepe* -meemihahmo esitti Donald Trumpia katsomassa Yhdysvaltain ja Meksikon rajalla aidan yli samalla, kun surulliset meksikolaiset, jotka oli kuvattu raivosarjakuvista tunnettuina meemihahmoina, yrittivät päästä rajan yli. Trumpin ja Pepen yhdistäminen internetmeemeiksi jatkoi suosiotaan 4chanissa ja Redditissä. Lokakuussa 2015 Donald Trump itse twiittasi kuvan Pepestä itsenään seisomassa Yhdysvaltain presidentin sinetillä varustetulla puhujakorokkeella. Tämä julkaisu keräsi 16 kuukaudessa yli 11 000 tykkäystä ja 8 100 uudelleentwiittausta. (Know Your Meme 2025b.)

David Neiwertin (2017, 256) mukaan Pepe-sammakko ei ollut vain hölmö sarjakuvahahmo, vaan se edusti alt-rightille jotain paljon syvempää, nimittäin ironiaa. Alt-rightin kuvallinen retoriikka perustuu huumoriin, joka erottaa sen esimerkiksi Ku Klux Klanista ja muista rasisista edeltäjistään. Alt-rightin huumoria tukee rasismi, väkivalta ja avoin vastustajien eliminointi. Näistä radikaaleimpina esimerkkeinä ovat internetmeemit, joissa kuvataan presidentti Obama hirtettynä tai Pepe-sammakko raiskaamassa Hillary Clintonia.

Kaikkein äärimmäisimmät etnonationalistien näkemykset nousivat valtavirran tietoisuuteen vasta Trumpin valinnan jälkeen. Alt-right oli onnistunut pysymään omissa piireissään valtamedialta piilossa. Richard Spencerin kaltaiset korkeasti koulutetut, siististi pukeutuvat ja suhteellisen nuoret henkilöt eivät sopineet stereotyyppiseen mielikuvaan niin sanotusta

”neckbeardista”, joka on internetkulttuurin pilkkanimitys sosiaalisesti kömpelölle ja verkossa elävälle miehelle. Spencer oli hyvin äärimmäinen esimerkki niin sanotusta internetfasistista. Hän popularisoi alt-right-termin ja teki ”punapilleröidyn” salaliittoteorian yleisemmäksi Trumpin kannattajien oikeistolaisella rintamalla. (Nagle 2017, 51.)

Alt-right-liikkeen näkyvät hahmot ilmaisivat tukensa Trumpille pian hänen ehdokkuutensa jälkeen. Trumpin voiton jälkeen monet häntä tukeneet alt-right-liikkeen ja valkoisen ylivallan edustajat korostivat omaa osuuttaan asiassa. Richard Spencer twiittasi kuinka alt-right on julistettu voittajaksi. Twiitissään hän kertoi, kuinka alt-right on syvemmin yhteydessä trumpilaiseen populismiin kuin konservatiivinen liike. ”*Me olemme nyt valtaapitävä taho*” Spencer päätti twiittinsä. Daily Stormerissa Anglin puolestaan kirjoitti: ”*Kunnianarvoisa johtajamme on kohonnut jumalkeisariksi. Älkää erehtykö: tämä on meidän ansiotamme. Ilman meitä se ei olisi ollut mahdollista.*” (Neiwert 2017, 292, 321.)

Yksi alt-right-liikkeen selvä ongelma on, että se on hyvin heterogeeninen ja keskenään riitaisia joukko. Esimerkiksi Daily Stormer keskittyi hyökkäämään Breitbart Newsia ja etenkin Miloja vastaan (Neiwert 2017, 249, 254). Liikettä yhdistää ennen kaikkea viha ja inho maltillisia konservatiiveja, liberaaleja, feministejä ja ei-valkoisia etnisiä ryhmiä kohtaan. Tulee muistaa, että yllä kuvatut ovat oikeiston ääripäitä ja nimenomaan Trumpin kannattajia eivätkä kuvasta kaikkia republikaaneja.

Alt-right-meemeistä löytyy edelleen usein natsisymboleita (kuten hakaristejä) sekä ylistäviä kuvia Hitleristä ja keskitysleireistä. Muita yleisiä internetmeemejä olivat Hillary Clintonin, Barack Obaman ja nykyään myös Joe Bidenin epämiellyttävät kuvaukset sekä Trumpia imartelevat kuvaukset. Trumpia ihannoiviin internetmeemeihin kuuluivat Pepe-sammakko ja ylävartalo paljaana hevosella ratsastava Trump yhdessä paidattomana ratsastavan Vladimir Putinin kanssa. (Pollard 2018, 81.) Tämän tutkimuksen aineistossa tulee ilmi, että demokraatit vertaavat Trumpia ja muita republikaaneja natseihin. Alt-rightin kohdalla, monet heistä eivät luultavasti pidä natsivertausta pahana, sillä he ovat avoimesti aatesuuntauksen takana.

3 Internetmeemit

3.1 Meemi – itsekäs geeni

Meemi on Richard Dawkinsin (2006) alun perin vuonna 1976 luoma käsite. Meemit kuvaavat pieniä kulttuuriyksiköitä, jotka leviävät henkilöltä henkilölle kopioimalla ja jäljittelemällä. Meemit ovat ”itsekäitä ja erittäin tarttuvaa”, ja ne leviävät käyttäen ihmisiä levittämään niitä tai niiden muunnelmia eteenpäin. Esimerkiksi iskulauseet, hokemat, muoti ja opitut taidot kuvastavat Dawkinsin meemejä ja niiden leviämistä. Dawkins näki meemin kulttuurisena yksikkönä, joka pyrkii selviytymään kopioimalla ja jäljittelemällä itseään uudelleen ja uudelleen. Esimerkiksi “Make America Great Again” (MAGA) tai matalavyötäröiset leveälahkeiset housut voidaan ymmärtää meemeinä.

Limor Shifmanin (2014, 4, 6) mukaan käsite meemi kiteyttää nykyajan digitaalisen kulttuurin keskeisimpiä osa-alueita. Kuten muutkin web 2.0-sovellukset, meemit leviävät henkilöltä toiselle, mutta samalla muokkaavat ja heijastavat yleistä sosiaalista ajattelutapaa. Termi kuvastaa kulttuurillista jäljentämistä erilaisten kopioinnin ja jäljittelemisen keinojen ohjaamina käytäntöinä, joista on tullut olennainen osa digitaalista kulttuuria. Shifmanin mielestä meemejä tulisi tarkastella viestintäkeskeisestä näkökulmasta.

Dawkins oli biologi, mutta monet muut tieteenalat ovat jalostaneet hänen ideaansa. Shifman (2014, 17–18) osoittaa, kuinka internet tehostaa Dawkinsin esittelemän menestyksekkään meemin kolmea perusominaisuutta: pitkäikäisyyttä, hedelmällisyyttä ja kopiointitarkkuutta. Shifmanin mukaan meemi kiteyttää parhaiten internetin peruslähtökohtia, etenkin osallistuvan eli web 2.0-kulttuurin keskeisiä piirteitä. Kolme meemeille kuuluvaa pääpiirrettä ovat erityisen merkityksellisiä nykyajan digitaalisen kulttuurin analysoinnissa: 1) asteittainen eteneminen yksilöistä yhteiskuntaan, 2) lisääntyminen kopioinnin ja jäljittelemisen kautta, ja 3) leviäminen kilpailun ja valinnan kautta.

3.2 Internetmeemit

Internetmeemit ovat tulleet pitkän matkan alkuperäisestä meemi-termistä, mutta ne leviävät internetissä samaan tapaan kuin kulttuurimeemit. Internetmeemit ovat tyypillisesti kuvan, GIF:n tai videon ja tekstin yhdistelmiä, joita jaetaan verkossa. Internetmeemi on vitsi, jossa kuvaan on liitetty teksti ja usein tekstit ovat tahallisesti kirjoitettu väärin. Internetmeemien luominen on matalan kynnyksen toimintaa: kuka tahansa internetyhteyden omaava voi tuottaa

niitä, usein ilman erillisiä kuvankäsittelyohjelmia. Myös tekoäly on madaltanut kynnystä entisestään. Internetmeemeille on ominaista niiden jakaminen eteenpäin ja niitä käytetään yhä enemmän myös viestinnän välineenä.

Internetmeemit ovat multimodaalisia representaatioita. Representaatioilla on ainakin kolme toiminnallista muotoa, jotka kaikki ovat ominaisia myös internetmeemeille. Representaatiot ovat tuotettuja, niitä käytetään ja kulutetaan, ja ne viittaavat myös tulkinnalliseen prosessiin. (Seppänen 2005, 84.) Digitaalisessa kulttuurissa, jossa maalittaminen ja trollaus ovat yleisiä, on myös tärkeää, kuka internetmeemin on luonut ja mistä se on lähtenyt leviämään.

Multimodaalista kuvaa tulkittaessa täytyy osata tulkita sekä sanallisia että kuvallisia representaatioita ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Tämä edellyttää kuvaan, tekstiin ja kontekstiin liittyvien kulttuuristen merkitysten ymmärtämistä. Pelkkää kuvaa katsomalla voi tehdä vain hyvin yleisluonteisia oletuksia, kuten että kuvassa on kissa tai Yhdysvaltojen presidentti. (Seppänen 2005, 90–92.) Multimodaalisen representaation avulla pelkämästä piirustuksesta voi rakentua internetmeemi, kun siihen lisätään erilaisia merkityksiä, olivat ne sitten tekstiä tai kuvamanipulaatiolla tuotettuja elementtejä. Teksti, visuaaliset elementit ja kulttuurisidonnaisuudet luovat yhdessä internetmeemille merkityksen, minkä vuoksi internetmeemit ovat multimodaalisia representaatioita.

Shifmanin (2014, 39, 41) mukaan internetmeemit perustuvat yleensä erittäin laajaan ja nopeaan mutaationopeuteen. Tämän vuoksi on hyödyllistä kääntää Dawkinsin määritelmä pääläelleen. Internetmeemejä tulisikin tarkastella sisältöyksiköiden ryhminä, joilla on yhteisiä ominaisuuksia. Tämä poikkeaa Dawkinsin alkuperäisestä näkemyksestä, jossa meemit ymmärretään yksittäisinä, tehokkaasti leviävinä ideoina ja kaavoina. Shifmanin määritelmän mukaan internetmeemit ovat digitaalisten yksiköiden ryhmiä, jotka jakavat yhteisiä sisällön, muodon ja/tai asenteen ominaisuuksia; ne on luotu tietoisina toisistaan, ne leviävät, niitä kopioidaan ja muunnellaan verkossa useiden eri käyttäjien toimesta.

Kontekstisidonnaisuus ja intertekstuaalisuus ovat internetmeemien keskeisiä piirteitä. Internetmeemit saattavat viitata myös toiseen meemiin, joten vitsi ei aina aukea kaikille. Esimerkiksi lause “Let’s go Brandon” voi näyttäytyä ulkopuoliselle merkityksettömänä, vaikka se toimii poliittisesti latautuneena viittauksena Yhdysvaltain kontekstissa.

Internetmeemit ovat nykyään luonnollinen osa ihmisten välistä kanssakäymistä. Vastaus esimerkiksi kirjoitettuun viestiin tai ääniviestiin voi olla internetmeemi. Shifmanin (2014, 2) mukaan internetmeemien keskeinen ominaisuus on niiden käyttäjien synnyttämä tapa luoda

parodioita, sisällöllisiä muunnelmia sekä uudelleenmuokattuja tai yhdistelmämuotoisia versioita alkuperäisestä lähteestä. Intertekstuaalisuus on yksi internetmeemien perusominaisuus, sillä meemit liittyvät usein toisiinsa monimutkaisilla, luovilla ja yllättävillä tavoilla.

Vaikka kuka tahansa voi luoda internetmeemin, niissä on havaittavissa tietynlaisia yhtenäisiä piirteitä ja lajityyppejä. Shifman on pyrkinyt jaottelemaan internetmeemejä ja myös *Know Your Meme* -tietokannasta löytyy erilaisia lajityyppejä. Shifman (2014, 100) listaa yhdeksän 2010-luvun alkupuolella muotoutunutta keskeistä meemiformaattia. Shifmanin lajityypit pohjautuvat pitkälti vuoden 2014 YouTubeen eli videoihin, mutta ovat edelleen käyttökelpoisia, koska videoihin perustuva TikTok on yksi suosituimmista internetmeemien leviämislustoista. Osa Shifmanin esittelemistä lajityypeistä ei kuitenkaan ole enää 2020-luvulla yhtä relevantteja, tai ne soveltuvat paremmin audiovisuaalisiin kuin pelkästään visuaalisiin internetmeemeihin. Tutkimuksen kannalta relevantit visuaalisiin kuviin sopivat Shifmanin luokittelemat internetmeemien lajityypit ovat:

- 1) Photoshopatut reaktiokuvat. Muokkausohjelmilla, etenkin Adobe Photoshopilla (josta lajityyppi on saanut nimensä), luodut kuvamuokkaukset alun perin aidoista memeettisistä valokuvista. Tämä lajityyppi on ollut erottamaton osa internet-huumoria 2000-luvun alusta lähtien. (Shifman 2014, 100, 102.)
- 2) Valokuvavillitykset. Tässä lajityypissä ihmiset lavastavat kuvia, jotka jäljittelevät tiettyjä asentoja tai toimia eri ympäristöissä. Kuvat tuotetaan tyypillisesti verkossa jaettaviksi. (Shifman 2014, 102.) Esimerkiksi COVID-19-taudin aikana ihmiset loivat kuuluisista maalauksista jäljennöksiä perheidensä ollessa karanteenissa. Nykyään ilmiö näkyy esimerkiksi sosiaalisen median haasteina.
- 3) LOLCats. LOLCats -internetmeemit ovat yksi vanhimmista ja tunnetuimmista internetmeemien muodoista. Ne koostuvat kissakuvista, joihin liitetään systemaattisesti virheellisesti kirjoitettuja kuvatekstejä. Tyyllilajin nimi on yhdistelmä internetlyhenteestä "LOL" (*laughing out loud*, eli nauraa ääneen) ja sanasta "cat", eli kissa. Kyseessä oli ensimmäinen merkittävä kuvamakrojen ilmentymä. Suosion huippu liittyy sivustoon *I Can Has Cheezburger*, joka lanseerattiin vuonna 2007. (Shifman 2014, 110–111.)
- 4) Perustyyppihahmo-makrot (*Stock Character Macros*). Nämä tunnettiin aiemmin Advice Animal -internetmeemienä ja kuuluvat varhaisimpiin kuvamakrotyyleihin. Tämä lajityyppi

tunnettiin yleisesti "neuvontaeläiminä", mikä juontuu alkuperäisestä *Advice Dog* -internetmeemistä ja sitä seuranneista useista eläinaiheisista muunnoksista, kuten *Socially Awkward Penguin*. Vaikka hahmot alun perin antoivat neuvoja, myöhemmissä versioissa tämä piirre ei ollut enää keskeinen. Ajan myötä repertuaariin lisättiin myös ihmishahmoja. Lajityypin keskeisiä piirteitä ovat, että internetmeemit ovat kuvamakroja ja rakentuvat ”perustyyppihahmojen” varaan. Perustyyppihahmot edustavat tiettyjä arkkityyppejä, jotka kuvastavat stereotyyppisiä käyttäytymismalleja. Internetmeemeissä tällaisia tunnettuja perustyyppihahmoja ovat muun muassa *Scumbag Steve*, *Annoying Facebook Girl* ja *Success Kid*. (Shifman 2014, 112–113.)

5) Raivosarjakuvat. Raivosarjakuvat ovat huonosti piirrettyjä sarjakuvia, joissa esiintyy "raivonaamoja”, eli hahmoja, jotka ilmentävät tiettyä tunnetilaa tai käyttäytymistä. Tämä tyyllilaji sai alkunsa kuvalauta 4chanissa vuonna 2008 neljän paneelin sarjakuvissa, joissa pääosassa oli *Rage Guy* -niminen hahmo. Hahmo ajautui toistuvasti ärsyttäviin tilanteisiin ja reagoi niihin raivokkaasti. Myöhemmin syntyi muita hahmoja, kuten *Forever Alone*, *Me Gusta*, *Troll Face* ja *Poker Face*. (Shifman 2014, 113,115.)

Know Your Meme -tietokannan mukaan useat Shifmanin esittämistä lajityypeistä menevät päällekkäin; esimerkiksi osa raivonaamoista esiintyy myös Advice Animal -tyylisissä kuvamakroissa. Menestyksekkäimmät esimerkit ovat *Forever Alone* ja *Y U NO Guy*. (Know Your Meme 2025c.)

Shifman (2014, 118) jaottelee internetmeemien lajityypit kolmeen eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä perustuu todellisen elämän hetkien taltiointiin, johon kuuluu lajityyppi valokuvavillitykset. Tämä ryhmä on ankkuroitunut ei-digitaaliseen todellisuuteen. Photoshopatut reaktiokuvat perustuvat massamedian sisällön selvään tarkoituksenmukaiseen manipulointiin. Tämä tyyllilaji voidaan ryhmitellä uudelleenmuokatuiksi meemeiksi, jotka uudelleen sovittavat uutisia ja erilaisia populaarikulttuurin kohteita. Tällaiset transformatiiviset internetmeemit paljastavat moniulotteisia asenteita nykyajan populaarikulttuuria kohtaan. Poliittiset internetmeemit sijoittuvat usein tähän ryhmään.

Lajityypit LOLCats, perustyyppihahmo-makrot ja raivosarjakuvat kehittyivät uuden digitaalisen ja meemipainotteisen sisällön ympärille. Tämä tyyllilaji syntyi pääasiassa vuoden 2007 jälkeen. Tämän ryhmän internetmeemit ilmentävät monimutkaista merkkijärjestelmää, jonka tulkinta edellyttää kulttuurista lukutaitoa. Esimerkiksi LOLCat -meemin tuottaminen edellyttää LOL-puheen hallintaa, ja raivosarjakuvat puolestaan vaativat symboliikan

tuntemusta. (Shifman 2014, 118.) Sama pätee myös yleisöön: kuvalliset vitsit eivät avaudu, ellei ymmärrä niiden kulttuurisia viittauksia.

Tämän tutkielman aiheen ja aineiston kannalta merkittävin lajityyppi näistä on photoshopatut reaktiokuvat. On kuitenkin huomioitava, että noin kymmenessä vuodessa kuvankäsittely on kehittynyt merkittävästi, ja tekoäly on entisestään madaltanut muokkaamisen kynnyksiä. Nykyään voidaan puhua myös uudesta lajityypistä: tekoälyn luomat kuvat, joissa visuaalinen sisältö tuotetaan tekstipohjaisten kehoitteiden avulla.

Yksi yleisimmistä internetmeemien muodoista ovat kuvamakrot. Kuvamakrot ovat kuvateksteillä varustettuja kuvia, jotka yhdistävät visuaalisen elementin ja ytimekkään viestin. Niitä käytetään myös reaktioiden ja tunteiden ilmaisemiseen. (Know Your Meme 2025a.) Näihin kuuluvat LOLCats, perustyyppihahmo-makrot ja raivosarjakuvat. Usein myös photoshopatut reaktiokuvat ovat kuvamakroja.

Kuvamakroja on ollut olemassa jo ennen internetiä. Yksi varhaisimmista esimerkeistä on vuodelta 1905, jolloin valokuvaaja Harry Whitter Frees lisäsi kissakuvaan tekstin "*What's Delaying My Dinner?*". Tämä on samalla vuosisata myöhemmin suosituksi tulleen LOLCatsin prototyypin. Kuvamakro-termi yleistyi 2000-luvun puolivälissä ja levisi erityisesti kuvalaudoille, kuten 4chaniin. Kuvamakrojen suosion ansioista 4chanilla syntyi LOLCats - internetmeemit. Alussa kuvamakro-termiä käytettiin kuvaamaan kuvia, joissa oli lihavoitu Impact-fontti, valkoiset kirjaimet ja mustat ääriiviivat, mutta myöhemmin se laajeni tarkoittamaan kaikkia internetmeemejä, joissa yhdistyvät kuva ja teksti. (Know Your Meme 2025a.)

Ylen artikkelissa Kati Latva-Teikari ja Ville Viitamäki (2019) tarkastelevat internetmeemien suosiota ja toteavat, että syitä niiden leviämiseen ovat esimerkiksi poliittinen satiiri, yllättävä vastakkainasettelu, olotilan kertominen sekä huumori. Jos internetmeemi on tarpeeksi ajankohtainen, oivaltava ja huvittava, se lähtee kopioitumaan ja leviämään toiston ja variaation voimalla eli muuttuu viraaliksi. Lisäksi artikkelissa nostetaan esiin tekijänoikeuskysymykset ja todetaan EU:n tekijänoikeusdirektiivin sallivan meemien käytön siteeraus-oikeuden, kritiikin, arvostelun, karikatyyrien ja parodioinnin perusteella

Wiggins (2019, 11) kuvaa internetmeemejä iteroituina viesteinä, joiden avulla osallistuvan digitaalisen kulttuurin jäsenet voivat nopeasti levittää satiiria, parodiaa, kritiikkiä tai muuta diskursiivista sisältöä. Internetmeemi toimii visuaalisena argumenttina, joka voi aloittaa,

laajentaa tai haastaa keskustelua. Huumori toimii usein sisäänkäyntinä, mutta varsinainen merkitys liittyy ideologisiin sisältöihin. Tämä näkökulma korostuu erityisesti poliittisissa internetmeemeissä ja on keskeinen myös tässä tutkimuksessa, jossa analysoidaan kaksipuoluejärjestelmän toisen puolueen kannattajien tuottamia ja jakamia internetmeemejä.

Tutkijat, esimerkiksi Yao (2016) ja Abidin (2020), ovat havainneet internetmeemien edistävän demokratiaa sekä lisäävän ihmisten osallistumista ruohonjuuritason politiikkaan. Ilmiöön liittyy kuitenkin myös toisenlaisia käyttötapoja: kuten luvussa 2.4 esitetään, useat tutkimukset osoittavat äärioikeiston hyödyntävän internetmeemejä laajasti.

Internetmeemeille on ominaista nopea leviäminen ja jatkuva muokattavuus käyttäjien toimesta. Niiden suosio riippuu ajankohtaisuudesta, jakelualustasta ja jakajasta. Esimerkiksi poliittisesti latautuneen internetmeemin jakaminen ruokablogissa ei yleensä tuota merkittävää vaikutusta. Vaikutus on erilainen, jos sama sisältö leviää anonyymilla kuvalaudalla tai Yhdysvaltain kulloisenkin presidentin tai valtion virallisten tilien kautta. Yleisön hahmottaminen digitaalisessa kulttuurissa on vaikeaa, sillä sisältöjä voidaan levittää edelleen myös pikaviestien ja sähköpostin kautta, vaikka ne poistettaisiin alkuperäisiltä alustoilta.

Shifmanin (2014, 89) mukaan erityisesti valokuvatyylliset kuvat synnyttävät eniten käyttäjien tekemiä muunnoksia, etenkin kuvamuokkauskollaasien muodossa. Hän tarkastelee niin sanottuja memeettisiä kuvia, joista muodostuu esimerkiksi photoshopattujen reaktiokuvien lajityyppi. Toistuvien teemojen, muotojen ja asentojen perusteella Shifman jakaa valokuvat kahteen temaattiseen ryhmään: poliitikkoja esittäviin kuviin ja muihin teemoihin.

Jälkimmäisessä korostuvat tavallisten ihmisten tai viihdejulkisten valokuvat. Näitä yhdistää kaksi keskeistä piirrettä: kuvan rinnastaminen ja jäätynyt liike.

Kuvien rinnastamisella ei tarkoiteta poliittista vastakkainasettelua, vaan visuaalista tekniikkaa, jossa samaan kuvaan yhdistetään keskenään kontrastoivia elementtejä. Ilmiötä voi havainnollistaa esimerkiksi tilanteella, jossa vihreään kevätmaisemaan ilmestyy yllättäen lumisade. Shifmanin (2014, 90) mukaan monien memeettisten valokuvien peruspiirre on tällainen silmiinpistävä ristiriita. Usein kuvassa yksi hahmo näyttäytyy epäsopivana ympäristöönsä. Tämä ristiriita synnyttää katsojissa halun tuottaa memeettisiä vastauksia. Hahmon siirtäminen muuhun kontekstiin näyttäytyy tällöin luontevana jatkona. Lisäksi valokuvassa näkyvä selvä vastakkainasettelu saa hahmon näyttämään kuvamuokatulta, mikä puolestaan johtaa vastaaviin reaktioihin, joissa henkilö kuvamuokataan toiseen kuvaan. Tällaisista kuvista syntyvät muunnelmat voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: ristiriitaa

korostaviin muokkauksiin, joissa hahmo sijoitetaan entistä epäyhteensopivampaan kontekstiin, sekä tasapainottaviin muokkauksiin, joissa hahmo siirretään paremmin sopivaan ympäristöön.

Tunnettuja esimerkkejä ovat Shifmanin (2014, 90) mainitsevat *Disaster Girl*- ja *Frowning Flower Girl*-internetmeemit. Toisessa kuvassa palavan talon edessä hymyilevä tyttö on sijoitettu hymyilemään useiden historiallisten onnettomuuksien eteen. Toisesta kuvasta tuttu kiukkuisen näköinen ja korvansa peittävä nuori morsiusneito kuninkaallisista häistä on puolestaan sijoitettu kuvissa peittämään korviaan erilaisten artistien tai poliitikkojen läheisyyteen.

Yksi tunnettu esimerkki on valokuva Bernie Sandersista istumassa lapasineen Joe Bidenin virkaanastujaisissa tammikuussa 2021. Kuvassa Sanders istuu takkiinsa hautautuneena lapasineen ja kasvomaski päällä, mutta kun kuvan kontekstin tietää liittyvän arvokkaaseen tilaisuuteen, siihen syntyy humoristinen aspekti. Internetmeemeissä Sanders kuvamuokattiin istumaan lapasineen erilaisiin historiallisiin tapahtumiin ja paikkoihin. Tämä internetmeemi synnytti lisää internetmeemejä, joissa viitattiin alkuperäiseen internetmeemiin tai Sanders sijoitettiin osaksi vanhempia internetmeemejä. *Bernie Sanders Wearing Mittens Sitting in a Chair*-internetmeemi on myös poliittinen internetmeemi, koska sen kohteena on poliitikko. Kyseisessä internetmeemissä ilmenee selvästi myös internetmeemien intertekstuaalisuus. Esimerkiksi vuonna 2020 videopätkästä, jossa kärpänen laskeutui Yhdysvaltain varapresidentti Mike Pencen päähän, syntyi internetmeemi *Mike Pence Fly*. Myöhemmin syntyi kahden internetmeemin yhdistelmä, jossa tuolissaan istuva Sanders esitettiin kyseisenä kärpäsenä (kuva 1).

Kuva 1. Bernie Sanders Wearing Mittens Sitting in a Chair - Bernie the fly. Lähde: Know Your Meme (2021).

Jäätynyt liike on toinen keskeinen piirre valokuvissa, joista muodostetaan internetmeemejä ja jotka sopivat lajityyppiin photoshopatut reaktiokuvat. Näissä kuvissa henkilö on vangittu kesken liikkeen, kuten juoksun tai tanssin aikana. Tällaiset kuvat koetaan usein humoristisina, koska ne esittävät kohteen epätavallisessa asennossa. Tämä houkuttelee internetikäyttäjää “jatkamaan liikettä”, joko tekstin avulla tai sijoittamalla hahmo uusiin ympäristöihin. (Shifman 2014, 92, 94.)

Kontekstisidonnaisuuden lisäksi Wigginsin (2019, 13) mukaan internetmeemeille on ominaista populaarikulttuurin, politiikan ja ajankohtaisten ilmiöiden sekoittuminen sekä vahva riippuvuus parodiasta ja intertekstuaalisuudesta. Lisäksi Wiggins (2019, 132) näkee internetmeemit myös taiteenmuotona, mikä korostaa niiden visuaalista ja kulttuurista merkitystä osallistuvassa digitaalisessa kulttuurissa.

3.3 Poliittiset internetmeemit

Huumoripainotteisten internetmeemien rinnalla esiintyy myös selvästi poliittisesti värittyneitä internetmeemejä. Poliittisia internetmeemejä on jaettu muun muassa Katalonian itsenäisyyteen ja Brexitiin liittyen. Erityisesti vaalien aikaan niiden määrä kasvaa huomattavasti. Esimerkiksi Suomen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö mainosti aluevaaleja internetmeemeillä tammikuussa 2022. Myös kansainvälisistä tapahtumista voidaan tehdä paikallisia vitsejä; esimerkkinä suomalainen internetmeemi, jossa Vladimir Putin tekee Google-hakuja suomeksi ja hahmoon liitetään suomalaisen kulttuurin piirteitä.

Sitran Jukka Vahti (2020) kuvailee internetmeemien olevan poliittista satiiria steroideilla. Marja Vuorinen (2021, 18) näkee poliittisen satiirin korkeakulttuurin pilkan muotona. Pilkka ja satiiri ovat pitkään kuuluneet luvalliseen poliittisen keskustelun välineistöön. Pilkassa kritiikki verhoutuu huumoriin, kun taas satiirissa kohde esitetään kärjistettynä ja liioiteltuna. Parodiassa kohteen ominaisuuksia liioitellaan saattaen sen naurunalaiseksi. Näitä tyyllilajeja pidetään usein harmittomina, ja kritiikki saatetaan nähdä “ansaittuna”

The Ulkopolitistin podcastissa (Lindgren & Wilhelmus 2021) Saara Särmä muistuttaa, että kuten vanhassa propagandakuvastossa, myös internetmeemeissä yksi kuva ja teksti tiivistävät viestin. Monimutkaisten ilmiöiden yksinkertaistaminen voi tällöin olla propagandistista ja polarisoivaa. Samassa jaksossa Anni Lindgren toteaa, että internetmeemit eroavat propagandasta erityisesti huumoriaspektin kautta.

Wigginsin (2019, 65–66) mukaan internetmeemi muuttuu poliittiseksi, kun siihen sisältyy argumentti tai tarkoitus. Tämän argumentin tulee liittyä tiettyyn poliittiseen näkemykseen; tapaan reagoida poliittisiin toimijoihin tai kokonaisuuksiin; lainsäädännön ehdotuksiin tai niiden hylkäämiseen tai tukemiseen; voimankäytön ja turvallisuuden puolustamiseen tai käyttämiseen; rauhan tai sodan edistämiseen; sekä poliittisten toimijoiden syyttämiseen esimerkiksi pahantahtoisuudesta, korruptiosta tai epäpätevyydestä. Poliittiset internetmeemit ovat usein ajankohtaisia ja seuraavat uutissykliä.

Tämän tutkielman aineistona olevat internetmeemit ovat tämän määritelmän mukaan selvästi poliittisia. Niissä esimerkiksi syytetään republikaaneja ja erityisesti Donald Trumpia korruptiosta ja epäpätevyydestä. Lisäksi niissä viitataan abortti- ja aselainsäädäntöön liittyviin kysymyksiin. Koska aineisto koostuu vuoden 2023 kuvallisista poliittisista internetmeemeistä, se tarjoaa näkökulman siihen, mitkä aiheet olivat tuolloin esillä niitä jakaneiden keskuudessa.

Mikko Poutanen ja Saara Särmä (2021) kirjoittavat Poliitikasta-sivustolla, että internetmeemit voivat haastaa valta-asetelmia ja nostaa esiin yhteiskunnallisia kipukohtia tilanteissa, joissa muut kanavat ovat sulkeutuneet. Tällöin vakavia poliittisia kannanottoja voidaan esittää huumorin keinoin. Meemien kriittinen lukutaito on tällöin keskeistä.

Ukrainan virallinen Twitter-tili jakoi pitkään Venäjä-aiheisia internetmeemejä jo ennen Venäjän täysimittaista hyökkäyssotaa. Useat meemitutkijat, kuten Yao (2016), Wiggins (2017, 2019) ja Shifman (2014), näkevät poliittiset internetmeemit osana osallistuvaa

kulttuuria. Tämä on ymmärrettävää, sillä kuka tahansa voi luoda meemin, vaikka sen viraalius riippuu monista tekijöistä.

Shifmanin (2014, 122–123) mukaan digitaalisessa kulttuurissa internetmeemit ja viraalius ovat keskeisiä verkkopohjaisen poliittisen osallistumisen muotoja. Hän jakaa poliittisten internetmeemien funktiot kolmeen osaan: 1) taivuttelun ja vaikuttamisen välineinä, 2) ruohonjuuritason toimintana ja 3) ilmaisun ja julkisen keskustelun muotoina.

The Ulkopolitistin podcastissa (Lindgren & Wilhelmus 2021) Särmä korostaa huumorin merkitystä selviytymiskeinona vaikeiden ilmiöiden käsittelyssä. Tämän vuoksi internetmeemejä käytetään myös ajankohtaisten konfliktien käsittelyyn. Lisäksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen Emma Lappalaisen mukaan internetmeemit voivat toimia myös osana hybridiuhkia. Tämä näkökulma näkyy esimerkiksi Wigginsin vuoden 2016 artikkelissa *Crimea River: Directionality in Memes from the Russia-Ukraine Conflict*, jossa Wiggins käsittelee meemien käyttöä osana Venäjän ja Ukrainan välistä konfliktia.

Monet internetmeemejä ja politiikkaa käsittelevät tutkimukset ovat keskittyneet marginalisoituihin ryhmiin. Tulokset osoittavat, että internetmeemit tarjoavat tilan käsitellä poliittista todellisuutta, joka voi olla valtaapitäville epäedullinen. Toisaalta sekä hallitukset että kampanjat käyttävät internetmeemejä strategisesti hyökätäkseen vastustajia vastaan tai tukeakseen omia ehdokkaitaan. (Wiggins 2019, 59–60, 64.) Tästä esimerkkeinä ovat luvussa 2.4 kuvatut alt-right-liikkeen tuottamat internetmeemit ja Marine Le Penistä luodut *Pepe Le Pen* -internetmeemit.

Internetmeemit eivät aina leviä laajasti, vaan voivat jäädä myös kaikukammioihin. Aleksi Knuutila (2019) kirjoittaa Poliitikasta-sivustolla, että sosiaalinen media rohkaisee poliitikkoja viestimään henkilökohtaisesti ja visuaalisesti, mikä lisää samaistuttavuutta. Onnistuessaan ihmiset jakavat heidän sosiaalisen mediansa julkaisuja eteenpäin. Wiggins (2019, 64) korostaa, että poliittiset meemit vetoavat usein olemassa oleviin asenteisiin, ennakkoluuloihin, arvoihin, salaliittoteorioihin ja pelkoihin. Tämä selittää niiden vaikuttavuuden erityisesti rajatuissa yleisöissä. Internetmeemit ovat itsessään neutraaleja, mutta niiden merkitys syntyy tulkinnasta. Toistuvuus mahdollistaa sen, että internetmeemit alkavat symboloida tietyn ryhmän poliittista kantaa.

Monet autoritääriset valtiot ovat kieltäneet johtoa arvostelevien internetmeemien käyttämisen. Vuonna 2015 venäläinen internetiä säätelevä viranomainen Rozkomnadzor muistutti, että

julkisuuden henkilön valokuvan käyttö on kielletty internetmeemeissä, joilla ei ole mitään tekemistä julkisuuden henkilön persoonan kanssa. (Wiggins 2019, 72.) Vuonna 2017 Venäjän oikeusministeriö listasi Putinin kuvat kielletyiksi ”*Federal List of Extremist Materials*”-listallaan. Näin ollen muun muassa *Gay Clown Putin* -internetmeemin käyttäminen mielenosoituksissa muuttui laittomaksi. (Know Your Meme 2024a.)

Kiinassa Nalle Puh -hahmo on ollut heinäkuusta 2017 lähtien kielletty Kiinan sensuuriviranomaisten toimesta. Vuonna 2013 liikkeelle lähti kuva, jossa presidentti Xi Jinping ja Yhdysvaltain silloinen presidentti Barack Obama kävelivät vierekkäin. Tämän kuvan seurauksena syntyi internetmeemi, jossa heitä verrattiin Nalle Puhin ja Nalle Puhin ystävään Tiikeriin. Kiinan puoluejohto ei ilahtunut tästä seuranneesta toistuvasta presidentin vertauksesta Nalle Puhin, ja koko hahmo on joutunut maassa sensuurin kohteeksi. Kiinassa on tiukka kuri poliittisen johdon arvostelusta, joten sosiaalisissa medioissa tätä kierrettiin käyttämällä Nalle Puhia puhuttaessa presidentti Xi Jinpingistä. (Know Your Meme 2024b.)

Huumori on keskeinen osa poliittisia internetmeemejä, mutta se toimii myös semioottisena rakenteellisena elementtinä. Poliittinen internetmeemi on tarkoituksella tehty provosoivaksi. Huumorin toivotaan motivoivan muita tekemään ja levittämään lisää samanlaisia internetmeemejä. Huumori toimii internetmeemeissä myös eräänlaisena digitaalisena kipulääkkeenä. Huumori on välttämätön osa internetmeemien todellisen sisällön, eli visuaalisen argumentin, edistämisessä. (Wiggins 2019, 74–75.)

Internetmeemit tarjoavat tiiviin tavan ilmaista diskursiivista käytäntöä tehokkaasti ja ytimekkäästi. Se, kuinka helposti internetmeemejä voidaan muokata ja levittää edelleen, korostaa niiden viestinnällistä tehokkuutta. Internetmeemien sekä vale uutisten käyttö viittaa siihen, että ihmiset ovat alttiimpia suggestiolle kuin aiemmin on ajateltu, vaikka nykyisin tiedon tarkistaminen olisi teknisesti helppoa. On osoitettu, että Venäjän käyttämällä poliittisilla internetmeemeillä on selvä ideologinen ja suostutteleva vaikutus. Venäjän strategiana oli käyttää internetmeemejä Yhdysvaltojen poliittisen tilanteen horjuttamiseen ja polarisoimiseen ennen vuoden 2016 vaaleja. *Heart of Texas* -nimisen Facebook-ryhmän yhdysvaltalaiset seuraajat altistuiivat venäläisten internettrollien tuottamille internetmeemeille. Jakamalla ja reagoimalla meemeihin käyttäjät saattoivat vahvistaa ja oikeuttaa omaa ideologista näkemystään. Vetoamalla pelkoihin ja huoliin venäläiset internettrollit pyrkivät kylvämään epäluottamusta Yhdysvaltojen hallintoa kohtaan. Esillä oli myös mahdollinen venäläisten yhteistyö Trumpin kampanjan kanssa. (Wiggins 2019, 71–72, 76.)

Internetmeemien sisältämät piilomerkit ovat keskeisiä meemien ymmärtämisen kannalta. Esimerkiksi on tiedettävä, että Nalle Puh kuvastaa Xi Jinpingiä. Internetmeemien merkitys voi kuitenkin muuttua myös tahattomasti niiden levitessä ja muuntuessa verkossa. Viime vuosikymmenen aikana on myös käynyt ilmeiseksi, että internetmeemejä voidaan käyttää vaikuttamistarkoituksiin. Osallistuvan kulttuurin ja kaikukammioiden vaikutus selittää, miksi poliittiset internetmeemit ovat suosittuja.

3.4 Yhdysvaltain vaalit ja internetmeemit

Vuoden 2006 Yhdysvaltain kongressivaaleja on kutsuttu yhdeksi ensimmäisistä YouTube-vaaleista. Kesällä ja syksyllä 2006 YouTubea käytettiin kampanjoinnissa pääasiassa vastustajien mustamaalaamiseen. On jopa esitetty, että YouTube vaikutti ratkaisevasti vaalitulokseen ja varmisti demokraattien voiton. (Suominen 2013, 93.) Vuoden 2012 presidentinvaalien jälkeen tutkijat alkoivat kiinnittää yhä enemmän huomiota retoriikan ohella myös kuvalliseen viestintään.

Monet poliitikot ovat hyödyntäneet internetmeemejä kampanjoissaan. Esimerkiksi Bernie Sanders, Barack Obama, Joe Biden ja Donald Trump ovat hyödyntäneet internetmeemejä kampanjoinnissaan. Etenkin Bernie Sanders toimii esimerkkinä siitä, miten tosielämän tapahtumista syntyy internetmeemejä. Esimerkiksi vuoden 2016 kampanjassa syntynyt *“Birdie Bernie”* sai alkunsa tilanteesta, jossa lintu istahti hänen puhujakorokkeensa reunalle (Wiggins 2017, 198). Alt-right-yhteisöjen tuottamat internetmeemit vuoden 2016 vaaleissa perustuivat usein kuvamanipulaatioihin populaarikulttuurista, kuten Pepe-sammakosta ja animaatiosarjasta Simpsonit.

Barack Obaman kampanjan aktiivisuus sosiaalisessa mediassa oli keskeinen tekijä hänen voitossaan vuoden 2008 presidentinvaaleissa. Kampanjassa hyödynnettiin erityisesti Facebookia ja MySpacea. Myös samana vuonna suosioon nousseella Twitterillä oli selvä merkitys. Vuonna 2008 sosiaalisen median käyttö nelinkertaistui Yhdysvalloissa. Internetin merkitys yhteisöllisyyden kehittäjänä oli tärkeämmässä roolissa kuin koskaan aiemmin. Aiemmin internetiä oli käytetty vaalien yhteydessä lähinnä varainkeruuseen. Näissä vaaleissa kampanjointi siirtyi vahvasti verkkoon, mikä johtui osittain Obaman kannattajien aktiivisuudesta sosiaalisessa mediassa. Obama pyrki myös itse vaikuttamaan, että vaalilyössä käytetään internetiä mahdollisimman tehokkaasti. (Saarikoski 2013b, 166.)

YouTubella oli merkittävä rooli Obaman kampanjassa, erityisesti epävirallisten videoiden kautta. Epävirallisten toimijoiden tuottamat videot saavuttivat usein suurempia yleisöjä kuin kampanjoiden omat sisällöt. Kansalaisten tekemät videot keräsivät huomattavasti enemmän katselukertoja kuin viralliset mainokset. Vain noin viidesosa viraaleimmista videoista oli kampanjoiden tuottamia. Monet näistä videoista olivat editoitua kuvamateriaalia, kuten Obaman esiintyminen televisio-ohjelmissa. Kun epävirallisista kampanjavideoista puhuttiin perinteisissä medioissa ja internetblogeissa, vaalit saivat myös enemmän huomiota ja videot levisivät memeettisesti ympäri verkkoa. (Shifman 2014, 125–126.)

Vuoden 2012 Yhdysvaltain presidentinvaaleja on kutsuttu ensimmäisiksi meemivaaleiksi, sillä presidentinvaalikampanjaan liittyviä internetmeemejä syntyi ja muokkaantui lukuisia määriä. Huomionarvoista on, että viraaleimmat internetmeemit olivat usein republikaanien vastaisia, mikä herättää kysymyksiä niiden tuottajien poliittisesta suuntautumisesta. (Yao 2016, 158, 169.) Seuraavissa vaaleissa alt-right-yhteisöt tuottivat puolestaan demokraatteja ja maltillisia republikaaneja kritisoivia internetmeemejä.

Obaman voitot vaaleissa saattoivat luoda demokraateille käsityksen, että verkossa toimiminen samalla tavalla riittäisi myös jatkossa. Digitaalisen kulttuurin nopea muutos kuitenkin haastaa tällaiset oletukset. Obaman toisen kauden aikana kuvalaudoilla kehittyi alt-right-liike, joka jäi pitkälti valtamedialta huomaamatta. Samanaikaisesti venäläiset toimijat pyrkivät lisäämään poliittista polarisaatiota Yhdysvalloissa. Digitaalisen kulttuurin kansalaisvaikuttamisen luonne muuttui merkittävästi vuosien 2008, 2012 ja 2016 vaalien välillä. Obaman kampanjat saivat laajaa huomiota jo ennen vaalivoittoa, kun taas Trumpia tukeneen alt-right-liikkeen merkitys tunnistettiin vasta vuoden 2016 vaalien jälkeen.

Wigginsin (2017, 199) mukaan sosiaalinen media mahdollisti tavallisten kansalaisten osallistumisen politiikkaan vuosien 2008 ja 2012 vaaleissa. Vuoden 2016 vaaleissa vastaava rooli korostui internetmeemeissä. Myös Sandra Yao (2016, 153) korostaa, että internetmeemit ovat muuttaneet merkittävästi poliittista osallistumista. Niiden avulla yksittäiset käyttäjät voivat osallistua keskusteluun ja kokea kuuluvansa merkitykselliseen yhteisöön.

Yksi tunnetuimmista Venäjän vaikuttamisoperaatioista vuoden 2016 vaaleissa oli Heart of Texas -Facebook-ryhmä, joka tuotti ideologisesti latautuneita internetmeemejä. Venäjällä oli muun muassa Twitterissä ja Facebookissa tuhansia sosiaalisen median valetilejä, joiden todellinen tarkoitus oli saada ihmiset kääntymään länttä vastaan. Facebook on vuoden 2018 jälkeen sulkenut yli 500 Venäjän hallinnoimaa valesivustoa. Heart of Texas -ryhmällä oli

arviolta 250 000 seuraajaa, ja siellä kuvattiin usein Texasia kristillisenä kansakuntana. Sivustolla yhdistettiin esimerkiksi Hillary Clinton Osama bin Ladeniin. Sivustolla esiintyi sekä piilevää että ilmeistä rasistista retoriikkaa, joka oli silloisesta Trumpin presidentinvaalikampanjasta. Sivustolla oli paljon maahanmuuttovastaisia ja islaminvastaisia internetmeemejä. Huolimatta useista kielioppi- ja kirjoitusvirheistä ryhmän suosio pysyi vahvana sen poistamiseen asti. (Wiggins 2019, 70–71.)

Ylen artikkelin mukaan Facebookin toimitusjohtaja Mark Zuckerberg kiisti aluksi valeutisten vaikutuksen vuoden 2016 vaaleihin. Myöhemmin Facebook myönsi, että jopa 126 miljoonaa yhdysvaltalaisista altistui venäläistaustaisille sisällöille. Näiden valeutisten mukaan muun muassa Hillary Clinton rahoitti kampanjaansa myymällä aseita ISIS-järjestölle ja että paavi suosisi Donald Trumpia. (Mäntylä 2018.) Myös erikoissyyttäjä Muellerin raportin, joka tutki Yhdysvaltain vuoden 2016 presidentinvaaleihin liittyviä mahdollisia Venäjä-yhteyksiä, mukaan pietarilainen trollitehdas kohdisti Trumpia tukevaa propagandaa juuri violetteihin osavaltioihin. Yhdysvaltalaiset käyttäjät liittyivät näihin venäläisten trollien ohjailemiin Facebook-ryhmiin, joissa jaettiin valeutisten lisäksi dehumanisoivia internetmeemejä ja vihamateriaalia, jonka kohteena olivat muun muassa muslimit, meksikolaiset ja Hillary Clinton. (Aro 2019, 406.)

4 Affektiivinen poliittinen polarisaatio

Saarinen (2022, 10–12) kuvailee, ettei poliittinen polarisaatio ole ilmiönä positiivinen tai negatiivinen, vaan se on olennainen osa demokratiaa. Saarinen jaottelee poliittisen polarisaation ideologiseen ja affektiiviseen polarisaatioon. Ideologinen polarisaatio tuo eri puolueiden erot selkeästi esille ja saattaa samalla aktivoida ihmisiä osallistumaan poliittiseen toimintaan. Affektiivinen poliittinen polarisaatio puolestaan tarkoittaa voimakasta vastakkainasettelua, joka perustuu tunnepitoiseen suhtautumiseen tiettyjä poliittisia kantoja edustaviin ryhmiin. Affektiivinen polarisaatio luo juopia ihmisten välille, jolloin eri ryhmien välinen dialogi vähenee. Polarisaatio muuttuu haitalliseksi, kun siihen alkaa liittyä voimakkaita negatiivisia tunteita, kielenkäyttö on epäasiallista, muiden ryhmien mielipiteitä ei kunnioiteta ja eri mieltä olevia ymmärretään tahallisesti väärin. Tunteisiin vetoava kieli vahvistaa omia näkemyksiä sosiaalisen median luomissa kaikukammioissa. Tässä tutkielmassa tarkastelu ulotetaan myös visuaalisiin viesteihin, joiden avulla affektiivista polarisaatiota voidaan vahvistaa.

Sillä, miten perinteinen media kirjoittaa poliitikkojen toiminnasta ja heidän välisistä debateistaan, on merkitystä polarisaation muodostumisessa. Kielteisen vinouman ja saatavuusvinouman takia ihmiset kiinnittävät yleensä enemmän huomiota kielteisiin uutisiin. Kielteisen vinouman mukaan kielteiset asiat saavat enemmän huomiota kuin myönteiset asiat. Saatavuusvinoumassa ihminen uskoo negatiivisen uutisen kohdalla, että uutisoitu asia on yleinen ongelma. Etenkin Yhdysvalloissa selvästi puolueellisia medioita on pidetty osasyynä maan sisäisen polarisaation kasvulle. (Saarinen 2022, 77–78.) Lisäksi, kuten luvussa 2.4 tarkemmin käsiteltiin, valtamediasta erillään olevalla sosiaalisessa mediassa käydyllä keskustelulla on merkittävä vaikutus.

Poliittiset ryhmät ovat usein asioista eri mieltä, ja jyrkkä erimielisyys synnyttää ryhmien välille konflikteja. Saarinen (2022, 17) kutsuu näitä konflikteja politiikan polttomoottoriksi ja näkee, että ne voivat tuoda esille yhteiskunnallisia epäkohtia ja synnyttää argumentaatiota ratkaisujen löytämiseksi. Konflikti muuttuu haitalliseksi, kun vastakkainasettelun lähtökohtana on asiakysymysten sijaan toisen ryhmän oletettu identiteetti tai siitä esitetyt valheelliset mielikuvat. Demokratian perustana ovat ideologiset kamppailut, eivät henkilökohtaisuuksiin menevä pilkkaaminen.

Polarisaatio ei ole 2010-luvun uusi keksintö, vaan sitä on ollut yhtä kauan kuin ihmisiä on ollut olemassa. Polarisaatiota on käytetty myös kuvaamaan kärjistynyttä, tai kärjistyneeksi väitettyä, keskustelua yhteiskunnissa. Polarisaatiolla viitataan myös ilmiöihin, joita suomeksi kutsutaan mielipiteiden äärimmäistymiseksi, kuplautumiseksi tai napaistumiseksi. Polarisaatio viittaa kahtiajakoon, kun taas napaistuminen korostaa useita jännitteitä eri suuntiin sekä blokkiutumista. Nämä navat, tai blokit, rakentuvat useissa maissa arvokonservatiivisten ja arvoliberaalien tai maahanmuuttokriittisten ja muiden puolueiden välille. Nykyisessä tutkimuksessa juuri affektiivinen poliittinen polarisaatio on noussut polarisaatiotutkimuksen keskiöön, kun taas ennen 2010-lukua tutkimus keskittyi pääosin ideologiseen polarisaatioon. (Saarinen 2022, 26–29.)

Ideologisen polarisaation keskeinen tutkimuskohde on puolueiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-akselille. Sitä voidaan tarkastella myös yksittäisten poliittisten kysymysten, kuten ilmastonmuutoksen tai abortin, kautta. Tutkimus voi kohdistua sekä puolueiden sisäisiin että niiden välisiin eroihin. Kun ideologisiin poliittisiin kysymyksiin liittyvä keskustelu ei ole enää toisia kunnioittavaa tai rakentavaa, on polarisaatiosta tullut affektiivista. (Saarinen 2022, 30–31.)

Affektiivisessä poliittisessä polarisaatiossa korostuvat tunteet. Eronteko muihin perustuu erityisesti negatiivisiin tunteisiin. Keskustelun keskiössä on vastapuolen leimaaminen, ja asioihin suhtaudutaan voimakkaan tunteellisesti. Samalla myös epäpoliittiset ilmiöt voivat politisoitua. Yksittäiset kysymykset korostuvat kokonaisuuden kustannuksella ja voivat muodostua ratkaiseviksi äänestyskäyttäytymisessä. Affektiivinen leimaaminen tapahtuu erityisesti sosiaalisessa mediassa. (Saarinen 2022, 31–32.)

Vastakkainasettelussa hyödynnetään eri ryhmistä olevia stereotyyppioita, ja niiden avulla rakennetaan retorista ja kuvallista sisältöä. Saarinen (2022, 38) kuvaa, kuinka Yhdysvalloissa demokraateista luotu yleinen stereotypia on, että he ovat nuoria ja kaupungeissa asuvia vähemmistöjen edustajia. Stereotyyppinen republikaani puolestaan on vanhempi, varakkaampi ja evankelinen kristitty. Todellisuudessa kummankin puolueen tyypillinen kannattaja on keski-ikäinen, valkoinen ja ei-evankelinen kristitty.

Polarisaatio lähtee usein liikkeelle poliittiselta eliitiltä, josta se leviää muualle yhteiskuntaan. Etenkin vihamielinen retoriikka, jota jotkut poliitikot käyttävät, vaikuttaa puolueiden kannattajien keskuudessa siihen, mikä on hyväksyttävää kielenkäyttöä. (Saarinen 2022, 40.) Sama pätee myös kuvallisiin viesteihin, kuten Donald Trumpin jakamiin Storm is coming -

internetmeemeihin Truth Socialissa sekä Pepe-sammakko-internetmeemien jakamiseen vuonna 2015.

Markku Henriksson (2021, 837, 861) kuvaa kuinka poliittinen polarisaatio on jakanut Yhdysvalloissa kansan kahtia niin voimakkaasti, etteivät entiset ystävät, työtoverit tai perheenjäsenet enää keskustele keskenään, jos toinen kannattaa Trumpia ja toinen vastustaa häntä. Henrikssonin kuvauksen perusteella tämänhetkinen affektiivinen poliittinen polarisaatio henkilöityy nimenomaan Donald Trumpiin, ei niinkään puolueisiin.

Yhdysvaltojen selkeämpi ja radikaalimpi jakautuminen syveni Trumpin ensimmäisellä virkakaudella. Sen sijaan että presidentti olisi yrittänyt lievittää maan polarisoitumista, hän päinvastoin vahvisti sitä esimerkiksi myötämielisellä suhtautumisella valkoisen ylivallan edustajiin. Trumpin vuoden 2016 vaalikampanjan päästrategin, Steve Bannonin, mielestä Trump valittiin presidentiksi juuri kansakuntaa jakamalla. Näin ollen Bannonin mielestä Trumpin pitäisi virkaanastumisensa jälkeen jatkaa samalla linjalla.

4.1 Kaikukammiot ja algoritmit

Kaikki sosiaalisen median alustat käyttävät tekoälyä ja algoritmeja tuottaakseen käyttäjilleen sisältöä, joka kiinnostaa heitä. Monet yritykset pitävät kuitenkin algoritminsa toiminnan salassa liikesalaisuutena. Useat tutkimukset, kuten Garimella et al. (2018), ovat osoittaneet, että Twitterin (nykyisin X) käyttäjille tarjottu sisältö on vahvasti polarisoitunutta. Garimella et al. (2018, 913) havaitsivat, että Twitterin käyttäjät altistuvat pääosin poliittisille mielipiteille, jotka ovat samanlaisia kuin heidän omansa. Niin sanotut poliittiset kaikukammiot ovat Twitterissä laajalle levinneitä.

Nykyään poliittiset konfliktit sijoittuvat digitaalisen kulttuurin myötä sosiaaliseen mediaan. Etenkin Facebookin ja Twitterin (nykyään X) algoritmit nostavat näkyville sisältöjä, jotka saavat paljon reaktioita ja keskustelua, mikä puolestaan ruokkii konfliktien syntymistä. (Saarinen 2022, 17.) Ihmisiin vaikuttavat sekä psykologiset että algoritmiset mekanismit. Valikoiva altistumisteoria käsittelee kolmea ilmiötä: valikoivaa altistumista, valikoivaa käsitystä ja valikoivaa säilyttämistä. Teorian mukaan yksilöillä on taipumus suosia sellaista tietoa, joka tukee heidän olemassa olevia näkemyksiään ja välttää samalla ristiriitaista tietoa. Puolueellisella assimilaatiolla tarkoitetaan ilmiötä, jossa yksilö altistuu erilaisille näkemyksille, mutta tulkitsee ne tavalla, joka vahvistaa hänen aiempia käsityksiään. Nämä psykologiset mekanismit, ennakkoluulot, algoritmisen suodatus ja personointi liittyvät kaikki yhdessä kaikukammioiden muodostumiseen. (Garimella et al. 2018, 914.) Valikoiva

altistumisteoria ja puolueellinen assimilaatio muistuttavat kielteistä vinoumaa ja saatavuusvinoumaa. Näille ilmiöille on yhteistä, että ne ohjaavat huomiota ja tulkintaa tavalla, joka voi vahvistaa affektiivista polarisaatiota.

Brent Kitchensin, Steven L. Johnsonin ja Peter Grayn (2020, 1620) mukaan huolimatta suuresta kiinnostuksesta kaikukammioita ja sosiaalisia kuplia kohtaan, empiiristen tutkimusten todisteet eivät yksiselitteisesti osoita, onko sosiaalinen media yleisesti tietoa rajoittava vai tietoa laajentava. Tutkijoiden mukaan keskeistä on käsitteellinen epäselvyys: määritelmät, prosessit ja lopputulokset vaihtelevat. Lisäksi erilaisia sosiaalisen median alustoja on tutkittu yksinään tai niputettu yhteen, mikä vaikeuttaa tulosten vertailua. Empiiristen tutkimusten tulosten vertailu on myös vaikeaa, sillä tutkimuskysymykset ja -asetelmat vaihtelevat. Sosiaalisen median alustat säättävät algoritmejaan ajoittain, mutta eivät kerro julkisuuteen, milloin tai miten ne tekevät niin. Tämä läpinäkyvyyden puute vaikeuttaa algoritmien toiminnan tutkimista ja empiiristen tulosten yleistettävyyttä. Lisäksi sosiaalisen median alustat voivat muuttua nopeasti tai menettää käyttäjiä, kuten kävi MySpace-sivustolle. Siksi kaikkia alustoja ei tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Sen lisäksi on tärkeää, että käyttäjät ovat tietoisia kaikukammioiden ja algoritmien olemassaolosta.

Kaikukammiot ovat nousseet demokraattisten maiden poliittisissa keskusteluissa huolen aiheeksi, sillä ne voivat heikentää demokraattista keskusteluprosessia. Mitä enemmän kansalaiset polarisoituvat, sitä vähemmän he kuuntelevat vastakkaisia näkemyksiä. He altistuvat pääasiassa sellaisten ihmisten ja uutislähteiden sisällölle, jotka vahvistavat näkemyksiä, joiden kanssa he ovat samaa mieltä. (Garimella et al. 2018, 913.)

Kaikukammio tarkoittaa ilmiötä, jossa yksilöt altistuvat ensisijaisesti omia näkemyksiään tukeville sisällöille. Erityisesti sosiaalisen median kontekstissa käyttäjät kuluttavat viestintää, joka heijastaa heidän arvojaan. Ilmiötä on havaittu eri verkkoympäristöissä. Poliittisten blogien kommenttiosiot sisältävät usein pääasiassa kommentteja, jotka tukevat kirjoittajan näkemyksiä. Twitterissä on havaittu, että poliittisista uutisista kiinnostuneista käyttäjistä 90 prosenttia seuraa poliittisesti suuntautuneita tiedotusvälineitä ja vain ystävien jakama sisältö voi monipuolistaa uutisvirtaa. (Garimella et al. 2018, 914.)

Naiivissa realismissa ihmiset pitävät omia näkemyksiään objektiivisina ja muiden näkemyksiä subjektiivisina. Vahvistusharhassa yksilö puolestaan suosii tietoa, joka tukee hänen aiempia käsityksiään. Tämän seurauksena myös virheellinen tai valheellinen tieto voi vaikuttaa uskottavalta. Digitaalisessa ympäristössä virheellisten väitteiden oikaiseminen olisi usein

mahdollista, mutta siitä huolimatta poliitikkojen kannattajat voivat pitää kiinni omaksumistaan näkemyksistä. Oman kaikukammion ulkopuolelta tuleva tieto leimataan helposti epäluotettavaksi. Kun poliitikot esittävät itsensä oikean tiedon lähteinä ja vastustajansa harhaanjohtajina, affektiivinen polarisaatio vahvistuu. (Saarinen 2022, 40–42, 44.)

Ihmisten on havaittu verkostoituvan kaltaistensa kanssa sosiaalisten medioiden kaverisuositusten kautta. Sisältöjen valikoitumiseen liittyvän kolmen mekanismin kautta käyttäjien todellisuusnäkemä voi myös kaventua sosiaalisessa mediassa. Ensinnäkin käyttäjän omat verkostot vaikuttavat siihen, mitä sisältöä hän näkee. Toiseksi algoritmit oppivat käyttäjän mieltymyksiä ja tarjoavat niiden perusteella räätälöityä sisältöä. Tämän seurauksena pelkän sosiaalisen median näyttämät uutissyötteen rajaavat käyttäjälle hyvin kapean kuvan todellisesta uutisten skaalasta. Kolmanneksi käyttäjän omat valinnat ja klikkaukset ohjaavat sisältöjen suodattumista. Ihmisten näkemä sisältö yksipuolistuu ajan kanssa, sillä nämä kolme sisältöjen suodattumisen vaihetta luovat kehän, jota kutsutaan hypersilmukaksi. Algoritmit eivät kuitenkaan yksin ohjaa sisältöä, vaan ne toimivat vuorovaikutuksessa käyttäjän toiminnan kanssa. (Ikäheimo 2022, 81, 85.)

Esimerkiksi Facebookin algoritmisen suodatus on hyvin personoitua. Se huomioi käyttäjän verkoston, aiemman käyttäytymisen ja sisällön suosion. Näin ollen kahden käyttäjän, joilla on identtinen kaverilista, näkemä sisältö Facebookissa voi poiketa merkittävästi. (Kitchens, Johnson & Gray 2020, 1626.)

Juha-Matti Mäntylän (2018) Ylelle tekemässä haastattelussa Kiran Garimella totesi, että monet demokraatit eivät aavistaneet Donald Trumpin nousua, koska he elivät sosiaalisen median luomassa kaikukammiokuplassaan. Garimellan mukaan samanlaista jakautumista esiintyy myös monissa muissa yhteiskunnallisissa keskusteluissa, kuten aborttiin ja aselakeihin liittyvissä kysymyksissä.

4.2 Psykologinen dehumanisointi ja viholliskuvat

Yksi sotapropagandan vanhimmista ja historian saatossa vaikuttavimmista keinoista on ollut vastustajien dehumanisointi, jossa vihollinen esitetään epäinhimillisen hirviömäisenä. (Aro 2019, 13.) Vaalijulisteita tutkinut Olli Kleemola (2021, 189, 192, 194) tuo ilmi, kuinka modernilla visuaalisella viestinnällä on ollut 1900-luvun alusta asti merkittävä rooli poliittisessa propagandassa. Uhkakuvien visuaalinen korostaminen eli negatiivikampanjointi

on ollut osa vaaliviestintää läpi historian. Samalle logiikalle rakentuvat myös kiusaamis- ja propagandataroituksiin tuotetut internetmeemit, joissa visuaalisin keinoin pyritään tekemään kohteesta vastenmielinen. Digitaalisessa kulttuurissa tällainen kuvasto ei kuitenkaan rajoitu paikalliseen tilaan, vaan leviää nopeasti ja laajasti verkossa, kuten aiemmissa luvuissa käsitellyt koordinoitujen hyökkäykset osoittavat.

Vilho Harlen (2023, 15–16) mukaan vuoden 1991 jälkeen maailmanpolitiikassa on ilmennyt uusia vihollisia enemmän kuin koskaan aiemmin yhtä lyhyen ajanjakson aikana. Kylmän sodan päättymisen jälkeen kuviteltiin päinvastaista kehitystä. Vastakkaista liikettä tapahtuu kuitenkin jatkuvasti: entisistä vihollisista voi tulla liittolaisia ja ystävästä vihollisia. Se, kuka tai mikä nähdään vihollisena, on muuttuva ilmiö, ei pysyvä vakio. Tämä näkyy nykyhetkessä esimerkiksi Donald Trumpin toisen hallinnon toimissa ja asenteissa Eurooppaa ja Venäjää kohtaan.

Marja Vuorisen (2021, 9–10) mukaan sosiaalisen median mahdollistama poliittista aggressiota sisältävä anonyymiviestintä tukee ”omien” puolustamista ja kohdistaa ”toisiin” ylenkatsetta ja vihaa. Samalla sosiaalisen median algoritmit voivat vahvistaa samanmielisten kuplautumista ja siten ylläpitää luvussa 4.1 kuvattua kaikukammiovaikutusta.

Nick Haslam (2006, 252) esittää dehumanisaatiosta kaksijakoisen mallin: eläimellisen dehumanisaation ja mekaanisen dehumanisaation. Haslamin mukaan dehumanisaatio edellyttää selkeää käsitystä inhimillisyydestä, joka kielletään ja poistetaan ”toisilta” dehumanisoitaessa. Malli perustuu kahden erilaisen inhimillisyyden muodon kieltämiseen

Eläimellisessä dehumanisaatiossa ihmisyyteen kuuluvat inhimilliset piirteet kielletään toisilta: toiset näyttävät karkeina, sivistymättöminä, itsehillinnältään puutteellisina ja älyllisesti vajavaisina. Eläimellistämisen kohteet, eli toiset, ovat enemmän viettien, halujen ja vaistojen ohjaamia kuin ”me” muut. Toiset nähdään lapsenomaisina, kypsymättöminä tai jälkeenjääneinä. Myös moraalittomuus ja taipumus rikkoa moraalikoodeja on osa eläimellistämistä. Haslamin mukaan dehumanisaatiossa toistuva piirre on ihmisten eläimellistäminen, joka korostuu erityisesti etnisen ja rodullistavan rasismien yhteydessä. Erilaisia ryhmiä verrataan esimerkiksi apinoihin, koiriin, sikoihin, rottiin, loisiin tai hyönteisiin. Visuaalisissa esityksissä liioitellaan fyysisiä piirteitä, jotta toiset näyttäisivät eläimellisiltä. Toisinaan toisia verrataan lapsiin, jolloin heidän rationaalisuutensa sekä häpeän ja hienostuneisuuden puutteensa esitetään alentuvassa valossa. (Haslam 2006, 252–253, 257–258.)

Siinä missä eläimellinen dehumanisaatio perustuu suoraan vastakkainasetteluun ihmisen ja eläimen välillä, mekaanisessa dehumanisaatiossa toisia verrataan koneisiin. Mekaanisessa dehumanisaatiossa ihmiseltä kielletään inhimillinen luonto. Tällöin yksilö nähdään vailla tunteikkuutta, lämpöä, kognitiivista avoimuutta ja yksilöllistä toimijuutta. Mekaanisesti dehumanisoidut näyttäytyvät kylminä, elottomina ja jäykkinä, ikään kuin heidän toimintansa olisi ulkoisten tekijöiden määräämää. Heidät kuvataan passiivisina ja keskenään vaihdettavina, mikä riistää heiltä yksilöllisyyden. Mekaaninen dehumanisaatio rakentaa kuvan toisista objekteina tai automaateina. (Haslam 2006, 258.)

Dehumanisaation kahdella muodolla voi olla toisistaan poikkeavat affektiiviset ulottuvuudet. Ihmisten rinnastaminen eläimiin sisältää usein nöyryyttämistä ja halventamista. Mekaanisella dehumanisaatiolla on hyvin erilainen tunneperäinen luonne. Koska siihen sisältyy emotionaalista etäisyyttä ja toisten esittämistä kylminä, robottimaisina, passiivisina ja vailla syvyyttä, se viittaa välinpitämättömyyteen pikemminkin kuin inhoon. Mekaanisesti dehumanisoidut nähdään yleensä vailla sellaista autonomista toimijuutta, joka herättäisi voimakkaita tunteita. Eläimellisen dehumanisaation voi siis nähdä viittaavaan halveksunnan ja inhon tunteeseen kohdetta kohtaan. Mekaaninen dehumanisaatio puolestaan viittaa siihen, että kohdetta kohtaan tunnetaan psykologista ja sosiaalista etäisyyttä. (Haslam 2006, 258–259, 262.)

Dehumanisoinnin tehokkuudesta kertovat erilaiset aivotutkimukset, joiden perusteella ihmisaivot ovat alttiita erottelemaan ja syrjimään. Rasistiset ja vihamieliset representaatiot voivat yllyttää syrjintään ja vahvistaa negatiivisia mielikuvia. Aivojen magneettikuvaukset tuovat ilmi ihmisten reagoivan keskimäärin kalseasti kuviin henkilöistä, joiden on kerrottu olevan vaikka kodittomia, siirtolaisia tai huumeidenkäyttäjiä. Dehumanisointiin erikoistuneiden tutkijoiden mukaan on normaalia, että ihmiset suhtautuvat epäinhimillisesti kokonaisiin ihmisryhmiin. Tutkimusten mukaan mitä enemmän tiettyyn ryhmään kohdistetaan propagandistista dehumanisointia, sitä enemmän voidaan olettaa vihamielisen politiikan ja sotilaallisen konfliktin saavan tukea. Jopa tuen epääminen ryhmän jäseniltä ja kidutuksen kannattaminen kasvavat dehumanisoinnin takia. Historiassa esimerkkinä tästä ovat kansanmurhat ja rikokset ihmisyyttä vastaan. (Aro 2019, 13.)

Viholliskuvien luonti muistuttaa hyvin paljon toiseuttamisprosessia, sillä molemmissa tehdään ero itsensä ja vihollisen välillä. Merkittävä ero on kuitenkin se, että toiseuttamiseen liittyy näkemys, jonka mukaan toinen (vihollinen) sijaitsee itsensä alapuolella ja ulkopuolella,

ja vastustajan ei-toivotut piirteet ovat etäisiä ja ei-uhkaavia. Viholliskuvassa taas vihollinen ei ole etäinen, vaan lähestyvä uhka, jonka tarkoituksena on joko tuhoaminen tai muu vastaava tilanne, joka vaatii puolustautumista. (Vuorinen 2007, 242.) Käsitystä Toisesta on käsitelty jo Aristoteles, mutta myös useat modernimmat poliittiset filosofit, kuten Hannah Arendt (1944) ja Michel Foucault (2001). Sekä Arendt että Foucault käsittelevät dehumanisointia, mutta heistä kumpikaan ei kuitenkaan kirjoittanut suoraan viholliskuvista. Harle (2000, 13) summaa ajatuksen, jonka mukaan Vihollinen on aina Toinen, mutta kaikkia Toisia ei voi luonnehtia Vihollisiksi.

Viholliskuvien rakentaminen edellyttää vastustajaa. Asetelma rakentuu usein hyvän ja pahan taistelulle. Se millainen ja missä tämä taistelu muodostuu, on hyvin erilaista ja tulkinnanvaraista. Ainoa selvä asia viholliskuvissa on se, että ihminen näkee aina itsensä hyvän edustajana ja vastustajan pahana vihollisena. Vihollinen nähdään toimijana, jonka teot ovat vaarallisia ja uhkaavia hyvän edustajalle. Jatkuvana ja toistuvana piirteinä on poliittinen taistelu vallasta, ja etenkin sen säilyttämisestä, ennemminkin kuin jatkuvasta hyvän ja pahan taistelusta. (Harle 2023, 7, 20.) Yhdysvaltain eri puolueiden jakamat internetmeemit sijoittuvat hyvin viholliskuvien tutkimuksen joukkoon, sillä onhan Yhdysvaltain presidentinvaalien aikana puhuttu meemisodasta ja kongressitalon valtaus 2021 oli yritys pitää valta Trumpilla.

Harlen (2023, 19–21) mukaan ajatus vihollisesta rakentuu aina sen hetkisen maailman kulttuuristen perintöjen, poliittisten aatteiden ja uskonnollisen ajattelun mukaan. Ajattelutavat siirtyvät sukupolvilta toisille perheiden, kirkon, arjen ja median kautta. Merkittävä piirre on vihollisen ja ystävän voimakas leimaava erottelu. Median vaikutus on erittäin merkittävää nykyisessä viholliskuvien luonnissa. Koska vastapuolella ei ole mitään positiivista, eikä näiden kanssa voi edes neuvotella tai tehdä yhteistyötä, poliittisella retoriikalla rakennetussa taistelussa oikeutetaan vastapuolen armoston tuhoaminen ihmiskunnan hyväksi. Näin jyrkän vastakkainasettelun luominen on tietoinen poliittinen valinta. Yleensä demokratioissa valitaan rauhanomaisempi tie, joissa poliittisella oppositiolla on legitiimi asema.

Viholliskuvat, samalla lailla kuin poliittinen polarisaatio, eivät välttämättä ole negatiivinen asia. Viholliskuvat voivat olla todella negatiivisia ja dehumanisoivia, joissa toisessa ryhmässä ei nähdä inhimillisiä piirteitä. Toisaalta viholliskuvat voivat olla myös myönteisiä, ilman inhoa tai vihaa toista kohtaan. Vastapuoli voi olla myös kilpakumppani, eli ”*rakastettu vihollinen*”, kuten Suomi ja Ruotsi jääkiekossa. Viholliskuva pitää sisällään jonkun ryhmän

stereotyyppisen käsityksen toisesta ryhmästä, oli se sitten positiivinen, ironinen tai negatiivinen. (Harle 2023, 24–25, 42.) Arvostettu vihollinen on tasavertainen kumppani, kun taas paha vihollinen ymmärretään jo pohjimmiltaan erilaisena kuin ”me”. Paha vihollinen on tuhottava, koska sen kanssa ei ole mitään yhteistä. (Harle 2000, 12.)

Uskonnollisen sanaston aikana hyvän ja pahan taistelua verrattiin usein jumalan ja saatanan, sekä uskovien ja pakanoiden, väliseen jaotteluun. Sanaston muuttuessa uskonnollisesta poliittiseksi, yleiseksi asetelmaksi tuli positiivisena nähty demokratia vastaan negatiivisena nähty diktatuuri. Toisen maailman sodan jälkeisessä maailmassa Adolf Hitler, Benito Mussolini, natsi-Saksa ja natsit yleensä nähdään negatiivisina demokratian vastaisina asioina. Etenkin Hitleristä tukijoidensa kanssa, rakennettiin tyrannimainen hahmo, joka on syyllinen toisen maailman sodan raakuuksiin. Uskonto ja politiikka ovat kuitenkin edelleen kietoutuneet kulttuurillisesti yhteen, etenkin Venäjän ja Yhdysvaltain kohdalla. (Harle 2023, 79, 110.)

Harle (2023, 25, 27) haluaa tehdä selvän eron sotien vastapuolena olevien vihollisten välillä. Sotaa käyvissä valtioissa molemmat valtiot ovat vihollisia keskenään, ei ihmiset. Sanalla vihollinen ei ole sodassa samanlaista tunnelatausta, sillä rintamalla olevat ihmiset, jotka valtio on käskenyt puolustamaan tai hyökkäämään. Viholliskuvia maalataan sotien aikana ja ne ovat vihamielisiä. Harle korostaa, että asenteet ovat yleisellä tasolla valtion, tai valtion tukemien instituutioiden, luomia ja ne kohdistuvat sotaan, ei yksittäiseen sotivaan sotilaaseen. Lisäksi kun aseellinen sotilaallinen konflikti toisen valtion rajan yli on jo alkanut, ei kyseessä enää ole vain viholliskuva, vaan väkivaltainen sota. Aro (2019, 14) huomauttaa, miten vuonna 2014, ennen Krimin valtausta, Venäjä oli jo kauan systemaattisesti maalannut Ukrainasta kuvaa maana, jossa johtajina toimivat fasistit ja natsit, eli historiasta tutut pahat viholliset. Venäjän propagandakoneisto käytti Krimin valtauksen syynä sitä, että ukrainalaiset tulisi vapauttaa natsien ja fasistien vallan alta. Samaa retoriikkaa käyttäen Venäjä aloitti täysimittaisen hyökkäyssodan Ukrainaan helmikuussa 2022. Sodassa kaksi maata on vihollisia keskenään ja toinen valtio voi yrittää viholliskuvien rakentamisella saada hyväksyntää omalle aseelliselle hyökkäykselleen. Tällöin kyse on kuitenkin selvästi erilaisesta teemasta kuin poliittisten viholliskuvien kanssa.

Affektiivisessä polarisaatiossa ryhmien yhteenkuuluvuus pohjautuu jyrkkään erilaisuuteen suhteessa vastapuoleen. Etenkin viholliskuvien rakentaminen poliittisista vastustajista on lyhyellä aikavälillä hyvin tehokas keino lisätä yhteenkuuluvuutta oman joukkonsa sisällä.

Tällöin vastustajaan liitetään negatiivisia stereotyyppioita ja ominaisuuksia. Etenkin populistiset poliitikot ovat viime vuosina hyödyntäneet negatiivista erontekoa. Populistit esittävät itsensä uutena rehellisenä vaihtoehtona vallasta korruptoituneille vanhoille puolueille. (Saarinen 2022, 59–60.) Viholliskuvien luominen vastapuolesta on siis erittäin tehokas ja nopea tapa luoda yhtenäisyyden tunnetta hyvin heterogeenisessä joukossa, joita etenkin Yhdysvaltojen demokraatit ja republikaanit ovat.

Vuorinen (2007, 250) jaottelee oman valtion sisäiset viholliset poliittiseen (oikea–vasen - akseli) ja sosiologiseen yhteiskuntaluokkaan (ylhäältä–alhaalta -akseli) perustuvaan jakoon. Viholliskuvat ylhäältä ja alhaalta tulevat 1800-luvulta, kun taas oikeisto–vasemmisto-jaottelu sijoittuu modernimpaan aikaan. Vihollinen ylhäältä on voitettavissa oleva, vaikka olisikin näennäisesti ylivoimainen. Vihollinen ylhäältä nähdään edustavan rappiota ja laadullista huonommuutta. Nykypäivänä populistisessa tekstissä puhutaan herroista norsunluutornissa ja Trumpin väite eliitin levittämistä valeutisista vertautuu tähän. Viholliskuvat vasemmiston ja oikeiston välillä ovat hyvin erilaisia maan mukaan. Yhdysvalloissa ei ole selvää poliittista vasemmistoa, vaikka demokraattien ajatellaan olevan yleisesti enemmän liberaaliin vasemmistoon suuntautuneita kuin republikaanien.

Affektiivista polarisaatiota esiintyy silloin, kun viholliskuvissa korostuu aiemmin kuvattu paha vihollinen rakastetun tasavertaisen vihollisen sijaan. Vuorisen (2007, 242, 246) mukaan keskeinen kysymys vihollisen kuvailussa on se, mihin itse asemoituu suhteessa viholliseen: mistä suunnasta ja kuinka läheltä vihollisen uhka lähestyy. Vihollisia on ollut helppo hakea myös maantieteellisesti, etenkin ilmansuuntien mukaan oman maan rajojen ulkopuolelta.

Harle (2023, 129) nostaa esiin Donald Trumpin eron muihin Yhdysvaltojen presidentteihin vihollisten määrittelyssä. Siinä missä aiemmat presidentit etsivät vastustajia ulkomailta tai uskonnolliselta pohjalta, Trump teki jakolinjan yhdysvaltalaisen kesken. Me–he-jaottelu kohdistui näin toisiin yhdysvaltalaisiin. Trump käytti myös ilmaisuja ”pahuus” (*evil*) ja ”pahantekijät” (*villains*) puhuessaan Iranista, Syyriasta tai Isis-järjestöstä, mutta vihollisten etsiminen kotimaasta oli aiemmasta poikkeavaa.

Harlen (2023) nostama ero Donald Trumpin ja muiden Yhdysvaltain presidenttien välillä sekä Vuorisen (2007) näkökulma vihollisen läheisyydestä ja suhteesta itseensä korostavat tämän tutkimuksen teoreettista lähtökohtaa. Affektiivinen poliittinen polarisaatio ei näyttäydä Yhdysvalloissa enää pelkästään maantieteellisenä tai ideologisena jakautumisena, vaan uhka ja vihollinen rakentuu yhä useammin yhteiskunnan sisältä käsin. Tämän kehityksen

äärimmäisenä ilmentymänä voidaan pitää tammikuussa 2021 tapahtunutta kongressitalon valtausta, jossa osa Donald Trumpin kannattajista pyrki estämään presidentinvaalien tuloksen vahvistamisen.

Poliittisen teorian näkökulmasta merkittävää on, että valtion johdon tehtävänä on perinteisesti hahmottaa ja puolustaa kansakunnan rajoja ulkoisilta tai ideologisilta uhkilta. Kun presidentti alkaa kuvata vihollisia oman maansa sisältä, kyse ei ole enää marginaalisten toimijoiden retoriikasta, vaan poliittisen järjestelmän korkeimmalta tasolta tulevasta viholliskuvasta. Tällainen retoriikka voi samalla legitimoida yhteiskunnallisten jakolinjojen syvenemistä.

4.3 Affektiivinen poliittinen polarisaatio Yhdysvalloissa

Tällä hetkellä Yhdysvalloissa poliittinen polarisaatio on niin voimakasta, että yksilöt liittoutuvat pikemminkin toista puoluetta vastaan kuin toisen puolueen tueksi. Aiemmin ehdokas ja hänen ominaisuutensa saattoivat yhdistää äänestäjiä, mutta 2000-luvulla äänestäjät ovat alkaneet liittoutua pikemminkin vastustamaan inhoamaansa ehdokasta. (Webster 2018, 127–128.) Äänestäjät eivät siis valitse puoluettaan pelkästään sen positiivisten ominaisuuksien perusteella, vaan myös vastapuolta koskevien negatiivisten mielikuvien kautta. Tämän seurauksena Yhdysvaltain poliittisesta polarisaatiosta on tullut affektiivista. Henrikssonin (2021, 752) mukaan Yhdysvaltojen voimistuva kahtiajako konservatismiin ja liberalismiin välillä alkoi vuoden 1968 presidentinvaaleista.

Polarisaatiosta on tullut hallitseva ilmiö nykyajan yhdysvaltalaisessa politiikassa.

Puolueellinen jakautuminen koskee sekä kansalaisia että poliittista eliittiä. Polarisaatio läpäisee amerikkalaisen demokratian rakenteita. Aiemmin kompromisseihin perustunutta järjestelmää leimaavat nykyään vihamielisyys, poliittinen lukkiutuminen ja heikentynyt toimintakyky. Molempien puolueiden kannattajat pitävät usein vastapuolta olennaisesti erilaisena, epäisänmaallisena ja moraalisesti vääränä. Tämä johtaa vastavuoroiseen syrjintään, eriytyneisiin käsityksiin tosiasioista sekä epädemokraattisen toiminnan oikeuttamiseen ja luo jopa suorainaista vihaa. Puolueiden välinen konfliktiasetelma heikentää myös lainsäädäntöelimen roolia vallan tasapainottajana. (Friedrichs & Tama 2022, 767–768, 774.)

Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä affektiivisen poliittisen polarisaation riski voi olla suurempi kuin esimerkiksi Suomessa, mikä liittyy kaksipuoluejärjestelmään sekä vaalitapaan. Suomen kaltaisessa monipuoluejärjestelmässä poliittinen valta jakautuu useammalle eri taholle. Esimerkiksi Suomen edellisissä eduskuntavaaleissa 2023 kolmen suurimman

puolueen kannatus oli noin 20 prosenttia puoluetta kohden, minkä lisäksi loput äänet jakautuivat pienemmille puolueille. Yhdysvalloissa puolestaan poliittinen kilpailu keskittyy käytännössä vain kahden puolueen välille.

Keskeinen ero liittyy myös vaalitapaan. Yhdysvaltojen pluraliteettijärjestelmässä eniten ääniä saanut ehdokas voittaa koko vaalipiirin edustajan paikan. Muut ehdokkaat eivät saa edustusta, vaikka saisivatkin paljon ääniä. Suomessa käytössä olevassa suhteellisessa vaalitavassa paikat puolestaan jakautuvat suhteessa puolueiden saamiin äänimääriin. Euroopassa usein käytettyä GAL–TAN-akselijaottelua ei myöskään pysty suoraan käyttämään Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä, juuri sen kaksinapaisuuden takia. Tällainen kaksinapainen kilpailuasetelma voi osaltaan vahvistaa affektiivista poliittista polarisaatiota, koska poliittinen kilpailu ja vastakkainasettelu keskittyvät kahden leirin välille.

Yhdysvalloista löytyy useampiakin poliittisia puolueita, mutta niiden merkitys valtakunnallisessa politiikassa on ollut rajallinen sisällissodan jälkeen. Paikallistasolla pienemmillä puolueilla on edelleen merkittävä vaikutus. 1960–70-luvuilla kansalaisoikeusliikkeet ja Vietnamin sota lisäsivät yhteiskunnallista kuohuntaa, tällöin pohdittiin uuden sosiaalidemokraattisen puolueen perustamista. Puoluetta ideoineet kuitenkin tyytyivät sen hetken demokraattiseen puolueeseen ja paikallistason uudet puolueet jäivät hyvin lyhytikäisiksi tai marginaalisiksi. (Henriksson 2021, 858–859.)

Yhdysvaltojen historiasta kumpuavat jännitteet jakavat edelleen maata. Eri etniset ryhmät ja uskontokunnat muodostavat edelleen merkittäviä jakolinjoja. Myös ryhmittymien sisällä on syntynyt uusia jakolinjoja: esimerkiksi erilaiset protestanttiset ryhmittymät ovat aiemmin tulleet keskenään hyvin toimeen, mutta nykyään suhtautuminen esimerkiksi aborttiin on jakanut myös protestanttisia yhteisöjä. (Henriksson 2021, 857.) Tällaiset yhteiskunnalliset jakolinjat voivat osaltaan vahvistaa poliittista vastakkainasettelua ja siten lisätä affektiivisen polarisaation voimakkuutta.

Henrikssonin (2021, 754–755) mukaan Yhdysvalloissa tapahtui 1960- ja 1970-luvuilla konservatiivinen käänne, jonka vaikutukset näkyvät maan kahtiajakautuneisuudessa edelleen. 1960-luvun uusvasemmistolainen demokraattinen puolue on tämän kehityksen myötä muovautunut liberalismiksi. Henrikssonin mukaan yhdysvaltalainen liberalismi näyttääytyy eurooppalaisesta näkökulmasta maltillisena konservatismina. Republikaanisesta puolueesta puolestaan muotoutui konservatiivien keskeinen poliittinen toimija. Puolue perustettiin alun perin vastustamaan orjuutta ja edustamaan teollistuvan yhteiskunnan intressejä. Nykyään

Yhdysvaltalaiset konservatiivit kokevat itsensä isänmaallisiksi amerikkalaisiksi, jotka puolustavat länsimaista kulttuuria ja vastustavat kommunismia, autoritarismia sekä moraalista relativismia. He korostavat kristillisiä arvoja ja moraalista absolutismia, jossa ilmiöt nähdään selkeästi oikeina tai väärinä. Sosiaaliset konservatiivit ovat huolissaan maallistumisen vaikutuksista perinteisiin arvoihin. He tukevat koulurukousten pakollisuutta ja ovat aborttia sekä sukupuolineutraalia avioliittoa vastaan.

Monet tutkijat nostavat poliittisen kahtiajaon käännteentekeviksi vuosikymmeniksi 1960- ja 1970-luvun, kun taas osa tutkijoista sijoittaa liberaalien ja konservatiivien välisen jaon kärjistymisen Bill Clintonin ja George W. Bushin presidenttikausiin. Yhdysvallat sai 12 vuoden tauon jälkeen demokraattipresidentin tammikuussa 1993, kun taas republikaanit puolestaan saivat ensimmäistä kertaa 40 vuoteen vuoden 1994 välivaaleissa enemmistön molempiin kamareihin. (Henriksson 2021, 786, 859.)

4.3.1 Yhdysvaltain jakautuminen 2000-luvulla

Neiwertin (2017, 3, 38) mukaan äärioikeiston liikehdinnässä tapahtui merkittävä käänne vuonna 2008. Jo George W. Bushin presidenttikaudella, erityisesti vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen, salaliittoteoriat yleistyivät. Etenkin Barack Obaman valinta presidentiksi vuonna 2008 koettiin monissa äärioikeistolaisissa piireissä uhkana, mikä lisäsi vihapuheen ja salaliittoteorioiden leviämistä erityisesti internetissä. Neiwertin mukaan alt-right-liikkeeseen kytkeytyvän sisällön määrä ja sen intensiteetti kasvoivat merkittävästi vuoden 2008 jälkeen.

Tilastollisesti tarkasteltuna republikaanien ja demokraattien voimasuhteet ovat kuitenkin 2000-luvulla vaihdelleet melko tasaisesti. Tarkasteltaessa vuosia 2001–2025, on presidenttinä ollut 12 vuotta niin republikaanien ehdokas kuin myös demokraattien ehdokas. Loppuvuoden 2024 vaalien tulokset tulivat voimaan 2025 alkuvuodesta, johon tämä vertailu päättyy, joten kyseisten vaalien tulokset eivät ole mukana vertailussa.

Edustajainhuoneen enemmistö on ollut republikaaneilla vuosina 2001–2007, 2011–2019 ja 2023–2025, eli yhteensä 16 vuotta. Demokraateilla oli enemmistö edustajainhuoneessa vuosina 2007–2011 ja 2019–2023, eli yhteensä kahdeksan vuotta. (History, Art & Archives, U.S. House of Representatives 2024.)

Senaatissa valtasuhteiden mennessä tasan eli 50 paikkaa ja 50 paikkaa, vaikuttaa varapresidentti siihen, kumpi puolue on de facto suurempi. Varapresidentti toimii senaatin puheenjohtajana ja äänestää vain äänten mennessä tasan. (The White House 2024.)

Senaatin valtasuhteet ovat olleet tasan vain lyhyinä ajanjaksoina: puoli vuotta 2001 ja koko kauden 2021–2023, eli yhteensä kaksi ja puoli vuotta. Republikaanit ovat olleet senaatissa suurempi puolue yhteensä 10 vuotta, vuosina 2003–2007 ja 2015–2021. Demokraatit ovat olleet suurimpana puolueena yhteensä 11,5 vuotta. Vuosina 2001–2003 puolue oli isoin puolitoista vuotta, kun republikaanien senaattori siirtyi puolueettomaksi, mutta äänesti demokraattien mukana. Puolue oli isoin myös vuosina 2007–2015, sekä tammikuussa 2025 päättyneenä kautena 2023–2025. (United States Senate 2024.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että presidentin ja senaatin tasolla valtasuhteet ovat pitkälti tasapainossa, vaikka demokraateilla on ollut lyhyt etulyöntiasema senaatissa.

Edustajainhuoneessa republikaanien johtoasema on ollut selvempi, mikä tukee näkemystä konservatiivien johtoasemasta Yhdysvaltojen lähihistorian sisäpolitiikassa.

Yhdysvaltojen kaksipuoluejärjestelmässä puolueet ovat lisänneet näkyvyyttään olemalla selvästi puolueellisia, eivätkä ne edes pyri miellyttämään kaikkia. Median puolueellisuuden vaikutus riippuu tutkimuskysymyksestä: todisteita siitä, että puolueellinen media yksin aiheuttaisi poliittista polarisaatiota ja ohjaisi äänestäjiä puolueellisempaan suuntaan, ei ole löytynyt. (Garimella et al. 2018, 914.) Neiwert (2017, 38) huomauttaa kuitenkin, että Fox News luo katsojilleen selkeän antiliberaalisen oikeistosiiiven kuplan. Myös Saarinen (2022, 78) ja Henriksson (2021, 861) nostavat Fox News -uutisten katsomisen selvästi Yhdysvaltoja jakavana asiana.

Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleissa poliittinen jakautuminen näkyi entistä selvemmin osavaltioiden sijaan kaupunkien ja maaseudun välillä. Vaalipiirit ja -järjestelmä loivat tuttuja maantieteellisiä eroja, mutta todellinen jakolinja oli kaupunkien ja sydänmaiden välillä. Suuremmat kaupungit ovat väestörakenteeltaan monimuotoisempia, jolloin ne ovat ajatuksiltaan liberaalimpia ja äänestävät tyypillisesti demokraatteja. Harvemmin asutuilla alueilla ja maaseudulla republikaanipuolueen kannatus oli korkeampaa, mikä johtuu osittain siitä, että väestö on näillä alueilla usein homogeenisempää, konservatiivisempää ja alemmalla koulutustasolla. Poikkeuksina löytyi kuitenkin Kaakkois-Kaliforniasta ja Arizonasta, joissa maaseudun ja pikkukaupunkien alkuperäiskansoihin ja latinoihin kuuluvat äänestivät suurimmaksi osaksi Bidenia. Voittopuheessaan uusi presidentti Joe Biden kehotti yhdysvaltalaisia toimimaan yhteisymmärryksessä sen sijaan, että he kohtelisivat eri mieltä olevia vihollisina. Puheessaan Biden vetosi Trumpin kannattajiin, pyytäen heitä antamaan hänelle tilaisuuden. (Henriksson 2021, 862–863.)

4.3.2 Donald Trumpin poistaminen sosiaalisesta mediasta ja sinne paluu

Donald Trumpin Facebook- ja Instagram-tilit jäädytettiin määrittelemättömäksi ajaksi Metan toimesta 7. tammikuuta 2021 hänen ylistettyään ja yllytettyään ihmisiä, jotka sekaantuivat Yhdysvaltain kongressitalon valtaukseseen 6. tammikuuta 2021. Kaksi vuotta myöhemmin 23. tammikuuta 2023 Metan globaalien asioiden johtaja Nick Clegg ilmoitti heidän palauttavan Trumpin Facebook- ja Instagram-tilit lähiviikkoina. Tilit palautettiin ”uuden turvarajauksen” avulla. Clegg huomautti, että Trump, kuten kuka tahansa Facebook- tai Instagram-käyttäjä, on Metan yhteisönormien alainen. Aikaisempien rikkomustensa takia hän kohtaa nyt myös kovennettuja rangaistuksia toistuvista rikkomuksista. Jos Trump lisää loukkaavaa sisältöä, sisältö poistetaan ja hänet erotetaan kuukaudeksi tai kahdeksi vuodeksi rikkomuksen vakavuuden mukaan. (Clegg 2023.) Facebook-tilillään Trumpin viimeisin julkaisu ennen hänen tilinsä sulkemista oli 6.1.2021 ja seuraava julkaisu on 17.3.2023, saatesanoilla ”I’M BACK!”. Sivustolle tulee uutta sisältöä aktiivisesti. Koska aineisto on kerätty vuodelta 2023, tässä tutkimuksessa ei ole huomioitu Donald Trumpin sosiaalisen median toimintaa vuosina 2024–2026.

Kongressitalon valtaukseseen liittyneiden tapahtumien vuoksi Trump poistettiin Metan alustojen lisäksi useilta muilta sosiaalisen median alustoilta. Twitter (nykyään X) jäädytti pysyvästi Trumpin tilin 8. tammikuuta 2021. Snapchat kielsi Trumpin tilin pysyvästi 13. tammikuuta 2021. Myös YouTube jäädytti Trumpin tilin tammikuussa 2021. Twitch puolestaan poisti Trumpin tilin myös tammikuussa 2021. (Lima 2021.) Maaliskuussa 2023 YouTube purki Trumpin tilin jäädytyksen. Twitterin uusi omistaja Elon Musk ilmoitti jo marraskuussa 2022, että hän tulee purkamaan Trumpin tilin jäädyttämisen. (Vanian 2023.) Helmikuuhun 2024 mennessä Trump ei ollut kuitenkaan julkaissut mitään X-tilillään @realDonaldTrump 8.1.2021 jälkeen kuin pidätyskuvallaan koristetun mainoksen nettisivuilleen 25.8.2023.

Sosiaalisen median tilien jäädyttämisen jälkeen Trump siirtyi kirjoittamaan aluksi blogiaan, kunnes perusti kokonaan oman sosiaalisen median: Truth Socialin, jossa hän julkaisi ensimmäisen julkaisunsa 28.4.2022. Pelkästään Yhdysvaltain vuoden 2022 väli(vaaleihin mennessä Trumpin Truth Socialiin tekemistä julkaisuista yli 360 viestiä olivat sellaisia, jotka olisivat selvästi rikkoneet Facebookin yhteisönormeja. Näistä julkaisuista 239 rikkoi käytäntöä väärää tietoa vastaan, 19 yllytti väkivaltaan, 15 julkaisua syyllistyi kiusaamiseen ja häirintään ja kolmessa oli vihapuhetta. Facebookin mukaan useimmat käyttäjät saavat 30

päivän käyttökiellon, jos he rikkovat yhteisön sääntöjä vain viidesti siten, että rikkomukset johtavat sisällön poistamiseen. Trumpilla tällaisia julkaisuja oli reilussa puolessa vuodessa yli 350. (Accountable Tech 2022.)

Truth Socialiin liittyi useita QAnonin jäseniä ja tukijoita. QAnon on äärioikeistolainen poliittinen liike ja salaliittojärjestö, jonka FBI leimasi kotimaiseksi terroriuhkaksi vuonna 2019. Samalla kun Facebook on poistanut QAnoniin liittyviä tilejä, sivuja ja sisältöä alustaltaan syksystä 2020 lähtien, Trumpin Truth Social on tehnyt päinvastoin. Truth Socialissa Trump vahvisti ajanjaksolla 28. huhtikuuta–8. lokakuuta 2022 yli 115 QAnoniin liittyvää julkaisua ja tiliä, jotka levittävät liikkeen tunnuslausetta ”*Minne yksi meistä menee, sinne menemme kaikki*” (WWGIWGA) ja siten osallistunut uhkakuvien liioitteluun. Monissa käyttäjänimissä, kuvissa ja internetmeemeissä sivustolla toistuu kuvat myrskystä, Q-kirjaimesta ja kirjainyhdistelmästä WWGIWGA. (Accountable Tech 2022.) Trumpin omat ja jakamat julkaisut Truth Socialissa herättivät huolta ja runsaasti vastustavia kommentteja erityisesti silloin, kun Meta purki hänen Facebook-tilinsä jäädytyksen. Trump kuitenkin pysytteli Facebookissa varsin maltillisena yli vuoden ajan tilin vapauttamisen jälkeen, mikä viittasi ainakin hetkelliseen julkaisujen hillintään.

5 Tutkimusmenetelmät ja metodit

Tässä tutkimuksessa semioottinen kuva-analyysi toimii metodina kuvien tutkimiseen ja analysointiin. Menetelmän avulla puretaan internetmeemien merkityksiä ja tunnistetaan niistä viholliskuvien ja dehumanisoinnin elementtejä. Koska affektiivinen polarisaatio on voimakasta tunteisiin vetoavaa vastakkainasettelua, lähtöasetelma on etsiä kuvista merkkejä, joissa republikaanit esitetään negatiivisessa valossa. Kuva-analyysin avulla tarkastellaan, miten nämä ilmenevät. Aineiston kuvat luokitellaan sen mukaan, miten niissä ilmenee affektiivisen polarisaation merkkejä.

5.1 Semiotiikan representaatio

Semiotiikka on oppi erilaisista merkeistä ja merkkijärjestelmistä. Semiotiikka tarjoaa työkaluja ymmärtää, miten representaatiot toimivat. (Seppänen 2005, 77.) Kuten luvussa 3.2 todettiin, internetmeemit ovat multimodaalisia representaatioita. Semiotiikassa representaatioita voi tutkia kolmesta eri lähtökohdasta. Representaation voi tällöin ymmärtää refleksiivisesti (heijastusteoreettisesti), mikä tarkastelee, miten representaatio heijastaa todellisuutta; intentionaalisesti, joka puolestaan kiinnittää huomiota tekijään ja siihen, mitkä ovat representaation tarkoitusperät; tai konstruktivistisesti, jossa tarkastellaan, millaisen todellisuuden ja vaikutelman representaatio luo. (Seppänen 2005, 94–95.)

Konstruktivistisessä lähtökohdassa representaatiota pidetään osana todellisuutta, päinvastoin kuin refleksiivisessä, jossa katsotaan, kuinka paljon representaatio vastaa todellisuutta. Konstruktivistinen lähestymistapa tarkastelee, millaisen todellisuuden representaatio luo ja mitä keinoja se käyttää sen rakentamiseen. (Seppänen 2005, 95.)

Trollauksen ollessa yleinen tapa digitaalisessa kulttuurissa ja internetmeemien käytössä, refleksiivinen lähestymistapa ei ole relevantti tapa tutkia internetmeemejä. Intentionaalinen lähestymistapa internetmeemeihin on vaikeaa, koska alkuperäisen internetmeemin luoja on vaikea löytää ja internetmeemien luonteeseen kuuluu jatkuva muokkaantuminen. Peppesammakon esimerkki osoittaa, että hahmon luojalla oli täysin eri ajatus hahmon tarkoitukseksi kuin miksi se muuttui 4chanilla. Tietenkin sillä on väliä, että poliitikot jakavat erilaisia internetmeemejä, mutta ei tämän tutkimuksen näkökulmasta. Intentionaalinen lähtökohta vaatisi myös perehtymistä identifioitumiseen, joka ei ole tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

Tämän tutkimuksen kannalta konstruktivistinen lähtökohta on oivallinen tapa tutkia aineistona olevia internetmeemejä. Aineiston representaatioista etsitään tapoja ja keinoja, joilla jaetuissa kuvissa luodaan tai vahvistetaan jo olemassa olevaa affektiivista polarisaatiota, ja millaisen todellisuuden kuvat luovat niissä esiintyvistä henkilöistä tai tapahtumista. Kuvista etsitään dehumanisaation ja viholliskuvien merkkejä, mikä on yleinen tapa vahvistaa ja ylläpitää affektiivista polarisaatiota. Konstruktivistisesti tarkastellaan, millaisia vaikutelmia kuvat luovat kohteistaan ja millaisia keinoja vaikutelman luomiseen käytetään.

5.2 Semioottinen kuva-analyysi

Representaatioihin liittyvä teoreettinen tarkastelu perustuu semiotiikkaan ja semioottisten käsitteiden käyttöön. Semiotiikka on ollut 1950-luvulta lähtien mediakuvien keskeisimpiä metodisia lähestymistapoja. (Seppänen 2005, 106.) Strukturalismille tyypilliseen tapaan semiotiikassa pyritään selvittämään, miten ihmisten kulttuurit tekevät maailman ymmärrettäväksi, ei sitä millainen maailman itsessään on. Maailman voidaan tiedostaa kulttuurin luomien rakenteiden avulla. (Fiske 1992, 150.)

Samalla lailla kuin ajatus vihollisesta rakentuu aina sen hetkisen maailman kulttuurilliseen perintöön, representaatioiden semioottinen tarkastelu on luontainen tapa etsiä viholliskuvia internetmeemeistä. On merkittävää tutkia, millaisen kuvan sosiaalisessa mediassa liikkuvat representaatiot luovat, sillä sosiaalinen media on osa ihmisten jokapäiväistä elämää.

Läntisestä maailmasta löytyy hyvin vähän äänestyskelpoisia ihmisiä, jotka eivät olisi millään lailla mukana digitaalisessa kulttuurissa.

5.2.1 Semiotiikan koodi

Koodi on semiotiikan yksi tärkeimmistä termeistä. Koodi takaa sen, että esimerkiksi tiettyyn sanaan liitetään juuri ne merkitykset, mitkä siihen yleensä liitetään. Kirjoitetussa kielessä koodi sitoo ne mentaaliset representaatiot, jotka esimerkiksi juuri suomalaisille nousevat mieleen lukiessaan sanan järvi siihen kirjainyhdistelmään, joka muodostavat sanan järvi. (Seppänen 2005, 87.)

Koodi on jonkun tietyn kulttuurin tai alakulttuurin jäsenten yhteisten merkitysten järjestelmä. Koodin liittyminen kulttuuriin on mutkikasta, ja siihen liittyy merkkejä, tapoja ja sääntöjä, jotka määräävät, miten niitä käytetään ja missä yhteyksissä. Koodit eivät myöskään liity suoraan tai yksinkertaisesti emokulttuuriinsa, ja ne kehittyvät emokulttuurin alla

mutkikkaasti. Kaikki koodit sisältävät merkityksiä, niiden yksiköt toimivat merkkeinä, jotka eivät viittaa itseensä vaan johonkin muuhun. Koodin perusominaisuuksiin kuuluu, että ne välittävät merkityksiä ja ovat sopimuksenvaraisia perustuen käyttäjiensä yhteiseen kulttuuritaustaan. Koodit ja kulttuuri vaikuttavat toisiinsa jatkuvasti muuttuvassa vuorovaikutuksessa. Kaikki koodit palvelevat tunnistettavaa sosiaalista tai viestinnällistä tarkoitusta. Kaikkia koodeja voidaan välittää niiden luonteeseen sopivien viestintätapojen ja -kanavien kautta. (Fiske 1992, 37, 87.) Internetmeemien kohdalla yhteiseksi kulttuuritaustaksi voidaan nähdä esimerkiksi 4chanin /pol/-alalauta tai Facebook-ryhmä. Internetmeemit viestivät koodien avulla ja juuri näitä koodeja tässä tutkimuksessa tarkastellaan.

Tässä tutkimuksessa internetmeemeissä esiintyvien koodien levittämiskanavana toimii Facebook-ryhmä nimeltä Supporting Biden/Harris Administration. Kyseisen ryhmän nimi kertoo, että ryhmän kulttuurillinen tausta on tukea kyseisiä johtajia, ja näin ollen ryhmän internetmeemien viestinnällinen tarkoitus on tukea Bidenin hallintoa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten dehumanisaation ja viholliskuvien koodit toimivat affektiivisen polarisaation luomisessa tai vahvistamisessa aineistossa. Ryhmän kuvista voi toki luoda myös monenlaisia muita koodistoja (kuten miten Biden on pärjännyt työssään hyvin tai huonosti), mutta tarkastelun kohteena ovat ne koodit, jotka luovat affektiivista polarisaatiota.

Representaatioiden merkitykset eivät ole lopullisesti mihinkään kiinnittyneitä. Kulttuurierot ovat koodistossa merkittäviä. Ne saattavat muuttuvat ajan myötä. Koodien vanhat merkitykset voivat korjautua uusilla. (Seppänen 2005, 88–89.) Esimerkiksi ennen vaaleanpunaista käyttivät pääasiassa pojat ja miehet, kun taas viimeiset vuosikymmenet väri on länsimaissa yhdistetty tyttöjen väriksi. Vielä vuosikymmen sitten lyhenne 88 viittasi lähinnä vuonna 1988 syntyneeseen henkilöön, mutta tällä hetkellä numeroyhdistelmä tuokin mieleen vihasymbolin ja viittauksen uusnatseihin.

Liikennevalot ovat koodista usein käytetty esimerkki (Seppänen 2005, Fiske 1992).

Liikennevalot ovat laite, joka tuottaa kolme eri valoa, jotka ihminen havaitsee. Mikään näistä ei vielä itsessään tarkoita mitään. Osana merkkijärjestelmää näihin asioihin alkaa latautua merkityksiä. Tiettyjen valojen eri aallonpituudet ovat saaneet erilaisia representaatioita, ja niitä kutsutaan punaiseksi, keltaiseksi ja vihreäksi, jotta ne erotetaan muista valojen aallonpituuksista ja sijoitetaan osaksi värijärjestelmää. Koodi sitoo nämä väriaistimukset tiettyihin kielellisiin ilmaisuihin ja mentaalisiin representaatioihin. Liikennevalot muodostavat merkkijärjestelmän, jossa punainen, keltainen ja vihreä saavat uudet mentaaliset

representaatiot. Vaikka ne eivät ulkoisesti muutu, ne tarkoittavat tässä yhteydessä lisäksi “pysähdy”, “odota” ja “saa mennä”. Koodi sitoo värit tässäkin tapauksessa mentaalisiin representaatioihin. Jossain muussa yhteydessä kuin liikennevaloissa punainen saattaisi tarkoittaa esimerkiksi raivoa. (Seppänen 2005, 88.)

Juuri värien avulla on pitkin historiaa luotu erilaisia merkityksiä ja myös uhkakuvia. Kleemolan (2021, 204) tutkimissa Suomen Kansallisen Kokoomuksen, Länsi-Saksan Kristillisdemokraattisen Unionin (CDU) ja Itävallan Österreichische Volkspartein (ÖVP) toisen maailman sodan jälkeisissä vaalijulisteissa kuvien usein vasemmalta puolelta tuleva punainen tulva oli yleinen uhkakuvia luova aihe. Merkitystä oli myös sillä, että uhkaava punainen aalto tuli nimenomaan vasemmalta, eli idästä. Tässä kulttuurisen taustan koodistossa punainen tarkoitti eri asiaa kuin liikennevaloissa.

Yksinkertaistettuna visuaalisina koodeina Yhdysvaltain poliittisesta kentästä voi nimetä aasin ja norsun. Yksinään nämä ovat vain kaksi nisäkästä. Kun kulttuuripohjana on Yhdysvaltain poliittinen kenttä, tiedetään, että aasi on demokraattisen puolueen symboli ja norsu puolestaan republikaanisen puolueen symboli. Tämän kulttuuripohjan (Yhdysvaltain poliittinen kenttä) ja siihen kuuluvien symbolien (aasi ja norsu) yhdistelmä muodostaa oman koodistonsa. Aasin ja norsun määrittelyssä tässä yhteydessä hyödynnetään semioottisia työkaluja, eli konnotaatiota ja denotaatiota, joiden avulla tarkastellaan, miten visuaaliset ja kielelliset merkit luovat merkityksiä. Denotaatio käsittelee suoraa, ilmiselvää merkitystä (esimerkiksi kuvassa oleva eläin on norsu tai aasi). Konnotaatio taas viittaa syvempiin, kulttuurisesti ja poliittisesti värittyneisiin merkityksiin (esimerkiksi norsu edustaa republikaanipuoluetta ja aasi demokraatteja).

Eri alakulttuureilla voi olla keskinäisen ymmärryksen puutteen takia eri näkemyksiä koodeista. Tätä ilmiötä kutsutaan poikkeavaksi uloskoodaukseksi. Eri kulttuureista ja erilaisiin koodeihin tottuneet henkilöt lukevat, eli koodaavat, samasta kohteesta erilaisia merkityksiä. Kulttuurieroista johtuva poikkeava uloskoodaus on yleistä etenkin kuvallisten koodien kohdalla. (Fiske 1992, 105.) Aasin ja norsun kohdalla tämä näkyy selvästi ympäri maailmaa. Nämä eläimet eivät kuvasta muualla poliittisia puolueita. Esimerkiksi hinduille norsu on pyhä eläin, ja se kuvastaa Ganesh-jumalan muodossa muun muassa onnea. Aasin puolestaan voidaan nähdä kuvastavan ahkeruutta, kärsivällisyyttä, mutta myös tyhmyyttä tai jääräpäisyyttä.

Poikkeava uloskoodaus on digitaalisessa kulttuurissa yleistä, koska yleisön rajaaminen on lähes mahdotonta. Useat internetmeemit eivät pysy vain 4chanin alaloudalla tai yhdessä Facebook-ryhmässä. Internetmeemien kohdalla poikkeava uloskoodaus on yleistä, koska internetmeemien tärkeimpiä piirteitä ovat kontekstisidonnaisuus ja intertekstuaalisuus. Aineistossa tällainen tilanne tulee esiin esimerkissä internetmeemeissä, joissa Barack Obamalle ja Joe Bidenille on kuvamuokattu vaaleanpunaiset puvut Barbie-elokuvan innoittamana. Se, onko kuvassa demokraatit esitetty positiivisessa vai negatiivisessa valossa, riippuu täysin katsojan henkilökohtaisista preferensseistä ja suhtautumisesta vaaleanpunaiseen. Kyseiselle kuvalle on verkossa republikaanien puolelta naureskeltu, kun taas osa demokraateista on pitänyt kuvasta. Tämän takia analyysissä yksi aineiston internetmeemien luokitteluluokka on poikkeava uloskoodaus, koska kuvan tulkinta on objektiivisesti mahdotonta, mutta kuva ei silti ole neutraali.

5.2.2 Denotaatio ja konnotaatio

Roland Barthes erotti toisistaan konnotaation ja denotaation. Denotaatio on kuvan ilmimerkitys: punaisen ruusun tunnistaa kuvasta punaiseksi ruusuksi. Konnotaatio on puolestaan kuvan sivumerkitys, jolloin punainen ruusu voi alkaa kuvastaa joko vallankumousta tai rakkautta. Konnotaatio määrittää kuvan kulttuurilliseksi merkitykseksi. Konnotaatio on hyvin lähellä myyttiä ja koodia. On tärkeää huomioida, että kulttuurin ja representaatioiden merkitykset eivät ole ikuisia vaan kulloiseenkin aikakauteen sidottuja ja ihmisen tuottamia. (Seppänen 2005, 116–117, 122.) Esimerkiksi Pepe-sammakko nähtiin vuonna 2016 denotaationa sarjakuvan piirroksena sammakosta ja konnotaationa alt-right-liikkeen maskottina. Tällä hetkellä #SavePepe-kampanja on saanut pientä muutosta aikaan hahmon konnotaatioon liittyen, Pepen denotaation pysyessä samana.

Barthesin (1984, 123, 125) mukaan kaikki ”*jäljittelevät taiteet*” sisältävät sekä konnotaation että denotaation. Vaikka Barthesin mukaan tämä sanomien kaksinaisuus oli jopa välttämätöntä, hän rajasi aluksi valokuvan tästä pois. Hänen mukaansa valokuvassa on ainoastaan denotatiivinen sanoma, ilman mitään koodeja. Ajatuksen, että valokuvasta puuttuisi konnotaatio, ovat myöhemmin kumonnet muut semiologiaan perehtyneet, ja Barthes itsekin muutti käsitystään myöhemmissä teksteissään.

Denotaatio on kuvan selvin merkitys. Valokuva kadusta denotoi kyseistä katua. Kun sama katu valokuvataan (tai nykyään muokataan esimerkiksi filttäreillä) erilaisella tavalla, käyttäen esimerkiksi erilaista valaistusta tai tarkennusta, säilyy kuvien denotatiiviset merkitykset

samana, mutta ero on kuvien konnotaatioissa. Lämpimäksi tai heleämmäksi muokattu värikuva voi olla inhimillisesti kutsuvampi kuin mustavalkoinen. Vahvoja kontrasteja sisältävä kuva luo taas kylmemmän ja tylymmän vaikutuksen samasta kadusta. (Fiske 1992, 113.)

Barthesin (1986, 88) mukaan ”*kuvan retoriikka*” on toisin sanoen kuvan konnotaattorien luokittelua. Konnotaatioissa merkitsevässä osassa ovat yksilön tuntemukset ja kulttuurilliset arvot. Konnotaatioissa merkitykset ovat vahvasti intersubjektiivisia ja niiden tulkinta riippuu yhtä lailla tulkitsijan näkökulmasta kuin itse representaatiosta. Valokuvassa denotaatio on se, mitä on kuvattu, ja konnotaatio puolestaan kuvastaa, kuinka on kuvattu. Konnotatiivisia arvoja pidetään usein virheellisesti denotatiivisina tosiasioina. Semioottisen analyysin keskeisenä tavoitteena on luoda menetelmiä ja ajattelumalleja, jotka estävät tällaisia väärinymmärryksiä. (Fiske 1992, 113–115.)

Tässä norsu ja aasi toimivat jälleen esimerkkeinä. Norsun denotaatio on kärsäkäs nisäkäs ja aasin denotaatio on pitkäkorvainen nisäkäs. Norsun konnotaatio taas Yhdysvaltain poliittisessa kulttuurissa on republikaaninen puolue. Aasin konnotaatio Yhdysvaltain poliittisessa kulttuurissa on demokraattinen puolue.

Denotaatio viittaa kuvan ilmiselvään merkitykseen, eli siihen, mitä kuva konkreettisesti esittää. Jos kuvassa näkyy esimerkiksi Donald Trump (tai kuvamuokkauksella yhdistelmä Trumpista ja jostain toisesta hahmosta), denotaatio on nimenomaan tuo konkreettinen esitys Trumpista. Konnotaatiot ovat kuvan piilotettuja tai kulttuurisia merkityksiä, jotka ylittävät sen denotatiivisen tason.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan internetmeemejä, joiden denotaatio on esimerkiksi Trump, mutta keskeinen analyysin kohde on niiden konnotaatiot, eli se, kuinka nämä kuvat välittävät viholliskuvia ja dehumanisaatiota. Lisäksi analysoidaan, millä merkeillä ja visuaalisilla strategioilla nämä konnotaatiot välittyvät. Internetmeemeistä, jotka konnotoivat affektiivista polarisaatiota, analysoidaan dehumanisaation ja viholliskuvien merkit, jotka luovat tai vahvistavat negatiivista kuvaa vastustajasta, eli republikaaneista.

Seppänen (2005, 125) muistuttaa, että multimodaalisissa representaatioissa, joita internetmeemit teksteineen ovat, voidaan analysoida tulkinnan yhteydessä myös verbaalikielen sanoja. Esimerkiksi lehtikuvien kuvatekstien konnotaatiot vaikuttavat merkittävästi kuvan tulkintaan ja sen merkitysten rakentumiseen. Internetmeemeihin liitetyt

tekstit tuovat usein konnotaation selville: jos Trumpin naaman päälle on liitetty teksti *liar*, on selvää, että internetmeemissä Trumpin konnotaatio on valehtelija, vaikka kuvan pelkkä denotaatio on Donald Trump.

5.3 Visuaalisen aineiston sisällönanalyysi

Tässä tutkimuksessa analysoidaan internetmeemejä, joiden visuaalisista elementeistä etsitään merkkejä, jotka ilmentävät dehumanisaation ja viholliskuvien koodeja. Näiden koodien kautta tarkastellaan, miten merkit rakentavat ja/tai vahvistavat affektiivista polarisaatiota republikaanien ja demokraattien välillä.

Seppäsen (2005, 142) mukaan visuaalisen aineiston sisällönanalyysi tarkoittaa kuvien ja tekstien systemaattista muuntamista numeeriseen muotoon, jolloin aineiston määrälliset piirteet tulevat analysoitaviksi. Aineiston kaikissa representaatioissa ei ole tekstiä, jolloin konnotaatio täytyy etsiä pelkästään kuvallisista merkeistä.

Tuomi ja Sarajärvi (2019, 119) erottelevat sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn toisistaan. Sisällönanalyysissä tavoitteena on kuvata tutkittavien dokumenttien sisältöä sanallisesti, kun taas sisällön erittely keskittyy sisällön kvantifiointiin. Kvantifioinnin tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää myös sisällönanalyysin tukena. Tässä tutkimuksessa sisällön erittelyä hyödynnetään sisällönanalyysin tukena taulukoiden muodossa

5.4 NVivo-avusteinen kuva-analyysi

Kvalitatiivisen sisällönanalyysin luokittelu toteutetaan NVivo-ohjelmalla. Tutkimusaineiston 642 kuvaa tuodaan NVivo-ohjelmaan. NVivoa käytettiin sekä tutkimusaineiston analysoimisessa että aineiston hallinnassa. Aineisto koostuu internetmeemeistä, jotka ovat kuvia eli JPEG-tiedostoja.

NVivossa laadullista koodaamista käytetään havaintojen poimimiseen aineistosta. Aineistossa on 642 poliittista internetmeemiä, joissa käsitellään yhdysvaltalaisia republikaaneja tai demokraatteja. Internetmeemit käydään yksitellen läpi semiotiikan kuva-analyysia käyttäen ja niistä tarkastellaan neljää asiaa. Ensimmäisenä internetmeemeistä koodataan, kuvataanko niissä a) demokraatteja positiivisesti ilman, että republikaanit esitetään negatiivisesti, b) republikaaneja negatiivisesti, c) kuva on neutraali vai d) kuva on poikkeavasti uloskoodattava.

Seuraavaksi koodataan kaikkien internetmeemien denotaatio. Kolmannessa vaiheessa analysoidaan niiden internetmeemien konnotaatioita, joissa republikaanit esitetään negatiivisesti. Konnotaation analyysiin valikoituneista 568 internetmeemistä tarkastellaan, millaisen kuvan ne luovat republikaaneista, miten ne rakentavat tai vahvistavat affektiivista polarisaatiota sekä millaisia dehumanisaation ja viholliskuvien merkkejä niistä löytyy.

Neljäntenä internetmeemeistä tarkastellaan, miten niissä luodaan konnotaatioita.

Multimodaalisena representaationa internetmeemissä konnotaation voi muodostaa pelkkä kuva, pelkkä teksti tai kuva ja teksti yhdessä. Teksti tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että kuvaan on liitetty teksti, joka luo affektiivisen polarisaation kokonaisuuden. Aineistossa ei ole mukana pelkkiä tekstillisiä internetmeemejä.

6 Aineiston esittely

6.1 Aineisto

Aineistona toimii Facebook-ryhmään Supporting Biden/Harris Administration julkaistut kuvalliset poliittiset internetmeemit. Tämä Facebook-ryhmä valikoitui aineiston keruukohteeksi, koska ryhmä on julkinen, joten kaikki voivat nähdä siellä julkaistavan ja kommentoitavan sisällön. Sisältö on tarkasteltavissa ilman kirjautumista Facebookiin tai erillistä sovellusta, mikä tukee aineiston läpinäkyvyyttä ja saavutettavuutta sekä parantaa tutkimuksen periaatteellista toistettavuutta ja tekee aineiston tarkastelusta mahdollisen ilman alustakohtaisia käyttörajoitteita. Facebook-ryhmissä internetmeemejä voidaan jakaa myös uudelleen muista lähteistä. Tässä tutkimuksessa aineistona ovat kuitenkin internetmeemit, jotka on julkaistu suoraan tarkasteltavaan ryhmään. Kuvat ovat helposti löydettävissä kyseisen Facebook-ryhmän Media-välilehdeltä ja Kuvat-alakategoriasta.

Ryhmän kuvista löytyy tavallisia kuvia, kuvakaappauksia twiiteistä, vaalimainoksia ja pelkkää tekstiä sisältäviä kuvia. Internetmeemien on usein korostettu olevan osallistuvaa politiikkaa, minkä vuoksi tutkimuksen kohteena ovat jäsenten jakamat kuvat, joissa ruohonjuuritason toimijat pääsevät ilmaisemaan näkemyksiään. Internetmeemit ovat tyypiltään kuvamakroja, photoshopattuja reaktiokuvia, perinteisiä pilakuvia tai tekoälyllä luotuja internetmeemejä.

6.2 Facebook-ryhmä Supporting Biden/Harris Administration

Aineiston keruun kohteena oli 27 121 jäsenen Supporting Biden/Harris Administration - Facebook-ryhmä. Aineisto on kerätty ajalla 15.2.–25.3.2024. Aineisto koostuu poliittisista kuvallisista internetmeemeistä, jotka on julkaistu ryhmässä vuonna 2023 ja löytyivät keräysaikana vielä ryhmästä.

Vuoden 2025 alussa ryhmän nimi oli vaihtunut muotoon ”*Team Blue United*”, eikä ryhmä ollut enää avoin, vaan siihen liittyminen edellytti vastaamista ylläpitäjien määrittelemiin kysymyksiin. Ryhmän historiaosiosta löytyy tieto siitä, että 22.7.2024 ryhmän nimeksi muutettiin ”Supporting the Harris Administration” ja 6.11.2024 ”Team Blue United”

Ryhmän sopivuutta tutkimusaineiston keruukohteeksi tukee se, että kuten luvussa 3.4 käy ilmi, jo vuonna 2008 vain viidesosa viraaleimmista videoista oli kampanjoitsijoiden tuottamia, ja ei-perinteisten poliittisten toimijoiden tuottamat videot olivat suosituimpia. Tämä

tukee luvuissa 2 ja 3 esiin nostettuja näkemyksiä siitä, että sosiaalisen median ruohonjuuritason toimijoilla on merkittävä rooli mielipiteiden muotoutumisessa.

Kuten luvussa 3.3 todettiin, poliittiset internetmeemit käsittelevät yleensä ajankohtaisia aiheita ja uutisia. Tämä pitää aineistossa paikkaansa, sillä aineistossa käsitellään esimerkiksi Floridan tapahtumia ja Trumpin pidätystä. Trump oli vuonna 2023 jo ilmoittautunut mukaan presidenttikisaan ja vaikka varsinainen kampanjointi ei ole alkanut, hänen aiempia tekojaan nostettiin esiin internetmeemien muodossa.

6.6.2023 julkaistun internetmeemin kohdalla oli varoitus ja se oli esikatselussa sumennettu, koska se oli ilmoitettu vale uutiseksi ja valheeksi. Kuvaa ei ollut poistettu, vaan se löytyi vielä alkuvuodesta 2024 kyseiseltä sivustolta. Tämä kuva on näin ollen osa aineistoa, koska se kuvastaa Trumpia kohtaan luotua dehumanisaatiota ja viholliskuvaa väittämällä hänen olevan (tässä tapauksessa valheellisesti) pedofiili.

6.3 Aineiston redusointi

Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa alkuperäisaineisto pelkistetään eli redusoidaan. Tässä vaiheessa aineistosta poistetaan tutkimuksen kannalta epäolennaiset osat. (Tuomi & Sarajärvi 2019, 123.) Aineistoon ei kuulu pelkkää tekstiä sisältäviä internetmeemejä eikä lehti uutisia kuvineen ja ingresseineen. Aineistoon ei ole otettu myöskään lööppityylisiä kuvia, jotka rakenteeltaan voisivat olla myös internetmeemejä, mutta eivät muuten täytä internetmeemin ideaa, koska kuva on niissä vain kuvituksena.

Analyysin kohteena ovat poliittiset internetmeemit, joissa on joko pelkkä kuva tai kuvan ja tekstin yhdistelmä ja joissa viitataan selvästi joko republikaaneihin tai demokraatteihin. Pelkät lainaukset tai tekstit, kuten ”Veterans against Trump” tai toivotukset ”Happy Father’s Day”, joissa saattoi olla esimerkiksi Yhdysvaltain lippu kuvitus- tai taustakuvana, eivät ole mukana aineistossa. Kuvina oli myös sitaatteja ja lainauksia esimerkiksi George Orwellilta; nämä eivät myöskään ole osana analysoitavaa aineistoa.

Myös kuvat, joissa kerrotaan, miksi tekijä esimerkiksi vihaa Trumpia tai muuta republikaania ja jotka ovat varustettu Trumpin naamalla ilman parodiaa tai vitsiä, eivät ole osa analyysiaineistoa. ”Vote Blue /Joe Biden” ja vastaavat demokraattien vaalikuvat, joissa on Yhdysvaltain lippu tai vapaudenpatsas kuvituskuvana ilman vitsiä tai parodiaa eivät ole mukana. Sen sijaan ”vote blue” -tekstillä varustettu kuva, jossa valkopääkotkan muotoinen

aalto on hyökkäämässä Trumpin kimppuun, on mukana aineistossa, koska siinä on mukana myös parodia-aspekti.

Tarkastelun kohteena ovat nimenomaan ryhmään julkaistut kuvalliset internetmeemit, ei siis internetmeemejä, jotka on vain jaettu uudelleen ryhmään. Aineistoon jää 642 poliittista internetmeemiä.

Ryhmän tekstiä sisältävät internetmeemit olivat suurimmaksi osaksi englanninkielisiä, mutta mukana oli myös muutamia espanjankielisiä internetmeemejä. Ryhmässä oli myös paljon internetmeemejä, jotka eivät olleet polarisoivia tai aiheeltaan poliittisia, vaan esimerkiksi humoristisia tai duplikaatteja.

Esimerkiksi eräässä kuvassa on kissa, joka muistuttaa ulkoisesti Adolf Hitleriä, ja teksti siitä, kuinka kyseinen kissa näyttää suunnittelevan Puolan valtaamista. Kuvassa ei viitata republikaaneihin tai demokraatteihin. Kuva on siis tyypillinen LOLCats -internetmeemi. Vaikka siinä viitataan viholliskuvastoon Hitlerin kautta, itse internetmeemi ei rakenna affektiivista polarisaatiota, kuin ehkä kissoja kohtaan. Tämän vuoksi tämän kaltaiset kuvat eivät kuulu analysoitaviin kuviin.

Myös poliittiset internetmeemit, jotka eivät liity suoraan Yhdysvaltojen politiikkaan, on rajattu aineiston ulkopuolelle, esimerkiksi kuva Putinista seuraamassa voitonpäivän paraattia. Erään kuvan kohdalla ei ollut selvää, viitattiinko siinä Espanjan edustajainhuoneeseen vai Yhdysvaltojen kongressiin. Kuvassa vessanpöntössä oli Espanjan edustajainhuone, joka on tunnistettavissa erityisestä lattiamaalauksestaan, ja internetmeemi on alun perin espanjankielinen. Vaikka internetmeemin olisi voinut tulkita viittaavan Yhdysvaltoihin, ei ollut selvää, kumman maan hallintoa pilkattiin, joten kuva jätettiin pois aineistosta.

Kaikki Yhdysvaltain sisäpolitiikkaan liittyvät aiheet eivät myöskään sovi analyysiaineistoon, koska niissä ei käy ilmi, kummasta puolueesta on kyse. Poliittisiksi internetmeemeiksi voidaan katsoa myös internetmeemit, joissa käsitellään sukupuolten tasa-arvosta, mutta jos kuvassa ei ilmene suoraan kuvallisesti tai tekstin kautta kumpaakaan puoluetta, sitä ei ole sisällytetty aineistoon.

Ryhmässä oli internetmeemejä, jotka käsittelivät Yhdysvalloissa ollutta käsikirjoittajien lakkoa, mutta jos niissä ei viitattu jompaankumpaan puolueeseen, ne on jätetty pois. Aselaki, kielletyt kirjat, LGBTQ+-oikeudet (etenkin transsukupuolisten henkilöiden) ja aborttioikeus ovat olleet keskeisiä poliittisia kiistakysymyksiä ja jakavat puolueita merkittävästi. Floridan

osavaltio nousi esille vuonna 2023 Yhdysvaltojen poliittisessa keskustelussa näiden aiheiden osalta, ja niiden on katsottu olevan merkittäviä erottavia tekijöitä demokraattien ja republikaanien välillä. Aineistosta on jätetty pois näihin aiheisiin liittyvät kuvat, joissa ei viitata suoraan kumpaankaan puolueeseen. Näistä aiheista on mukana internetmeemit, joissa puolueisiin tai niiden edustajiin viitataan eksplisiittisesti.

Kuvat, joissa viitataan vain Fox-uutisiin mutta ei suoraan republikaaneihin, on jätetty pois aineistosta, vaikka näidenkin voisi katsoa kuvaavan republikaaneja, kuten luvussa 4.3.1 todetaan.

Trumpin omistamasta kartanosta Mar-a-Lagosta löytyi salaisia asiakirjoja pahvilaatikoissa ja tämä kirvoitti paljon internetmeemejä. Aineistoon otettiin mukaan kuvat, jotka viittasivat selvästi Mar-a-Lagosta löydettyihin pahvilaatikoihin. Pelkkä pahvilaatikko, jossa ei ollut selvää vihjausta kohteesta, ei täyttänyt analysoitavan poliittisen internetmeemin kriteerejä.

Korkeinta oikeutta, etenkin viittä Donald Trumpin nimittämään tuomaria, kritisoidaan useissa internetmeemeissä konnotoimalla heidät muun muassa lahjotuiksi ja vertaamalla Ku Klux Klaniin. Vaikka Yhdysvalloissa presidentti nimittää korkeimman oikeuden tuomarit ja sillä on selvä poliittinen ulottuvuus, korkein oikeus on vallankolmijako-opin mukaan riippumaton. Tästä syystä korkeinta oikeutta käsittelevät internetmeemit on rajattu tutkimusaineiston ulkopuolelle.

7 Analyysi

Kuten luvussa 4 todettiin, affektiivista polarisaatiota esiintyy tilanteissa, joissa ideologisiin poliittisiin kysymyksiin liittyvä keskustelu ei ole enää toisia kunnioittavaa tai rakentavaa ja joissa vastapuoli jäsenyytään niin sanotuksi pahaksi viholliseksi. Nykyajan Yhdysvalloissa poliittinen polarisaatio on vahvaa niin kansalaisten kuin poliittisen eliitin keskuudessa. Puolueiden kannattajat kokevat usein toisen puolueen kannattajat olennaisesti erilaisina, epäisänmaallisina ja moraalisesti väärinä, mikä synnyttää syrjintää, vastakkainasettelua ja suoranaista vihaa. Tämä ilmiö näkyy myös poliittisissa internetmeemeissä.

7.1 Aineiston luokittelu

Analyysin kohteena ovat internetmeemit, joissa konnotaationa on affektiivinen polarisaatio republikaaneja kohtaan. Lähtökohtaisesti aineistosta tarkastellaan konnotaatioita, joissa republikaanit esitetään negatiivisesti, ei tasapuolisena tai niin sanottuna rakastettuna vihollisena. Luokittelussa tunnistetaan dehumanisoivia ja viholliskuvia luovia elementtejä poliittisista internetmeemeistä, joita jaettiin vuoden 2023 aikana Facebook-ryhmässä nimeltä Biden/Harris Administration.

Internetmeemit, joissa demokraatit esitetään positiivisesti, sisältö on neutraalia tai kyse on poikkeavasta uloskoodauksesta, rajataan konnotaation analyysin ulkopuolelle. Näiden kuvien denotaatioita kuitenkin tarkastellaan luvussa 7.2. Tässä yhteydessä neutraalius ei tarkoita poliittisen sisällön puuttumista: kuvat voivat sisältää esimerkiksi satiiria tai pilkkaa republikaaneja kohtaan, mutta ne eivät täytä affektiivisen polarisaation tunnusmerkkejä.

Affektiivisessä polarisaatiossa keskeistä on voimakas vihamielisyys, joka voi ilmetä myös väkivaltaisina sävyinä. Tämän vuoksi analyysissä kiinnitetään huomiota dehumanisaation ja viholliskuvien lisäksi myös väkivaltaan viittaaviin merkityksiin.

Facebook-ryhmän nimi, kuvaus ja siellä jaetut internetmeemit viittaavat siihen, että ryhmä toimii sosiaalisen median kaikukammiona. Aineiston tulkinnassa keskeistä on myös internetmeemien kontekstuaalinen ymmärtäminen, erityisesti ajankohtaisen uutissyklin ja poliittisten viittausten tunnistaminen.

7.2 Denotaatiot aineistossa

Aineiston denotaatiot on luokiteltu pääkategorioihin ja niiden sisäisiin alakategorioihin. Taulukko 1 esittää pääkategoriat, kun taas myöhemmät taulukot tarkentavat näiden sisältämiä alakategorioita ja yksittäisiä denotaatioita.

Koska internetmeemit ovat multimodaalisia ja aineisto on laaja, taulukossa 1 esitettävä denotaatioiden tiivistelmä on pyritty pitämään mahdollisimman tiiviinä. Denotaatio viittaa siihen, mitä kuvissa konkreettisesti esiintyy. Esimerkiksi jos Donald Trump tai Ron DeSantis on kuvattu natsi-Saksan armeijan puvussa, ei ole erikseen jaoteltu, miten hän on pukeutunut. Denotaatio on tällöin yksinkertaisesti Trump yksin tai Ron DeSantis, ja nämäkin on luokiteltu pääkategoriaan *republikaanit*. Vasta konnotaatioiden analysoinnissa tarkastellaan tarkemmin esimerkiksi hahmoille muokattuja asuja. Trump esiintyy aineistossa usein, minkä vuoksi hänelle on muodostettu omia pää- ja alakategorioita.

Kolmessa internetmeemissä seitsemää hahmoa ei pystytty tunnistamaan. Näissä kuvissa esiintyi kuitenkin Trump ja muita republikaaneja, joten tällä ei ollut vaikutusta pääkategorioihin. Jos kuvan hahmoa ei tunnistettu heti, apuna käytettiin ensin Googlen käänteistä kuvahakua ja tämän jälkeen OpenAI:n tekoälyohjelmaa ChatGPT:tä lataamalla kuva ohjelmaan. Molemmista lähteistä saadut tulokset varmistettiin vielä esimerkiksi henkilöiden omilta internetsivuilta.

Taulukko 1. Aineiston denotaatioiden tiivistelmä

Denotaatio	Määrä (kpl)
Republikaanit	294
Trump ja muut kuin republikaanit	92
Republikaaneja (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita	31
Demokraatit	28
Trump ja autoritaariset johtajat	22
Trumpin vertailu	21
Animaatio- ja sarjakuvahahmoja	11
Pahvisia laatikoita	11
Elokuva- ja televisiohahmot	8
Erilaisia lippuja	7
Trump ja entisiä presidenttejä	7
Autoritaariset johtajat	6
Trump, Melania	6

Denotaatio	Määrä (kpl)
Klovneja	5
Poliittiset eläinhahmot	5
Presidenttien perheenjäseniä	5
Punainen lippalakki	5
Eläimet	3
Rotuerotteluun liittyvää kuvastoa	3
Trumpia pilkkaava poliittinen taide	3
Yhdysvaltain kongressitalon valtaus 2021 ja siihen vertaaminen	3
Hakaristi	2
Lentokone	2
Yksittäiset denotaatiot	62
	642

Taulukko 1 kuvaa pääkategorioita, joihin kuuluvat aineiston kaikki 642 internetmeemiä. Samassa internetmeemissä on saattanut olla useampikin henkilö tai hahmo, joten alakategorioiden hahmoja on määrällisesti enemmän kuin pääkategorioiden summa. Muun muassa Mar-a-Lagosta löytyneet laatikot ovat oma pääkategoriansa *pahvilaatikoita*, mutta niitä lukemassa istunut Kim Yong-un löytyy alakategoriana tässä pääkategoriassa ja hän on myös alakategoriana pääkategoriassa *autoritaariset johtajat*. Laajassa aineistossa esiintyi runsaasti yksittäisiä denotaatioita, joita ei voitu luokitella tarkemmin. Näitä oli yhteensä 62 kappaletta, ja ne on sisällytetty taulukon 1 kategoriaan *yksittäiset denotaatiot*. Näistä on koottu erillinen taulukko liitteeseen 1. Yksistään republikaanit yleisesti olivat denotaationa 294 internetmeemissä, eli 45,8 prosenttia kaikkien kuvien denotaatiosta. Alla on muutama nosto ja syvempi tarkastelu eri denotaatiokategorioista.

7.2.1 Republikaanit aineistossa

Taulukko 2. Republikaanien denotaatiot eriteltynä

Republikaanit	Määrä (kpl)
Trump, Donald yksin	162
Greene, Marjorie Taylor	39
Trump ja muita republikaaneja	35
DeSantis, Ron	26
Boebert, Lauren	24
Gaetz, Matt	22

Republikaanit	Määrä (kpl)
Jordan, Jim	21
Trump, Donald Jr.	19
McCarthy, Kevin	18
Trump, Ivanka	17
Trump, Eric	14
Santos, George	13
Cruz, Ted	8
Graham, Lindsey	8
Giuliani, Rudy	7
Kushner, Jared	7
Trumpin lähiperhettä	7
McConnell, Mitch	6
Guilfoyle, Kimberly	4
Powell, Sidney	4
Trumpin kannattajat	4
Cheney, Liz	3
Johnson, Mike	3
Paul, Rand	3
Pence, Mike	3
Trump, Tiffany	3
Bannon, Steve	2
Chesebro, Kenneth	2
Gosar, Paul	2
Hicks, Hope	2
Roy, Chip	2
Rubio, Marco	2
Stone, Roger	2
Yksittäisiä republikaaneja	20
	514

Taulukko 2 kuvaa, ketkä republikaaneista olivat useimmiten tunnistettavissa eri internetmeemeistä. Taulukko ei sisällä vain pääkategoriaa *republikaanit*, vaan kaikki internetmeemit, joista tunnisti republikaaneja. Samassa internetmeemissä saattoi esiintyä useampi republikaani samalla kertaa.

Kuten taulukosta 2 käy ilmi, Donald Trump oli ylivoimaisesti useimmin yksin tunnistettavissa (162 esiintymää). Yhdysvaltain edustajainhuoneen jäsen Marjorie Taylor Greene oli toiseksi useimmin tunnistettava republikaani, mutta selvästi pelkän Trumpin jälkeen. Marjorie Taylor Greenen tunnisti 39 kertaa. Trump denotoi 35 kertaa muiden republikaanien seurassa.

Floridan kuvernööri Ron DeSantis oli tunnistettavissa 26 kertaa. Yhdysvaltain edustajainhuoneen jäsen Lauren Boebert esiintyi internetmeemeissä 24 kertaa ja Matt Gaetz 22 kertaa. Jim Jordan oli tunnistettavissa 21 kertaa.

Donald Trumpin viidestä lapsesta neljän tiedettiin olevan vuonna 2023 mukana republikaanien toiminnassa, ja heistä useimmiten näkyi Donald Trump Jr. (19 esiintymää). Ivanka Trump oli tunnistettavissa 17 kertaa ja Eric Trump 14 kertaa. Myös Kevin McCarthy ja George Santos esiintyivät internetmeemeissä yli kymmenen kertaa. Liitteestä 2 löytyy taulukko, jossa on lueteltu myös yksittäiset republikaanit, jotka toimivat denotaatioina.

Taulukosta 1 käy ilmi, että kategoria *Trump ja muut kuin republikaanit* ovat toiseksi yleisin pääkategoria. Taulukossa 3 esitetään, kuinka usein Trump esiintyi muiden hahmojen kuin demokraattien kanssa. Tässä pääkategoriassa Trump ei aina ole jonkun toisen hahmon kanssa, vaan hänet on saatettu yhdistää toiseen hahmoon kuvamuokkauksen avulla. Lisäksi yksittäisessä kuvassa voi esiintyä useampia denotaatioita, minkä vuoksi taulukon 3 hahmojen yhteenlaskettu määrä ei vastaa lukua 92. Erilaisia hahmoja tai muokkauksia oli yhteensä 56. Kahdessa tapauksessa Adolf Hitler on luokiteltu tähän pääkategoriaan, koska kyseisissä internetmeemeissä esiintyi myös muita kuin autoritaarisia johtajia.

Taulukko 3. Denotaatio Trump ja muut kuin republikaanit

Trump ja muut kuin republikaanit	Määrä (kpl)
Trump, Melania	13
Smith, Jack	9
Biden, Joe	8
Clinton, Hillary	6
Vapauden patsas	5
Obama, Barack	4
Rikollisia	4
Willis, Fani	4
Lapsi	3
Lännen ilkeä noita	3
Mies	3
Hitler, Adolf	2

Trump ja muut kuin republikaanit	Määrä (kpl)
Manson, Charles	2
Merkel, Angela	2
Nauta, Walt	2
Norsu	2
Poliisi	2
Trump, Barron	2
Trump, Ivana	2
Valkopääkotka	2
Yksittäiset hahmot	36

Taulukko 3 osoittaa, että yleisin henkilö Trumpin kanssa, tai muokattuna häneen, oli Trumpin nykyinen vaimo Melania Trump (13 esiintymää). Melania Trump ei ole julkisesti kertonut olevansa republikaani, vaikka hän miehensä rinnalla edustaakin. Toiseksi yleisin hahmo internetmeemeissä Trumpin seurassa oli yhdeksän kertaa Jack Smith. Jack Smith on yhdysvaltalainen erikoissyyttäjä, joka nimitettiin tutkimaan silloisen entisen presidentti Donald Trumpiin liittyviä rikostutkintoja. Smithin poliittinen kanta ei ole tiedossa. Istuva presidentti Joe Biden oli kahdeksassa internetmeemissä kolmanneksi yleisin hahmo Trumpin kanssa. Liitteessä 3 on listattuna myös 36 yksittäistä hahmoa tai henkilöä, jotka eivät näy taulukossa 3.

Taulukko 1 osoittaa, että kolmanneksi yleisin denotaatio oli muut republikaanit (ilman Trumpia) ja muita henkilöitä ja hahmoja. Nämä 31 internetmeemiä, joissa denotaationa oli republikaanit ja muut henkilöt tai hahmot, pois lukien Trump, löytyvät liitteestä 4.

7.2.2 Demokraatit aineistossa

Kuten taulukko 1 osoittaa, pelkästään demokraatit olivat denotaationa 28 internetmeemissä. He esiintyivät kuitenkin myös muissa internetmeemeissä, muun muassa yhdessä Trumpin ja republikaanien kanssa. Koska yksi pääkategoria on *Trump ja entiset presidentit*, demokraattien tarkemmassa listauksessa ei ole mainittu muita Joe Bidenia edeltäviä presidenttejä kuin Barack Obama ja Bill Clinton. Muut eivät ole tutkimuksen kannalta relevantteja eivätkä esiinny yksin internetmeemeissä. Saman kategorisoinnin vuoksi entisiä republikaanipresidenttejä ei ole Donald Trumpia lukuun ottamatta mainittu erikseen republikaaneja käsittelevissä kategorioissa. Taulukossa 4 esitetään kaikki demokraatit kaikista internetmeemeistä, ei pelkästään pääkategoriasta *demokraatit*.

Taulukko 4. Denotaatio kaikki demokraatit

Demokraatit	Määrä (kpl)
Biden, Joe	32
Clinton, Hillary	18
Obama, Barack	13
Clinton, Bill	5
Willis, Fani	5
Biden, Hunter	3
Obama, Michelle	2
Pelosi, Nancy	2
Fetterman, John	1
James, Letitia	1
Ocasio-Cortez, Alexandria	1
	83

Taulukko 4 osoittaa, että yhteensä demokraatteja tunnustetaan internetmeemeistä 83, vaikka vain 28 internetmeemissä demokraatit olivat ainoana denotaationa. Eniten, 32 kertaa, internetmeemeissä näkyy sen hetkinen presidentti Joe Biden. Hillary Clinton on denotaationa 18 kertaa ja entinen presidentti Barack Obama 13 kertaa.

7.2.3 Trump aineistossa

Taulukko 5. Denotaatio Trump ja autoritaariset johtajat

Trump ja autoritaariset johtajat	Määrä (kpl)
Adolf Hitler	12
Vladimir Putin	9
Saudi-Arabian kuninkaalliset	2
Benito Mussolini	1
Kim Jong-un	1
Nikita Hruštšov	1
	26

Trump ja autoritaariset johtajat -pääkategoriassa oli 22 internetmeemiä. Taulukkoon 5 on näiden lisäksi sisällytetty aiemmin mainitut kaksi Adolf Hitleriin liittyvää internetmeemiä, sekä muita henkilöitä, jotka on luokiteltu muihin pääkategorioihin, kuten *Trumpin vertailu*. Trump oli kuvamuokattu näyttämään Hitleriltä tai esiintyi hänen kanssansa samassa

internetmeemissä 12 kertaa. Vladimir Putinin kanssa tai hänen kanssansa kuvamuokkauksella yhdistettynä Trump oli yhdeksän kertaa.

Saudi-Arabian kuninkaalliset esiintyivät Trumpin kanssa kahdessa tapauksessa: toisessa kruununprinssi Mohammed bin Salman ja toisessa kuningas Salman bin Abdul-Aziz Al Saud. Benito Mussolini, Kim Jong-un ja Nikita Hruštšov esiintyivät kukin kerran. Lisäksi kahdessa pääkategorian internetmeemissä oli kaksi autoritaarista johtajaa yhtä aikaa. Yhteensä autoritaarinen johtaja esiintyy Trumpin kanssa 26 kertaa.

Kuten taulukosta 1 näkee, on pääkategoriansa *Trumpin vertailu* 21 internetmeemiä ja *Trump ja entisiä presidenttejä* -pääkategoriansa seitsemän internetmeemiä. Trump on myös kahdessa yksittäisessä internetmeemissä, joissa denotaationa olivat *loka-auto*, jossa *Trumpin naama* ja *Vapaudenpatsas*, *Pennywise-Trump ja viikatemies* (ks. liite 1). Trump löytyy denotaationa vielä lisäksi *pahvisia laatikoita* -pääkategorian alta.

Taulukko 6. Denotaatiot Mar-a-Lagon pahvisten laatikoiden kanssa

Pahvisia laatikoita	Määrä (kpl)
Trump mukana	3
Kim Jong-un lukemassa	2
Vain pinottuja laatikoita	2
Melania Trump vartioimassa	1
Norsu laatikoiden keskellä	1
Obama, Barack	1
Putin lukemassa	1
Saudi-Arabian kuningas lukemassa	1

Taulukko 6 esittää, millaisia erilaisia denotaatioita syntyi, kun Trumpin omistamasta Mar-a-Lagon kartanosta löytyi salaisia asiakirjoja pahvilaatikoissa. Internetmeemejä, joissa denotaationa kyseiset pahvilaatikot olivat, oli 11, mutta taulukon 6 määrällinen summa enemmän, koska samaan internetmeemiin oli voitu kuvamuokata useampia hahmoja. Trump löytyy laatikoiden keskeltä kolmessa internetmeemissä.

Kun lasketaan yhteen Trumpin yksittäiset internetmeemit (162 esiintymää), kun hän on muiden republikaanien (35), muiden hahmojen (92), autoritaaristen johtajien (22) ja entisten presidenttien kanssa (7), Trumpin vertailu (21), yksittäiset internetmeemit (2) ja Trump pahvilaatikoiden kanssa (3), määräksi tulee 344 kappaletta, eli Trump denotoi 53,58 prosenttia 642 kuvasta, eli yli puolesta kuvista löytyy Donald Trump. Näiden lisäksi kolme

internetmeemiä olivat pääkategoriassa *Trumpia pilkkaava poliittinen taide*, joissa parodioidaan Trumpia.

7.3 Demokraatit aineistossa positiivisessa valossa ja konnotaatioiden jakauma

Kuten luvussa 4 todetaan: affektiivista polarisaatiota rakennetaan suhteessa itseensä. Analysoitavat internetmeemit on jaettu demokraattien kaikukammiossa, joten on oleellista tarkastella, miten ”me”, eli demokraatit, näkyvät aineistossa. Kuvat, joissa republikaanit esitetään negatiivisesti, luovat tai vahvistavat affektiivista polarisaatiota. Taulukosta 7 näkyy, miten aineiston 642 kuvaa jakautuvat tutkittaessa, luovatko niiden konnotaatiot affektiivista polarisaatiota.

Taulukko 7. Internetmeemien konnotaatioiden jakautuminen

Luokka	Määrä (kpl)	Osuus (%)
Republikaanit negatiivisesti	568	88,47
Poikkeava uloskoodaus	41	6,39
Neutraali	24	3,74
Demokraatit positiivisesti	9	1,4
	642	100

Kuten taulukko 7 osoittaa, 568 internetmeemiä kuvaa republikaaneja negatiivisesti. Poikkeavaan uloskoodaukseen sijoittuu 41 internetmeemiä. Neutraaliksi kuvaksi lukeutuu 24 internetmeemiä. Ainoastaan 9 internetmeemiä, eli vain 1,4 prosenttia, kuvaa demokraatteja positiivisesti, ilman että niissä esitetään samalla republikaaneja negatiivisesti. Toisaalta niissäkin saatettiin vihjailla jotain, esimerkiksi eräässä internetmeemissä Barack Obama, Hillary Clinton ja Joe Biden esiintyvät tekstillä "*not getting arrested Tuesday*", jossa todennäköisesti viitattiin republikaanien, etenkin Trumpin, pidätyksiin. Eräässä neutraalissa internetmeemissä Hillary Clinton oli hautautuneena popcorniin ja katsoi jotain, kenties elokuvaa. Kuva oli syyskuulta 2023, joten sillä luultavasti viitattiin Trumpin oikeudenkäynteihin tai niiden viihdyttävyyteen, mutta sitä ei yksin pelkästään kuvasta voitu päätellä.

On hyvin huomattavaa, että ryhmästä, jonka ideana on tukea Bidenin hallintoa, ei löydy pelkästään demokraatteihin liittyviä positiivisia internetmeemejä kuin 1,4 prosenttia. Demokraattien esiintyminen internetmeemeissä tässä ryhmässä perustuu enimmäkseen

luvussa 2.3 mainittuun Schadenfreude -ilmiöön, eli siihen, että kun republikaania on jotenkin julkisesti nöyryytetty, kuvamuokataan mukaan naurava tai niin sanotusti hyvin käyttäytyvä demokraatti tai vitsaillaan muuten aiheesta.

7.4 Affektiivinen poliittinen polarisaatio aineistossa

Affektiiviseen polarisaatioon kuuluu vastustajan inhoaminen. Tästä syystä aineiston 642 internetmeemistä keskitytään 568 internetmeemiin, joissa käsitellään republikaaneja negatiivisesti. Aineistossa näkyy selvästi Harlen (2023) kuvaus hyvän ja pahan välisestä taistelusta: siitä, miten sen muoto ja sijainti vaihtelevat ja miten ihmiset asettavat itsensä automaattisesti hyvän edustajaksi ja vastustajan pahaksi. Kyseessä on ennen kaikkea poliittinen valtakamppailu, joka näyttäytyy jatkuvana moraalisen vastakkainasetteluna, erityisesti vallan säilyttämisen näkökulmasta. Tällaisessa asetelmassa tilanne esitetään usein taisteluna hyvän ja pahan välillä, vaikka taustalla vaikuttavat ennen kaikkea poliittiset intressit. Semiotiikan konstruktivistisen lähestymistavan mukaisesti tarkastelun kohteena on se, millaista todellisuutta nämä internetmeemit rakentavat, ei sitä, onko niillä faktapohjaa.

Demokraatit olivat vuonna 2023 presidenttipuolue ja myös senaatissa isoin puolue. Demokraatit haluavat siis säilyttää valta-asemansa. Vihollinen on selvästi republikaanit. Aineistossa demokraattien edustamat arvot esitetään itsestään selvästi oikeina ja puolustettavina, kun taas republikaanit kuvataan systemaattisesti uhkaavina tai dehumanisoituina. Tämä jakolinja ei niinkään keskity erillisiin poliittisiin ehdotuksiin tai politiikkasisältöihin, vaan vastustajan olemassaoloon uhkana koko yhteiskuntajärjestykselle. Tällainen narratiivi vahvistaa affektiivista polarisaatiota, jossa vastapuolta ei enää nähdä legitiiminä poliittisena keskustelukumppanina, vaan uhkana, joka pitää torjua. Affektiiviseen polarisaatioon kuuluu myös selvästi vastustajan pahojen tekojen esittäminen, ei niinkään oman ehdokkaan hyvyys.

7.4.1 Konnotaatioiden luominen aineistossa

Aineiston multimodaaliset representaatiot voivat luoda konnotaatioita pelkällä kuvalla, pelkällä tekstillä tai näiden yhdistelmällä.

Taulukko 8. Tapa, jolla konnotaatio luodaan aineistossa

Tapa	Määrä (kpl)	Osuus (%)
Kuva ja teksti	329	57,9
Teksti	163	28,7

Tapa	Määrä (kpl)	Osuus (%)
Kuva	76	13,4
	568	100

Kuten taulukosta 8 ilmenee, yleisin tapa, yli puolessa aineistoa, on, että konnotaatiot luodaan internetmeemeissä kuvalla ja tekstillä yhdessä. Tekstillä konnotaatio luotiin 163 internetmeemissä. Vähiten konnotaatiota luotiin pelkällä kuvalla, 76 internetmeemiä, mikä oli 13,4 prosenttia analysoitavista internetmeemeistä. Taulukko 8 osoittaa, että valtaosassa aineiston internetmeemeistä konnotaatio syntyi kuvien ja tekstin yhteisvaikutuksesta. Tämä multimodaalisuus on erityisen tehokas tapa välittää tunnepitoisia viestejä, koska kuva voi luoda nopeasti emotionaalisen reaktion, jota teksti tukee ja ohjaa haluttuun suuntaan. Esimerkiksi kuva voi esittää vastustajan epäedullisessa ilmeessä tai groteskissa tilanteessa, ja teksti antaa tälle tulkinnan, joka on usein ironinen, pilkallinen tai uhkaava. Tällainen yhdistelmä vahvistaa affektiivista latausta.

7.4.2 Trumpin kannattajat konnotaatioiden kohteena

Kiinnostava havainto liittyy niin sanottuun konnotaation konnotaatioon: Trumpin kannattajat konnoitoitiin 41 internetmeemin kautta, vaikka heitä denotoitiin vain neljässä internetmeemissä (ks. Taulukko 2. Republikaanien denotaatiot eriteltyinä). Tämä vahvistaa, että internetmeemien kuvamaailmassa kulttuuristen piiloviestien ymmärtäminen on tärkeässä osassa. Kuvan henkilöön ei tarvitse liittää nimeä tai puoluetta, kun hänen vaatetuksensa, ilmeensä tai konteksti viestii, mihin hänet voidaan luokitella. Näin muodostuu visuaalinen koodi, jossa tietyt visuaaliset piirteet alkavat itsessään kantaa negatiivista merkitystä. Tämä on tyypillinen affektiivisen polarisaation ilmiö: vastustajan leimaaminen visuaalisten stereotyyppien avulla.

Taulukko 9. Trumpin kannattajien konnotaatiot

Konnotaatio	Määrä (kpl)
Tyhmiä	19
Ääriolojaaleja	5
Tekopyhiä	4
Homo- ja transfobisia	3
Välinpitämättömiä	2
Aivopestyjä	1
Apinalauma	1

Konnotaatio	Määrä (kpl)
Arvottomia	1
Hulluja	1
Häviäjiä	1
Ku Klux Klanin jäseniä	1
Käärmeitä	1
Natseja	1
Naurettavia	1
Perättömien puhujia	1
Serkkujaan naivia	1
Valittajia	1
	45

Taulukko 9 esittää, millaisia konnotaatioita Trumpin kannattajista luotiin. 41 internetmeemistä löytyi 17 erilaista konnotaatiota, jotka esiintyivät yhteensä 45 kertaa. Viiden eniten löytyvän konnotaation mukaan Trumpin kannattajat ovat tyhmiä, ääriolojaaleja, tekopyhiä, homo- ja transfobisia ja välinpitämättömiä. Suuri osa konnotaatioista esiintyy vain kerran.

Internetmeemit luovat Trumpin kannattajista hyvin negatiivisen kuvan. Aineistosta korostuu etenkin dehumanisaatio. Erityisesti Haslamin (2006) mallin eläimellinen dehumanisaatio on tunnistettavissa konnotaatioissa kuten apinalauma ja käärmeet, joissa Trumpin kannattajat rinnastetaan ei-inhimillisiin olentoihin. Lisäksi konnotaatiot kuten tyhmiä, hulluja ja serkkujaan naivia riistävät kohteilta rationaalisuuden ja älyllisen toimijuuden, mikä on keskeinen osa eläimellistä dehumanisoivaa esitystapaa.

Ääriolojaalius ja yksittäinen konnotaatio aivopesty, viittaavat osittain mekaaniseen dehumanisaatioon, mutta aineistossa se kytkeytyy ennen kaikkea älyllistä vajavaisuutta korostaviin esitystapoihin, jolloin kohde näyttäytyy pikemminkin helposti manipuloitavana kuin robottimaisena toimijana. Näissä esityksissä Trumpin kannattajat näyttäytyvät älyllisesti vajavaisina ja vaistojensa ohjaamina toimijoina.

Trumpin kannattajista rakentuu myös vahva viholliskuva, vaikka yksittäiset tähän viittaavat konnotaatiot ovat määrällisesti vähäisempiä. Konnotaatiot kuten natseja, Ku Klux Klanin jäseniä sekä homo- ja transfobisia liittävät Trumpin kannattajat moraalisesti tuomittaviin ja historiallisesti latautuneisiin ideologioihin. Tällöin heitä ei esitetä pelkästään väärässä olevina

poliittisina vastustajina, vaan aktiivisina uhkina yhteiskunnallisille arvoille. Myös konnotaatiot kuten perättömien puhujia, tekopyhiä ja aivopestyjä rakentavat kuvaa epäluotettavasta ja manipuloidusta toimijasta, mikä syventää vastakkainasettelua.

Osassa konnotaatioista dehumanisaatio ja viholliskuva limittyvät. Esimerkiksi kuvaaminen arvottomiksi, häviäjiksi ja naurettaviksi eivät ainoastaan vähennä kohteen inhimillistä arvoa, vaan myös tuottavat affektiivisesti latautunutta halveksuntaa. Tällaiset esitystavat eivät pyri pelkästään kuvaamaan kohdetta, vaan aktiivisesti alentamaan ja häpäisemään sitä.

Kokonaisuutena taulukko 9 osoittaa, että Trumpin kannattajat esitetään älyllisesti vajavaisina, moraalisesti epäilyttävinä ja yhteiskunnallisesti vaarallisina. Tämä vahvistaa affektiivista polarisaatiota, sillä vastustajaryhmä esitetään paitsi vääränä myös alempiarvoisena ja uhkaavana.

18 internetmeemissä oli visuaalisena elementtinä joko punainen MAGA-lippalakkia tai muu Trumpia tukeva symboli, kuten paita, lippu tai viiri. 23 internetmeemissä yhteys Trumpin kannattajuuteen luotiin tekstillä. Yleisin tapa kuvata Trumpin kannattajia oli esittää heidät tyhminä. Tätä tuotettiin usein tekstillä, mutta myös visuaalisilla esitystavoilla, joissa heidän toimintansa viittasi älylliseen vajavaisuuteen. Esimerkiksi yhdessä internetmeemissä kaksi Trumpin kannattajaksi nimettyä naista yrittää ottaa selfieitä vanhalla puhelimen luurilla älypuhelimien tavoin, mikä rakentaa kuvaa teknologisesta ja kognitiivisesta kyvyttömyydestä.

Myös kahden populaarikulttuurista tutun niin sanotun ”tyhmän hahmon” rinnastaminen tekstillä MAGA-iskulauseeseen tai Trumpin kannattajiin on tapa luoda polarisaatiota. Punainen lippalakki on myös piirretty tai kuvamuokattu käärmeille, lampaille, luurangolle, apinoille ja elokuvien joko ärsyttävälle (ovikelloa jatkuvasti soittava naapuri), tai säällittäväälle (Harry Potterin Voldemort sikiömäisenä hahmona) hahmolle. Trumpin innokkaimmat tukijat on hyvä pitää myös omana konnotaatioryhmänään, sillä he poikkeavat selvästi muista republikaaneista. Ryhmän äärimmäisimpiä esimerkkejä edustavat luvussa 2.4 kuvatut alt-right-liikkeen kannattajat.

Loppujen 527 affektiivista polarisaatiota luovien internetmeemien konnotaatiot luokiteltiin dehumanisoiviin ja viholliskuvia luoviin. Osa konnotaatioista sisälsi molempia, sekä viholliskuvia että dehumanisaatiota. Lisäksi yksi luokittelukategoria on väkivalta, sillä myös tätä affektiivisen polarisaation tapaa internetmeemeistä löytyi.

7.4.3 Psykologinen dehumanisointi aineistossa

Rajuimmillaan dehumanisoinnilla kokonaisesta kansakunnasta poistetaan kaikki inhimilliset elementit, jotta ryhmän ihmiset voidaan esittää selvästi alempiarvoisina. Kuvalliset viestit ovat tässä selvästi tehokkaita, ja internetmeemit, joita pyörii sosiaalisessa mediassa, ovat osoittautuneet tässä toimivaksi tavaksi. Aineistossa esiintyviä dehumanisoivia konnotaatioita tarkastellaan Haslamin (2006) esittämän kaksijakoisen mallin kautta. Haslam (2006) erottaa toisistaan eläimellisen ja mekaanisen dehumanisaation, joissa ”toisilta” kielletään joko inhimilliset ominaisuudet tai inhimillinen luonto.

Aineiston affektiivista polarisaatiota luovista konnotaatioista dehumanisoivat konnotaatiot voitiin jakaa kahteen pääkategoriaan: *epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen* sekä *ulkoisen olemuksen pilkka ja ruumiillistaminen*. Näiden avulla voidaan jäsentää, millä tavoin republikaaneja kuvataan joko ihmisyyden ulkopuolelle sijoittuvina tai inhimillisiltä ominaisuuksiltaan puutteellisina.

Alla olevat taulukot kuvastavat, millä tavalla republikaaneista luotiin Facebook-ryhmässä negatiivinen ja vastenmielinen kuva internetmeemien avulla. Taulukko 10 esittää dehumanisaation pääkategorian *epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen*, taulukko 11 tämän pääkategorian yhden alakategorian (epäinhimillinen kuvaus) tarkemman erittelyn, ja taulukko 12 toisen pääkategorian *ulkoisen olemuksen pilkka ja ruumiillistaminen*.

Taulukko 10. Dehumanisointi epäinhimillistämällä ja mielen järkkymisellä

Epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen	Määrä (kpl)
Epäinhimillinen kuvaus	19
Epätoivoinen	15
Hullu tai seonnut	10
Välinpitämätön	4
Psykopaatti	3
Tauti	3
Myrkyllinen	2
Vanhuuden höperö	2
Virhe	2
Järjetön olento	1
Kostonhimoinen	1
Muistamaton	1
Pahansuopa	1

Epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen	Määrä (kpl)
Tunnekyllisyys	1
	65

Taulukossa 10 esitetään pääkategoriaan *epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen* kuuluvat 14 erilaista alakategoriaa, jotka esiintyvät aineistossa yhteensä 65 kertaa. Henkilön kuvaaminen epäinhimillisesti on yksi dehumanisoinnin selkeimmin tunnistettavista muodoista. Aineistossa tämä konnotaatio nousi esiin pääkategorian yleisimpänä alakategoriana (19 esiintymää). Seuraavaksi tarkastellaan tätä alakategoriaa (epäinhimillinen kuvaus) tarkemmin.

Taulukko 11. Epäinhimillistävät konnotaatiot

Epäinhimillinen kuvaus	Määrä (kpl)
Uloste tai täynnä ulostetta	5
Noita	3
Hyönteinen	2
Aasi	1
Homehtunut lihapala	1
Jabba the Hutt	1
Märkä avuton eläin	1
Mölyapina	1
Neandertalinihminen	1
Rotta	1
Simpanssi	1
Vaippapaviaani	1
	19

Kuten taulukko 11 osoittaa, tässä alakategoriassa yleisin tapa kuvata republikaaneja epäinhimillisesti oli heidän esittämisenä ulosteena tai täynnä ulostetta olevaksi, mikä esiintyy aineistossa viisi kertaa. Haslamin (2006) teorian näkökulmasta tämä edustaa selkeää eläimellisen dehumanisaation muotoa, jossa kohde riisutaan inhimillisistä ominaisuuksista ja liitetään alhaisiin, ruumiillisiin ja kontrolloimattomiin piirteisiin. Ulosteseen rinnastaminen vie tämän vielä pidemmälle, sillä kohde esitetään paitsi epäinhimillisenä myös täysin arvottomana ja hylättävänä. Tätä ei tule sekoittaa haukkumasanaan ”*shit*”, sillä loukkaaville haukkumasanoille on oma konnotaatiokategoriansa myöhemmin.

Noidaksi republikaaneja kuvattiin kolme kertaa. Tämä edustaa epäinhimillistä konnotaatiota, jossa kohde esitetään ei-inhimillisenä ja moraalisesti turmeltuneena toimijana. Aineistossa noitahahmo esiintyy useammin, mutta nämä tapaukset painottuvat viholliskuvien rakentamiseen, erityisesti viittauksissa Ihmemaa Oz -elokuvan Lännen ilkeään noitaan. Tässä taulukossa on huomioitu vain ne tapaukset, joissa noita toimii ensisijaisesti epäinhimillistävänä konnotaationa.

Hyönteisiin viittaavat kuvaukset (kaksi esiintymää) edustavat eläimellistä dehumanisaatiota, jossa kohde esitetään massamaisena, vailla yksilöllisyyttä ja helposti tuhottavana. Yksittäiset konnotaatiot, kuten aasi, mölyapina, rotta, simpanssi ja vaippapaviaani, rakentavat vastaavasti eläimellistä kuvaa kohteesta liittämällä siihen stereotyyppisiä ja negatiivisia eläinpiirteitä.

Yksittäiset ilmaukset homehtunut lihapala ja märkä avuton eläin esittävät kohteen passiivisena, heikkona tai arvottomana. Homehtunut lihapala viittaa mekaaniseen dehumanisaatioon, jossa kohde esitetään elottomana ja arvottomana objektina. Märkä avuton eläin puolestaan rakentaa eläimellistä dehumanisaatiota korostamalla kohteen heikkoutta ja alisteisuutta.

Viittaukset hahmoihin kuten Jabba the Hutt (yksi esiintymä), joka tunnetaan epäinhimillisenä ja moraalisesti turmeltuneena rikollishahmona, sekä neandertalinihmiseen (yksi esiintymä) korostavat kohteen primitiivisyyttä, älyllistä alemmuutta sekä karkeutta ja sivistymättömyyttä. Tällaiset kuvaukset vastaavat eläimellisen dehumanisaation muotoa, jossa kohteelta riisutaan inhimillisyyteen liitetyt kulttuuriset ja sivistykselliset ominaisuudet. Viittaus neandertalinihmiseen ei tässä yhteydessä perustu ajankohtaiseen tieteelliseen käsitykseen, vaan sen kulttuurisesti vakiintuneeseen merkitykseen primitiivisyyden ja sivistymättömyyden symbolina.

Palattaessa pääkategoriaan *epäinhimillisyys ja mielen järkkyminen* (taulukko 10) voidaan havaita, että toiseksi yleisin dehumanisaation muoto oli republikaanien esittäminen epätoivoisina (15 esiintymää). Hulluksi tai seonneeksi heidät kuvattiin 10 kertaa. Nämä konnotaatiot kohdistuvat erityisesti yksilön rationaalisuuteen ja psyykkiseen tasapainoon, jotka Haslamin (2006) mukaan ovat keskeisiä inhimillisyyteen liitettyjä ominaisuuksia. Näin kohde esitetään kyvyttömänä järkevään toimintaan tai hallittuun ajatteluun.

Samankaltaista inhimillisyyden riisumista ilmenee myös konnotaatioissa, joissa kohde kuvataan välinpitämättömäksi (neljä esiintymää), psykopaatiksi (kolme esiintymää) tai

tunnekylmäksi (yksi esiintymä), mutta näissä dehumanisaatio on mekaanista. Näissä tapauksissa korostuu tunteiden ja empatian puute, mikä Haslamin (2006) mallissa liittyy inhimillisen luonnon kieltämiseen: kohde esitetään tunteettomana ja vailla lämpöä.

Psykopaatiksi kuvaaminen voi kontekstista riippuen sisältää myös eläimellistäviä piirteitä, mutta tässä aineistossa se kytkeytyy ensisijaisesti empatian ja tunteiden puutteeseen.

Taudiksi republikaaneja kuvailtiin kolme kertaa; kaksi näistä taudeista oli syöpä ja yksi virus. Tällaiset konnotaatiot esittävät kohteen haitallisena ja leviävänä ilmiönä, joka uhkaa ympäristöään. Tämä siirtää kohteen pois yksilöllisestä toimijasta kohti abstraktimpaa ja ei-inhimillistä olemassaoloa, jolloin kyseessä on mekaaninen dehumanisaatio.

Lisäksi konnotaatiot, kuten myrkyllinen, vanhuuden höperö ja virhe (kukin kaksi esiintymää), sekä yksittäiset kuvaukset, kuten järjetön olento, kostonhimoinen, muistamaton ja pahansuopa, rakentavat kuvaa kohteesta epävakaana, kontrolloimattomana tai poikkeavana. Kokonaisuutena nämä kuvaukset luokitellaan eläimellistäväksi dehumanisaatioksi, sillä ne esittävät kohteen epävakaana, hallitsemattomana ja rationaalisuuden sekä moraalisen toimijuuden menettäneenä, eli riisuttuna ihmiselle ominaisista keskeisistä piirteistä.

Dehumanisaatio voi kohdistua myös konkreettisemmin kohteen fyysiseen olemukseen. Tämä muodostaa toisen pääkategorian *ulkoisen olemuksen pilkka ja ruumiillistaminen*. Tässä yhteydessä ihmisen fyysisiä piirteitä liioitellaan, muokataan tai lisätään tavalla, joka tekee hänestä naurettavan tai vastenmielisen.

Taulukko 12. Dehumanisointi pilkkaamalla ulkoista olemusta

Ulkoisen olemuksen pilkka ja ruumiillistaminen	Määrä (kpl)
Ulkonäkö	25
Alleen laskenut	1
Puuttuvat genitaalit	1
	27

Kuten taulukosta 12 ilmenee, tähän pääkategoriaan kuuluvista konnotaatioista yleisin tapa tuottaa ulkoiseen olemukseen kohdistuvaa dehumanisaatiota oli henkilön ulkonäön pilkkaaminen, joka esiintyi aineistossa konnotaationa 25 kertaa. Yksittäisiä konnotaatioita olivat alleen laskenut ja puuttuvat genitaalit.

Haslamin (2006) dehumanisaatioteorian näkökulmasta tällaiset representaatiot voidaan tulkita erityisesti eläimellistävänä dehumanisaationa, jossa yksilöltä riisutaan inhimilliseen arvokkuuteen, itsehillintään ja sivistyneisyyteen liitettyjä piirteitä. Ulkonäön irvokas liioittelu tai ruumiillisten toimintojen korostaminen palauttaa kohteen ikään kuin biologiseksi, hallitsemattomaksi ja kulttuurin ulkopuoliseksi olennoiksi.

Yhteensä dehumanisoivia alakategorioita on 17 ja erilaisia konnotaatioita käytetään 92 kertaa. Kuten taulukoiden 10.–12. kuvaukset osoittavat, nämä konnotaatiot kohdistuvat systemaattisesti yksilöiden inhimillisyyteen, mieleen ja kehoon, heikentäen heidän moraalista arvoaan ja toimijuuttaan. Aineistossa korostuu erityisesti eläimellistävä dehumanisaatio, jossa kohteet esitetään vailla inhimillistä itsehillintää, rationaalisuutta ja kulttuurisia ominaisuuksia.

Dehumanisoivien konnotaatioiden kautta republikaanit esitetään epäinhimillisinä, järkensä menettäneinä tai pelkistyneinä ruumiillisiksi ja hallitsemattomiksi olennoiksi. Näin esitystavat siirtävät kohteita pois täysivaltaisesta ihmisyydestä ja kaventavat heidän asemaansa moraalisina ja rationaalisina toimijoina.

7.4.4 Viholliskuvat aineistossa

Viholliskuvat rakentuvat usein samoille merkityksellistämisen tavoille kuin edellä käsitelty dehumanisaatio, mutta ne korostavat erityisesti vastakkainasettelua "meidän" ja "heidän" välillä. Viholliskuviin liittyy itsensä suhde viholliseen, ja affektiivista polarisaatiota esiintyy, kun viholliskuvissa esiintyy niin sanottu paha vihollinen.

Aineiston viholliskuvia sisältävät konnotaatiot voitiin jakaa kolmeen pääkategoriaan, jotka olivat *autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet*, *poliittinen vihollinen tai maanpetturi* ja *uhkaava toiminta ja kaaos*. Alla olevat taulukot havainnollistavat, millaisiin viholliskuvia rakentaviin konnotaatioihin aineisto jäsenyy. Taulukko 13 esittää pääkategorian *autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet*, ja taulukko 14 tämän pääkategorian yhden alakategorian (Venäjään liittyvät) tarkemman erittelyn. Taulukko 15 esittelee toisen pääkategorian *poliittinen vihollinen tai maanpetturi*. Taulukko 16 esittää pääkategorian *uhkaava toiminta ja kaaos*, ja taulukko 17 puolestaan tarkentaa tämän pääkategorian keskeistä alakategoriaa (paha).

Taulukko 13. Autoritääristen johtajien ja ääriliikkeiden konnotaatiot

Autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet	Määrä (kpl)
Natsit	43
Venäjään liittyvät	23

Autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet	Määrä (kpl)
Fasistit	10
Diktaattorit ja autoritaariset johtajat	8
Ku Klux Klan	6
Kultti	5
Valkoisen ylivallan kannattajat	4
Ääriuskovaiset	1
	100

Kuten taulukko 13 osoittaa, tähän pääkategoriaan (*autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet*) kuuluvia viholliskuvia rakennettiin ennen kaikkea vertaamalla republikaaneja natseihin ja Venäjään. Republikaaneja verrattiin natseihin 43 kertaa, ja Venäjään liittyviä konnotaatioita oli 23. Viholliskuvia luovia alakategorioita oli *autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet* -pääkategoriassa kahdeksan erilaista, ja konnotaatiota käytettiin 100 kertaa. Tämä viittaa siihen, että vihollinen esitetään Harlen (2000, 2003) kuvaamana pahana vihollisena, joka ei ole pelkästään erilainen, vaan eksistentiaalinen uhka demokratialle.

Viittaukset fasismiin, natseihin ja erityisesti Adolf Hitleriin nojaavat vahvaan kulttuuriseen muistiperintöön, jossa natsismi edustaa äärimmäistä paha. Tällaiset historialliset arkkityypit toimivat tehokkaina viholliskuvien rakennuspalikoina, koska ne tekevät vastustajasta moraalisesti tuomittavan ja neuvottelukelvottoman. Tämä vahvistaa affektiivisen polarisaation logiikkaa, jossa vastapuoli nähdään moraalisesti vääränä ja uhkaavana. Pelkkä esiintyminen samassa kuvassa ei kuitenkaan vielä muodosta viholliskuvaa, vaan keskeistä on konteksti, jossa korostuvat samankaltaisuus, vertaaminen tai läheinen yhteistyö.

Natsien konnotaatioista 19 viittasi suoraan Hitleriin. Trumpia verrattiin Hitleriin, tai heidän naimensa oli kuvamuokattu muistuttamaan toisiaan 16 kertaa. Floridan kuvernööri Ron DeSantis oli kahdessa internetmeemissä kuvamuokattu natsiunivormuun ja lisätty fraktuuraa muistuttavalla fontilla teksti ”DerSantis”. Yhdessä internetmeemissä juristi ja entinen Fox News -juontaja Kimberly Guilfoyle oli puolestaan kuvamuokattua Hitlerin tilalle puhumaan.

Tämän pääkategorian Venäjään liittyvät -alacategoria (23 esiintymää) voidaan jakaa neljään alaluokkaan: Putinin sätkynukke tai ohjailema; Venäjän tukija; Venäjän hyväksi työskentely; läheisissä väleissä Putinin kanssa.

Taulukko 14. Venäjään liittyvät konnotaatiot

Venäjään liittyvät viholliskuvat	Määrä (kpl)
----------------------------------	-------------

Putinin sätkynukke tai ohjailema	15
Venäjän tukija	3
Venäjän hyväksi työskentely	3
Läheisissä väleissä Putinin kanssa	2
	23

Kuten taulukosta 14 käy ilmi, tässä alakategoriassa konnotaatio Putinin sätkynukke tai ohjailema ilmeni 15 kertaa. Näistä 12 olivat selviä kuvauksia siitä, että juuri Donald Trump on Vladimir Putin käskyvallan alla. Venäjän tukijaan viittaavia konnotaatioita oli kolme, joista kaksi kohdistui Trumpiin ja yksi hänen kannattajiinsa. Venäjän hyväksi työskentelyä konnotoitiin niin ikään kolme kertaa, ja näistä kaksi viittasi Trumpiin ja yksi republikaaniedustajiin. Lisäksi kahdessa tapauksessa Trump esitettiin läheisissä väleissä Putinin kanssa.

Venäjäan liittyvät konnotaatiot rakentavat viholliskuvaa ennen kaikkea koetun uhan läheisyyden kautta. Vuorisen (2007) mukaan viholliskuvan keskeinen piirre ei ole niinkään maantieteellinen etäisyys, vaan se, miten yksilö asemoi itsensä suhteessa viholliseen sekä kuinka välittömäksi ja vaikuttavaksi uhka koetaan. Tässä aineistossa Venäjä ei näyttäydä etäisenä toimijana, vaan aktiivisena vaikuttajana Yhdysvaltojen sisäpolitiikassa. Erityisen merkittävää on, että viholliskuva ei kohdistu pelkästään ulkoiseen toimijaan, vaan republikaanit ja etenkin Trump esitetään tämän ulkoisen vallan välikappaleina.

Tällainen esitystapa siirtää vihollisen valtion rajojen sisälle. Uhka ei ole ainoastaan Venäjä, vaan myös kotimaiset poliittiset toimijat, joiden nähdään toimivan sen intressien mukaisesti. Tämä vastaa affektiiviselle polarisaatiolle tyypillistä pahan vihollisen logiikkaa, jossa vastapuoli ei ole pelkkä poliittinen kilpailija, vaan uhka koko poliittiselle järjestelmälle.

Palattaessa pääkategoriaan *autoritääriset johtajat ja ääriliikkeet* (taulukko 13), fasismi ja muihin autoritaarisiin johtajiin viittaavat konnotaatiot rakentavat klassista asetelmaa, jossa demokratia määrittyy hyvänä ja diktatuuri pahana. Tällainen vastakkainasettelu yksinkertaistaa poliittista todellisuutta moraaliseksi kamppailuksi.

Taulukon 13 mukaan fasistit esiintyivät konnotaationa 10 kertaa. Näistä neljä konnotaatiota viittasi suoraan Benito Mussoliniin. Donald Trump sekä Ron DeSantis liitettiin tai kuvamuokattiin Mussoliniin kumpikin kahdesti. Fasisteiksi konnotoitiin kahdesti Ron DeSantis, Donald Trump ja Trumpin kannattajia.

Taulukon 13 diktaattorit ja autoritaariset johtajat -alakategorian konnotaatiot kohdistuvat muihin historiallisiin ja nykyisiin autoritaarisiin johtajiin kuin aiemmin käsiteltyihin Hitleriin, Mussoliniin ja Putiniin. Neljässä tämän alakategorian konnotaatiossa viitattiin yleisesti diktaattoreihin ja autoritaarisiin johtajiin. Näistä kolmessa Donald Trump esitettiin diktaattorina tai tyrannina ja yhdessä Ron DeSantis autoritaarisena johtajana. Kolmessa konnotaatiossa Trump liitettiin tai kuvamuokattiin Josif Staliniin, Mao Zedongiin tai Muammar Gaddafiin, kuhunkin kerran. Yhdessä konnotaatiossa Trump oli läheisessä yhteistyössä Kim Jong-un'n kanssa. Myös tässä alakategoriassa korostuu Harlen (2023) kuvaama pahan vihollisen logiikka, jossa republikaaneja ei nähdä pelkästään poliittisena kilpailijana, vaan demokratialle ja yhteiskunnalliselle järjestykselle uhkaavana toimijana, erityisesti kun heitä verrataan historiallisiin ja nykyisiin diktaattoreihin ja autoritaarisiin johtajiin.

Taulukko 13 osoittaa lisäksi, että Ku Klux Klan toimi viholliskuvia luovana konnotaationa kuusi kertaa, kultti viisi kertaa, valkoisen ylivallan kannattajat neljä kertaa ja ääriuskovaiset kerran. Tämä vahvistaa, että affektiivisessä polarisaatiossa vihollinen ei rajoitu pelkästään tunnettuihin historiallisten diktaattorien arkkityyppeihin, vaan siihen voidaan liittää myös nykyisiä radikaaleja ja ääriliikkeitä edustavia toimijoita, jotka voidaan nähdä demokratian vastaisina viittauskohteina.

Toinen pääkategoria on *poliittinen vihollinen tai maanpetturi*. Donald Trumpin aikana viholliskuvien painopiste siirtyi ulkoisista toimijoista Yhdysvaltojen sisälle, mikä näkyy aineistossa demokraattien tavassa esittää republikaanit uhkana kansakunnalle ja demokratialle. Harlen (2023) mukaan tällainen muutos kohdistaa me–he-jaottelun toisiin yhdysvaltalaisiin ulkoisten uhkien sijaan. Tämä on linjassa Vuorisen (2007) näkemyksen kanssa, jonka mukaan viholliskuvan keskeistä ei ole vain vastustajan olemassaolo, vaan uhan koettu läheisyys. Tässä aineistossa vihollinen rakentuu kotimaiseksi poliittiseksi vastustajaksi, mikä tekee uhkasta erityisen voimakkaan ja affektiivisesti latautuneen sekä vahvistaa Harlen (2023) kuvaamaa pahan vihollisen logiikkaa, jossa vastapuoli esitetään moraalisesti vääränä ja vaarallisena.

Taulukko 15. Poliittisen vihollisen ja maanpetturin konnotaatiot

Poliittinen vihollinen tai maanpetturi	Määrä (kpl)
Amerikan petturi	42
Trumpin "tuho"	9
Salaliittoteoreetikko	3

Poliittinen vihollinen tai maanpetturi	Määrä (kpl)
Edistyksen vastavoima	2
Republikaanien tuhoutuminen	1
	57

Kuten taulukosta 15 käy ilmi, tähän pääkategoriaan (*poliittinen vihollinen ja maanpetturi*) kuuluvia konnotaatioita tunnistettiin 57, ja ne jakautuvat viiteen alakategoriaan. Selvästi yleisin alakategoria on Amerikan petturi. Tähän alakategoriaan liittyviä konnotaatioita esiintyi 42 kertaa, mikä osoittaa sen keskeisen aseman aineistossa. Näistä petturuus liittyi Trumpiin 23 kertaa. Kuudessa tapauksessa Trump vuoti salaisia asiakirjoja. Asiakirjavuodot olivat kaksi kertaa Kim Jong-unille, kerran Saudi-Arabialle, Putinille ja Hamasille. Kerran Trump yritti salakuljettaa asiakirjoja ja kerran myydä niitä. Muita erikseen huomattavia Amerikan petturi -alategorian konnotaatioita olivat kolme kertaa kapinan osallinen ja viisi kertaa terroristeihin liittäminen.

Amerikan petturi -alategorian esitystavat vahvistavat viholliskuvan rakentumista sisäiseksi uhkaksi, jossa kotimainen poliittinen toimija näyttäytyy ulkoisten vihollisten liittolaisena tai välikappaleena. Harlen (2023) mukaan viholliskuville on tyypillistä, että vastapuoli esitetään toimijana, jonka kanssa ei voida tehdä yhteistyötä. Petturuuden kautta rakennettu viholliskuva korostaa tätä asetelmaa, sillä se esittää vastapuolen aktiivisesti omaa yhteisöään vahingoittavana toimijana.

Taulukossa 15 ilmenevä alakategoria Trumpin ”tuho” (yhdeksän esiintymää) viittaa demokraattien Schadenfreude -tyyliseen naureskeluun ja vitsailuun Trumpin ongelmista lain kanssa vuonna 2023. Myöhemmin on oma konnotaatiokategoriansa, joissa republikaanipoliitikkoja kuvataan vankilassa. Trumpin ”tuho”-alategoriansa huomio kohdistuu konnotaatioihin, jotka viittaavat vahingoniloon. Näissä esityksissä Trumpin rikossyytteet ja mahdollinen vankeusrangaistus näyttäytyvät demokraattien silmissä oikeutetulta ja palkitsevalta kehityskululta. Tämä korostaa Trumpin roolia poliittisena vihollisena, jonka mahdollinen vankilaan joutuminen on positiivinen asia, sillä Harlen (2023) mukaan viholliskuvissa on tärkeää poliittisen vihollisen voittaminen.

Republikaanit esitettiin kolme kertaa salaliittoteoreetikoina ja kaksi kertaa edistyksen vastavoimana. Nämä konnotaatiot rakentavat vastapuolesta irrationaalisen ja kehitystä estävän

toimijan, mikä edelleen vahvistaa sen asemaa toisena suhteessa rationaaliseen ja edistykselliseen meihin.

Taulukossa 15 esiintyvä yksittäinen konnotaatio republikaanien tuhoutumisesta tuo esiin vielä yhden ulottuvuuden viholliskuvien rakentumisessa. Kyseessä on pilapiirros, jossa Trump on aseensa kanssa, ja 5th avenuen kulmassa makaa norsu, joka on ammuttu täyteen luodinreikiä, ja norsu on kuollut. Norsu kuvaa republikaanista puoluetta. Tässä uhkakuvana on Trump, joka on tappanut republikaanisen puolueen. Viholliskuva ei siis rakennu niinkään demokraattien ja republikaanien väliseen vastakkainasetteluun, vaan Trump esitetään uhkana myös republikaaniselle puolueelle.

Kolmas pääkategoria on *uhkaava toiminta ja kaaos*, jossa vastapuoli esitetään aktiivisena ja vaarallisena toimijana ja tämä luo näin selkeää viholliskuvaa toisesta. Viholliskuvien rakentuminen nojaa usein hyvän ja pahan vastakkainasetteluun, jossa oma ryhmä nähdään hyvän edustajana ja vastapuoli pahana, jolta tulee suojautua. Harlen (2023) mukaan tällainen asetelma yksinkertaistaa poliittista todellisuutta moraalisesti kamppailuksi, jossa vastapuoli määrittyy lähtökohtaisesti vääräksi ja uhkaavaksi.

Taulukko 16. Uhkaavan toiminnan ja kaaoksen konnotaatiot

Uhkaava toiminta ja kaaos	Määrä (kpl)
Paha	20
Riskialtis toiminta	6
Kauhuelokuvan tai -sarjan uhka	5
Pahan kätyri	5
Väkivallan tekijä	2
Aiheuttaa työttömyyttä	1
	39

Kuten taulukko 16 osoittaa, tähän pääkategoriaan kuuluvat uhkaavan toiminnan ja kaaoksen konnotaatiot jäsentyvät kuuteen alakategoriaan, ja niitä esiintyi aineistossa yhteensä 39 kertaa. Nämä konnotaatiot rakentavat viholliskuvaa erityisesti toiminnan kautta: vastapuoli ei ole pelkästään erilainen, vaan aktiivisesti vaarallinen. Vuorisen (2007) näkökulmasta tämä vahvistaa viholliskuvan keskeistä piirrettä, jossa uhka koetaan välittömänä ja konkreettisenä.

Internetmeemeille tyypillinen populaarikulttuurinen kuvasto on vahvasti läsnä uhkaavan toiminnan ja kaaoksen konnotaatioissa, jossa useita pahan hahmoja sekä kätyreitä

ammennetaan elokuvista ja sarjoista. Vaikka Harle (2023) esittää, että uskonnollinen sanasto on pitkälti korvautunut poliittisella vastakkainasettelulla, aineistossa esiintyy edelleen myös kristilliseen kuvastoon perustuvia viholliskuvia. Tämä viittaa siihen, että perinteiset hyvän ja pahan arkkityypit säilyvät käyttökelpoisina myös nykyisessä poliittisessä viestinnässä. Yhdysvaltojen kontekstissa ilmiötä voi selittää myös uskonnollisen ajattelun vahva kulttuurinen asema, joka tekee uskonnollisista symboleista ja moraalisisista vastakkainasetteluista helposti tunnistettavia ja affektiivisesti vaikuttavia. Näin uskonnollinen kuvasto ei ainoastaan täydennä poliittista viholliskuvaa, vaan vahvistaa sitä esittämällä vastapuolen moraalisesti absoluuttisena pahana. Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin tämän pääkategorian keskeisintä alakategoriaa (paha).

Taulukko 17. Pahan konnotaatiot

Paha	Määrä (kpl)
Paholainen, peto ja väärä profeetta	8
Lännen ilkeä noita	3
Paha	3
Cruella de Vil	1
DC Comicsin DC-sarjakuvan antagonisteja	1
Oma helvetin taso	1
Pahempi kuin saatana	1
Pahempi kuin ydintuho	1
Persona non grata, äärimmäinen torjunta	1
	20

Taulukosta 17 ilmenee, että paha-alakategorian konnotaatiot voidaan jakaa yhdeksään alaluokkaan. Pahan kolmiyhteys eli paholainen, antikristus ja väärä profeetta olivat kaikki vuorotellen luomassa viholliskuvia republikaaneista yhteensä kahdeksan kertaa. Kristillisessä symboliikassa tämä kolmiyhteys toimii Jumalan kolmiyhteyden (Isä, Poika ja Pyhä Henki) vastakohtana ja edustaa siten äärimmäistä pahuutta. Tällaisiin viittauksiin nojaavat konnotaatiot rakentavat viholliskuvaa, jossa vastapuoli esitetään moraalisesti absoluuttisena vastakohtana hyvälle. Yhdysvaltojen kontekstissa uskonnollisten merkitysrakenteiden vahva asema tekee tällaisista viittauksista erityisen tunnistettavia ja affektiivisesti vaikuttavia, minkä vuoksi ne toimivat tehokkaina viholliskuvien rakentamisen välineinä.

Trump löytyy kuvamuokattuna Ihmemaa Oz -elokuvan antagonistiksi Lännen ilkeäksi noidaksi kolme kertaa. Luokittelematon pahan konnotaatio oli käytössä myös kolme kertaa.

Dalmatialaisia koiria himoitseva satuhahmo Cruella de Vil ja joukko DC Comicsin DC-sarjakuvan antagonisteja ovat molemmat yhden kerran pahan konnotaationa.

Populaarikulttuuriset viittaukset tekevät viholliskuvista helposti tunnistettavia ja emotionaalisesti vaikuttavia. Samalla ne yksinkertaistavat vastapuolen moraaliseksi vastakohtaksi hyvälle, mikä vahvistaa Harlen (2000, 2023) kuvaamaa pahan vihollisen asetelmaa.

Yhdessä internetmeemissä Trumpille rakennetaan omaa piiriä helvettiin. Lisäksi republikaanien konnotoidaan olevan pahempia kuin saatana ja pahempia kuin ydintuho. Tällaiset ilmaisut vievät viholliskuvan äärimmilleen: vastapuoli ei ole ainoastaan uhkaava, vaan sen pahuus ylittää inhimilliset mittasuhteet. Yksittäinen konnotaatio *persona non grata*, äärimmäinen torjunta tiivistää tämän logiikan: vihollinen esitetään toimijana, joka tulee sulkea täysin yhteisön ulkopuolelle. Näin pahan konnotaatiot rakentavat Harlen (2000, 2023) kuvaamaa pahan vihollisen logiikkaa, jossa vastapuolen kanssa ei ole mahdollista tehdä kompromisseja. Vihollinen on pohjimmiltaan täysin erilainen kuin me, ja se nähdään kokonaisvaltaisena uhkana, joka tulee torjua.

Palattaessa pääkategoriaan *uhkaava toiminta ja kaaos* (taulukko 16) voidaan havaita, että internetmeemeissä republikaanien toiminta esitettiin useissa tapauksissa aktiivisena ja uhkaavana. Republikaanien toiminta kuvataan riskialttiiksi kuudessa tapauksessa. Heidät kuvattiin kauhuelokuvan tai -sarjan uhkana viisi kertaa ja erilaisina pahan käytyreinä niin ikään viisi kertaa. Kahdessa tapauksessa konnotaationa oli väkivallan tekijä ja yhdessä tapauksessa Trumpin toiminnan esitettiin aiheuttavan työttömyyttä.

Nämä konnotaatiot rakentavat viholliskuvaa, jossa vastapuoli ei ole pelkästään erilainen, vaan toimija, joka aiheuttaa konkreettista vaaraa ja haittaa yhteiskunnalle. Vuorisen (2007) näkökulmasta tämä korostaa viholliskuvan keskeistä piirrettä, jossa uhka koetaan välittömänä ja toiminnallisena, ja johon liittyy ajatus tarpeesta puolustautua. Samalla erityisesti kauhuelokuvaviittaukset ja pahan kätyrin roolit vahvistavat Harlen (2023) kuvaamaa moraalista vastakkainasettelua, jossa vastapuoli asemoidaan osaksi laajempaa hyvän ja pahan kamppailua.

Erilaisia viholliskuvia kuvaavia alakategorioita löytyi aineistosta yhteensä 19, ja niissä käytettiin 196 kertaa erilaisia konnotaatioita. Yleisin tapa luoda viholliskuvia oli rinnastaa republikaanit natseihin, mikä käy ilmi taulukosta 13. Myös konnotaatiot Amerikan petturi ja paha kuvastivat republikaanien luomaa moraalista, vihamielistä ja konkreettista uhkaa.

Viholliskuvien rakentuminen kytkeytyy myös siihen, miten poliittiset ryhmät asemoivat itseään suhteessa moraalisiin ja uskonnollisiin arvoihin. Vastapuolen esittäminen historiasta, uskonnollisesta kuvastosta ja populaarikulttuurista tuttujen antagonististen hahmojen avulla pahana ei ainoastaan erottele ryhmiä toisistaan, vaan myös vahvistaa käsitystä omasta ryhmästä moraalisesti oikeamielisenä. Tämä vastaa viholliskuvien teoreettista rakennetta, jossa oma ryhmä nähdään hyvän edustajana ja vastapuoli uhkaavana ja moraalisesti vääränä. Näin aineistossa rakentuu selkeä me–he-asetelma, jossa demokraatit nähdään hyvän ja järjestyksen edustajina ja republikaanit näiden vastakohtana.

7.4.5 Viholliskuvien ja dehumanisaation yhdistyminen aineistossa

Aineistossa esiintyi eniten konnotaatioita, jotka olivat sekä dehumanisoivia että viholliskuvia luovia. Nämä konnotaatiot jäsentyivät neljään pääkategoriaan: *rikollinen ja seksuaalinen uhka; häpeä ja naurettavuus; epärehellisyys ja moraalinen mätä; sekä halventava henkilöön käyminen*. Seuraavat taulukot havainnollistavat, millaisin dehumanisoivin sekä viholliskuvia rakentavin konnotaatioin republikaaneja esitetään aineistossa.

Taulukko 18 esittää pääkategorian *rikollinen ja seksuaalinen uhka*, taulukko 19 pääkategorian *häpeä ja naurettavuus*, taulukko 20 pääkategorian *epärehellisyys ja moraalinen mätä* sekä taulukko 21 pääkategorian *halventava henkilöön käyminen*.

Taulukko 18. Konnotaatio rikollisuus ja seksuaalinen uhka

Rikollisuus ja seksuaalinen uhka	Määrä (kpl)
Rikollinen	89
Seksuaalinen väkivalta	10
Korruptoitunut	6
Järjestäytynyt rikollisuus	5
Pedofilia	4
Insesti	3
Hautarauhan rikkoja	2
Oikeuden ja lain vastustaja	2
Ahdistelija	1
Huumeiden käyttäjä	1
	123

Taulukko 18 osoittaa, että pääkategoria *rikollinen ja seksuaalinen uhka* sisältää kymmenen

alakategoriaa ja eri konnotaatioita käytettiin yhteensä 123 kertaa. Näistä selvästi yleisin on rikollinen (89 esiintymää).

Tämän pääkategorian kohdalla poliittisten internetmeemien ajankohtaisuus ja uutissykli korostuvat selvästi. Donald Trumpiin kohdistui vuonna 2023 useita rikossyytteitä, jotka liittyivät muun muassa liiketoimintaan, salaisten asiakirjojen hallussapitoon sekä yritykseen vaikuttaa vuoden 2020 presidentinvaalien tulokseen Georgian osavaltiossa. Georgian osavaltiossa nostetut syytteet koskivat Trumpin lisäksi useita muita republikaanitoimijoita RICO-lain nojalla. Georgian muodollisen pidätyksen jälkeen julkaistiin kuuluisa Trumpin pidätyskuva, jota Trump itsekin jakoi ahkerasti sosiaalisessa mediassa.

Aineistossa nämä ajankohtaiset tapahtumat muuntuvat kuitenkin konnotaatioiksi, joissa rikollisuus esitetään varmana ja identiteettiä määrittävänä piirteenä. Tällöin rikollisuus ei toimi pelkästään yksittäisenä syyteenä, vaan osana laajempaa viholliskuvaa, jossa vastapuoli esitetään moraalisesti turmeltuneena ja yhteiskunnalle vaarallisena.

Molempia viholliskuvia ja dehumanisaatiota sisältäviä piirteitä olivat konnotaatiot, joissa republikaanit olivat kuvattu vankilassa. Internetmeemit, joissa republikaanit rinnastettiin rikollisiin, loivat heistä dehumanisoivaa viholliskuvaa, jossa vastapuoli esitetään lain ja yhteiskuntajärjestyksen ulkopuolisena toimijana. Monissa internetmeemeissä republikaanit oli kuvamuokattu oransseihin tai raidallisiin vangin asuihin. Tämä kertoo, että demokraatit olivat jo päättäneet, että syytetyt olivat syyllisiä jo ennen oikeudellista ratkaisua. Näin viholliskuva ei ainoastaan kuvaa vastapuolta uhkaavana, vaan myös oikeuttaa tämän rankaisemisen.

Rikollinen -alakategorian konnotaatioista oli tunnistettavissa toistuvia teemoja. 28 internetmeemiä esitti Donald Trumpin konkreettisesti vankilassa ja 18 käsitteli hänen syytteitään ja rikostutkintojaan. Yhdeksässä internetmeemissä korostui varmuus Trumpin syyllisyydestä, vaikka oikeudellisia tuomioita ei ollut annettu. Yhdeksän internetmeemiä puolestaan käsitteli Trumpin pidätystä. Useammin kuin kerran vankilaan oli kuvattu myös Donald Trump Jr. (kolme esiintymää), Jared Kushner (kaksi esiintymää), Rudy Giuliani (kaksi esiintymää) ja Roger Stone (kaksi esiintymää). Ivanka Trump esiintyi puolestaan kerran vangin asussa ja toisessa internetmeemissä esittelemässä muodikkaita nilkkapantoja. Jälkimmäinen esitystapa ei ainoastaan liitä häntä rikollisuuteen, vaan myös rakentaa naurettavuutta ja pinnallisuutta korostavaa kuvaa, jossa huomio kohdistuu muotiin rikossyytteiden sijaan. Tällainen esitystapa vähättelee kohdetta ja toimii dehumanisaation keinona, jossa yksilö esitetään vakavasti otettavan toimijan sijaan pilkan kohteena.

Haslamin (2006) dehumanisaatioteorian näkökulmasta rikollisuuteen liitetyt konnotaatiot ilmentävät ennen kaikkea eläimellistä dehumanisaatiota, jossa kohteelta kielletään inhimilliseen toimijuuteen liitetty rationaalisuus, itsehillintä ja moraalinen harkinta. Rikolliseksi esittäminen korostaa impulsiivisuutta ja normien rikkomista, mikä asettaa kohteen vastakkain sivistyneen ja kontrolloidun ihmisyyden kanssa.

Nämä toistuvat esitystavat rakentavat viholliskuvaa, jossa vastapuoli määrittyy rikolliseksi toimijaksi jo ennen oikeudellista ratkaisua. Vuorisen (2007) näkökulmasta tällainen esitys vahvistaa käsitystä vihollisesta konkreettisena ja lähestyvänä uhkana, jota vastaan tulee puolustautua. Tämä sopii myös Harlen (2000, 2023) kuvaamaan pahan vihollisen logiikkaan, jossa vastapuoli on myös moraalisesti väärä toimija, jonka rankaiseminen näyttäytyy oikeutettuna.

Taulukosta 18 käy ilmi, että rikollisuuden ohella republikaaneihin liitetään myös muita rikollisuuteen ja seksuaaliseen uhkaan liittyviä konnotaatioita. Seksuaalinen väkivalta (10 esiintymää), pedofilia (neljä esiintymää) ja insesti (kolme esiintymää) rakentavat erityisen voimakasta viholliskuvaa, jossa vastapuoli esitetään moraalisesti ja sosiaalisesti äärimmäisenä poikkeamana. Tällaiset konnotaatiot eivät ainoastaan liitä kohdetta rikollisuuteen, vaan sijoittavat tämän yhteiskunnan perustavien normien ulkopuolelle. Harlen (2000, 2023) kuvaaman pahan vihollisen mukaisesti vastapuoli ei näyttäydy pelkästään väärässä olevana poliittisena toimijana, vaan toimijana, joka rikkoo yhteisön keskeisimpiä arvoja ja jonka toiminta oikeuttaa voimakkaan torjunnan.

Myös konnotaatiot korruptiosta (kuusi esiintymää) ja järjestäytyneestä rikollisuudesta (viisi esiintymää) vahvistavat kuvaa systemaattisesta ja tarkoituksellisesta väärinteosta. Näissä viholliskuva ei perustu yksittäisiin tekoihin, vaan rakentuu käsitykselle jatkuvasta ja rakenteellisesta uhasta. Samalla republikaanien esittäminen kaksi kertaa oikeuden ja lain vastustajina syventää tätä asetelmaa, jossa vastapuoli nähdään yhteiskuntajärjestyksen vastaisena toimijana. Hautarauhan rikkomiseen liittyviä konnotaatioita esiintyi kaksi kertaa, ja molemmissa toimija oli Donald Trump. Näissä esityksissä taustalla oli salaliittoteoria, jonka mukaan Trump olisi piilottanut asiakirjoja edesmenneen entisen vaimonsa Ivana Trumpin hautaan. Tällaiset konnotaatiot vahvistavat kuvaa poikkeuksellisesta ja normien rajat ylittävästä toiminnasta, mikä syventää viholliskuvaa. Myös yksittäiset konnotaatiot, kuten ahdistelija ja huumeiden käyttäjä, tukevat tätä kuvaa hallitsemattomasta ja epäluotettavasta toimijasta. Nämä kaikki, erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan, pedofiliaan ja insestiin liittyvät,

konnotaatiot ilmentävät myös Haslamin (2006) määrittelemää eläimellistä dehumanisaatiota. Niissä kohteelta kielletään inhimilliseen toimijuuteen liitetty itsehillintä ja moraalinen kontrolli, ja hänet esitetään vaistojensa ohjaamana ja normirikkomuksiin taipuvaisena toimijana.

Seuraava pääkategoria on *häpeä ja naurettavuus* (taulukko 19), jossa vastapuoli esitetään naurettavana ja hävettävänä toimijana. Häpäisy ja naurettavaksi tekeminen on yleinen dehumanisoiva ja viholliskuvia luova tapa, mikä näkyy selvästi myös aineistossa.

Taulukko 19. Konnotaatio häpeä ja naurettavuus

Häpeä ja naurettavuus	Määrä (kpl)
Tyhmä tai idiootti	43
Epäkunnioitettu	11
Tyhjää tai sekavaa retoriikkaa	9
Klovni tai sirkus	8
Naurettava, vitsi	8
Huutaja	7
Häviäjä (<i>loser</i>)	7
Itserakas	4
Draamakuningatar	2
Pelkuri	2
Täysin turha	2
Uhriutuja	2
Valittaja	2
Häpeä	1
Mainehaitta	1
Ärsyttävä	1
	110

Taulukko 19 osoittaa, että pääkategoria *häpeä ja naurettavuus* sisältää 16 alakategoriaa, joita käytettiin aineistossa yhteensä 110 kertaa. Selkeästi yleisin alakategoria on tyhmä tai idiootti, joka esiintyy aineistossa 43 kertaa.

Eniten tyhmäksi tai idiootiksi luonnehditaan Donald Trumpia (20 esiintymää), toiseksi eniten edustajainhuoneen jäsentä Marjorie Taylor Greenea (15 esiintymää) ja kolmanneksi useimmiten edustajainhuoneen jäseniä Matt Gaetzia ja Lauren Boebertia (molemmat yhdeksän esiintymää). Yleinen tapa on yhdistää useampi republikaani samaan

internetmeemiin, sillä vaikka tyhmän tai idiootin konnotaatiota käytetään 43 kertaa, koski se sekä republikaanien ryhmää yleisesti ja sen lisäksi myös 76 kertaa jotain yksittäistä republikaania.

Tällainen esitystapa ilmentää Haslamin (2006) eläimellistä dehumanisaatiota, jossa kohteelta kielletään inhimilliseen toimijuuteen liitetty rationaalisuus ja älyllinen kyvykkyys. Tyhmäksi tai idiootiksi esittäminen rakentaa kuvaa toimijasta, joka ei kykene hallittuun, järkipäiseen päätöksentekoon, vaan näyttäytyy lapsenomaisena, kypsymättömänä tai vaistoajensa ohjaamana. Kun tämä konnotaatio kohdistuu useisiin toimijoihin samanaikaisesti, se häivyttää yksilölliset erot ja vahvistaa käsitystä koko ryhmästä älyllisesti vajavaisena.

Viholliskuvien näkökulmasta tällainen esitystapa ei ainoastaan vähättele vastapuolta, vaan myös oikeuttaa sen sivuuttamisen poliittisena toimijana. Harlen (2023) kuvaamassa pahan vihollisen logiikassa vastapuolen esittäminen kyvyttömänä ja naurettavana siirtää sen pois tasavertaisen poliittisen kilpailijan asemasta. Samalla vihollisen ja itsensä välinen erottelu syvenee: me (demokraatit) näyttäydymme rationaalisina ja kykenevinä toimijoina, kun taas he (republikaanit) edustavat epäpätevyyttä ja uhkaa poliittisen järjestelmän toimivuudelle.

Häpeä ja naurettavuus -pääkategorian muut alakategoriat täydentävät kuvaa vastapuolesta toimijana, jota ei nähdä vakavasti otettavana. Epäkunnioitetuksi (11 esiintymää) ja tyhjää tai sekavaa retoriikkaa käyttäväksi (yhdeksän esiintymää) esittäminen rakentaa viholliskuvaa poliitikoista, jotka eivät täytä poliittisen keskustelun perusvaatimuksia. Haslamin (2006) näkökulmasta tämä ilmentää eläimellistä dehumanisaatiota, jossa kohteelta kielletään inhimilliseen toimijuuteen kuuluva rationaalisuus ja itsehillintä, jonka takia hänet esitetään kyvyttömänä osallistumaan järkipäiseen keskusteluun.

Republikaanien esitettiin olevan klovneja tai sirkukseen liittyviä kahdeksan kertaa, naurettava tai vitsi ilmeni myös kahdeksan kertaa. Tässä viedään eläimellistä dehumanisaatiota vielä pidemmälle tekemällä vastapuolesta aktiivisesti pilkan kohde. Tällöin toimija ei ole ainoastaan väärässä, vaan hänen poliittinen toimijuutensa mitätöidään esittämällä hänet viihteellisenä ja epäuskottavana hahmona. Harlen (2023) kuvaamassa viholliskuvassa tämä merkitsee siirtymää pois tasavertaisesta poliittisesta vastustajasta kohti toimijaa, jota ei tarvitse ottaa vakavasti.

Konnotaatiot huutaja (seitsemän esiintymää), häviäjä (seitsemän esiintymää) ja itserakas (neljä esiintymää) korostavat puolestaan itsehillinnän puutetta, epäonnistumista ja liiallista

itsekeskeisyyttä. Näissä esityksissä vastapuoli näyttäytyy emotionaalisesti hallitsemattomana ja kyvyttömänä rationaaliseen toimintaan, mikä vahvistaa eläimellisen dehumanisaation piirteitä. Samalla tällaiset konnotaatiot tukevat Harlen (2023) esiin nostamaa asetelmaa viholliskuvasta, jossa vastapuolella ei ole mitään positiivista, jolloin heidän kanssaan ei voi edes neuvotella.

Harvemmin esiintyvät konnotaatiot, kuten draamakuningatar, pelkuri, täysin turha, uhriutuja ja valittaja (kaikki kaksi esiintymää), sekä yksittäiset konnotaatiot häpeä, mainehaitta ja ärsyttävä, luovat eläimellisen dehumanisoivan kokonaiskuvan vastapuolesta epäkypsänä, heikkona ja epäpätevältä näyttäytyvänä toimijana. Näiden kautta viholliskuva rakentuu paitsi uhkaavaksi, myös halveksittavaksi, mikä syventää affektiivista polarisaatiota: vastapuolta ei ainoastaan vastusteta, vaan myös vähätellään ja pidetään arvottomana.

Seuraava pääkategoria *epärehellisyys ja moraalinen mätä* (taulukko 20) kuvastaa, kuinka henkilöiden esittäminen epärehellisinä ja moraalisesti vastuuttomina luo heistä luotaantyöntävän ja negatiivisen kuvan.

Taulukko 20. Epärehellisyyden ja moraalittomuuden konnotaatiot

Epärehellisyys ja moraalinen mätä	Määrä (kpl)
Valehtelija	29
Epärehellinen	28
Tekopyhä	15
Rahanahne	9
Rasisti	4
Ahdasmielinen	3
Ahne	3
Takinkääntäjä	3
Aviopetturi, uskoton	2
Misogyyninen	2
Homofobinen	1
Vallan väärinkäyttävä	1
Vallanhimoinen	1
	101

Taulukko 20 osoittaa, että pääkategoria jakautuu 13 alakategoriaan ja näitä konnotaatioita esiintyy aineistossa yhteensä 101 kertaa. Kaksi eniten käytettyä konnotaatiota valehtelija (29 esiintymää) ja epärehellinen (28 esiintymää) ilmenevät lähes yhtä monta kertaa aineiston

internetmeemeissä. Nämä kaksi alakategoriaa rakentavat vastapuolesta kuvaa toimijana, jonka puheeseen ja tekoihin ei voida luottaa. Tällainen esitystapa murentaa kohteen uskottavuuden yhteiskunnallisena toimijana. Haslamin (2006) näkökulmasta kyse on eläimellisestä dehumanisaatiosta, jossa toisilta kielletään inhimilliseen toimintaan kuuluva moraalinen itsehillintä ja rehellisyys, jolloin heidät esitetään moraalikoodeja rikkovina toimijoina.

Republikaanit esitetään tekopyhinä 15 kertaa ja rahanahneina yhdeksän kertaa, mikä syventää heidän toimintaansa kohdistuvaa arvottamista. Näissä konnotaatioissa vastapuoli näyttäytyy paitsi epärehellisenä myös itsekkäänä ja kaksinaamaisena, mikä vahvistaa käsitystä toimijasta, joka toimii tietoisesti väärin omien etujensa ajamiseksi. Tämä on tyypillistä eläimelliselle dehumanisaatiolle, jossa kohteelta kielletään inhimillisiä piirteitä, kuten rehellisyys, empatia ja kyky toimia yhteisten normien mukaisesti. Vastustaja esitetään näin viettien ja itsekkäiden motiivien ohjaamana, ei rationaalisen ja vastuullisen yksilönä. Viholliskuvien näkökulmasta tällainen esitys rakentaa Harlen (2000, 2023) kuvaamaa pahan vihollisen logiikkaa, jossa vastapuoli ei ole pelkästään eri mieltä, vaan perustavanlaatuisesti turmeltunut ja siten uhka yhteiskunnalliselle järjestykselle.

Rasistiksi (neljä esiintymää), ahdasmieliseksi (kolme esiintymää), misogyniseksi (kaksi esiintymää) ja homofobiseksi (yksi esiintymä) konnotoiminen liittyy republikaanit laajempiin sosiaalisesti tuomittuihin asenteisiin ja ideologioihin. Näin viholliskuva laajenee yksittäisistä teoista koko arvomaailmaa koskevaksi, jolloin vastapuoli näyttäytyy perustavanlaatuisesti vääränlaisena. Eläimellisen dehumanisaation kannalta tämä merkitsee sitä, että kohteelta kielletään kyky moraaliseen kehitykseen ja reflektioon.

Konnotaatiot, kuten ahne (kolme esiintymää), takinkääntäjä (kolme esiintymää), aviopetturi (kaksi esiintymää), vallan väärinkäyttävä (yksi esiintymä) ja vallanhimoinen (yksi esiintymä), kohdistuvat puolestaan yksilön luonteenpiirteisiin ja toiminnan motiiveihin. Näissä vastapuoli esitetään epäluotettavana, opportunistisena ja vallanhakuisena toimijana, jonka toiminta ei perustu yhteiseen hyvään vaan henkilökohtaisiin intresseihin. Haslamin (2006) eläimellisen dehumanisaatioteorian valossa tällainen esitystapa korostaa ihmisyyden kieltämistä erityisesti moraalisen toimijuuden osalta: kohde ei näyttäydy autonomisena ja vastuullisena toimijana, vaan itsekkäiden impulssien ohjaamana. Tällainen esitystapa ei ainoastaan kritisoi poliittisia valintoja, vaan kyseenalaistaa koko toimijan moraalisen perustan. Samalla tällaiset konnotaatiot rakentavat Harlen (2023) kuvaamaa viholliskuvaa, jossa vihollinen nähdään toimijana, jonka teot ovat vaarallisia ja uhkaavia hyvän edustajalle. Vastapuoli ei näyttäydy

ainoastaan arvoiltaan vääränä, vaan aktiivisena toimijana, jonka asenteet uhkaavat yhteiskunnallista järjestystä ja muita ihmisiä.

Kokonaisuudessaan epärehellisuuden ja moraalittomuuden konnotaatiot rakentavat viholliskuvaa, jossa vastapuoli näyttäytyy sekä moraalisesti turmeltuneena että epäluotettavana toimijana. Tämä ei ainoastaan erottele ryhmiä toisistaan, vaan oikeuttaa myös voimakkaamman vastakkainasettelun, sillä moraalisesti vihollinen ei näyttäydy legitiiminä poliittisena vastustajana vaan uhkana, jota vastaan on perusteltua toimia.

Halventava henkilöön käyminen -pääkategoria sisältää klassista kiusaamista, eli republikaanien haukkumista ja republikaaneille annetaan alentavia ominaisuuksia.

Taulukko 21. Henkilöä halventavat konnotaatiot

Halventava henkilöön käyminen	Määrä (kpl)
Halventava haukkumasana	29
Lapsellinen käytös	19
Toisen syyttely	16
Kiusaaja	1
	65

Taulukko 21 osoittaa, että pääkategoria jakautuu neljään alakategoriaan, ja näitä konnotaatioita esiintyy aineistossa yhteensä 65 kertaa. Yleisin keino halventaa republikaaneja oli alatyylinen haukkuminen, jota esiintyi 29 kertaa, tässä kohteeseen liitetään suoraan alentavia ja ihmisarvoa vähentäviä nimityksiä. Tämä ilmentää Haslamin (2006) esittämää eläimellistä dehumanisaatiota, jossa kohteelta riisutaan inhimilliseen arvokkuuteen ja sosiaaliseen hyväksyttävyyteen kuuluvia piirteitä ja hänet esitetään alempiarvoisena toimijana.

Toiseksi eniten (19 esiintymää) republikaanien käytöksen kuvattiin olevan lapsellista. Näihin kuului kiukuttelu tai vaippojen käyttäminen. Haslamin (2006) mallissa tällainen esitystapa on keskeistä eläimellisessä dehumanisaatiossa, jossa toisilta kielletään inhimilliseen kypsyyteen, rationaalisuuteen ja itsehillintään liittyviä piirteitä ja heidät esitetään lapsenomaisina, vaistonvaraisina ja kehittymättöminä. Näin kohde näyttäytyy enemmän impulssien ohjaamana kuin harkitsevana ja vastuullisena toimijana.

16 kertaa esiintynyt toisten syyttely esitti, että republikaanien käytökseen kuuluu se, että he syyttävät joko demokraatteja tai muita ihmisiä omista virheistään tai rikoksistaan. Tämä

esittää republikaanit toimijoina, jotka eivät kykene ottamaan vastuuta omista teoistaan, vaan siirtävät syyn muille. Tämä vahvistaa kuvaa epäkypsästä ja moraalisesti vajavaisesta toimijasta, jonka toiminta ei perustu rehellisyyteen tai vastuullisuuteen. Yksittäinen konnotaatio kiusaajasta toimii samansuuntaisesti, liittäen kohteeseen aggressiivisuutta ja toisten vahingoittamista korostavia piirteitä. Nämä kaikki ovat eläimellistä dehumanisaatiota.

Viholliskuvien näkökulmasta tällaiset konnotaatiot eivät ainoastaan halvenna vastapuolta, vaan myös kyseenalaistavat hänen asemansa poliittisena toimijana. Harlen (2023) kuvaamassa viholliskuvassa vastapuoli näyttäytyy toimijana, jonka käyttäytyminen on haitallista ja uhkaavaa meille (demokraateille), mutta tässä pääkategoriassa uhka ei rakennu niinkään konkreettisen vaaran kautta, vaan toimijan epäpätevyyden ja moraalisen heikkouden kautta.

Kokonaisuudessaan henkilöön käyvä halventaminen rakentaa viholliskuvaa, jossa vastapuoli esitetään paitsi moraalisesti ja älyllisesti vajavaisena myös ihmisarvoltaan alempana. Tämä syventää affektiivista polarisaatiota, sillä vastapuolta ei ainoastaan vastusteta poliittisesti, vaan hänet asetetaan dehumanisoivan pilkan ja halveksunnan kohteeksi.

Aineistosta löytyi 43 alakategoriaa, joissa yhdistyvät viholliskuvat ja dehumanisaatio. Näitä konnotaatioita käytettiin yhteensä 339 kertaa. Nämä konnotaatiot luovat todellisuuden, jossa Trump ja monet muut republikaanit olisivat tuomittuja rikollisia ja he olisivat joutuneet vankilaan. Samalla republikaanit kuvataan epäkunnioitettuina ja tyhminä sekä epärehellisinä valehtelijoina, joiden käytös on lapsellista ja jotka ovat näin oikeutettuja olemaan halventavan pilkan kohteena.

Määrällisesti tarkasteltuna viholliskuvien ja dehumanisaation yhdistävät konnotaatiot ovat selvästi yleisempiä kuin pelkkä dehumanisaatio tai pelkät viholliskuvat, mikä viittaa siihen, että affektiivista polarisaatiota rakennetaan aineistossa erityisesti näiden kahden mekanismin yhdistelmällä.

7.4.6 Väkivalta aineistossa

Pienessä osassa internetmeemeistä, yhdeksässä tapauksessa, affektiivista polarisaatiota luotiin väkivallalla. Väkivalta viittaa internetmeemeihin, joiden konnotaatiot ilmentävät republikaaneihin kohdistuvaa aggressiota tai toivovat heidän kuolemaansa. Tällaiset esitykset kytkeytyvät teoreettisesti viholliskuvan rakentamiseen, jossa poliittista vastustajaa pidetään täysin epäinhimillisenä ja uhkaavana. Tällaisen ajattelun radikaaleimpiin esimerkkeihin kuuluu luvussa 2.4. kuvattu alt-right-liikkeen internetmeemi, jossa Barack Obama oli hirtetty.

Luvussa 4.2. mainittiin Harlen (2000, 2023) painottavan, että näin voimakkaan vastakkainasettelun luominen on tietoinen poliittinen valinta. Kun poliittinen vastustaja määritellään täysin kielteisenä – sellaisena, jonka kanssa ei voi edes neuvotella – voidaan jopa tämän tuhoaminen esittää hyväksyttävänä tai moraalisesti oikeutettuna.

Taulukko 22. Väkivallan konnotaation ilmenemistavat

Väkivalta	Määrä (kpl)
Trumpin kuoleman toivominen	2
DeSantis alligaattorin ruoaksi	1
Joulupukki tallomassa Trumpin kasvoja	1
Mahdollinen lento-onnettomuus	1
Salamanisku Trumpiin	1
Trump Bidenin kuristusotteessa	1
Valkopääkotka nokkimassa Trumpin silmiä	1
Voodoo-esineen kautta Trumpin vahingoittaminen	1
	9

Taulukosta 22 käy ilmi, että väkivallan konnotaatio luodaan kaksi kertaa siten, että niissä toivotaan Trumpin kuolemaa. Yksittäisinä tapoina väkivallan konnotaatio tulee ilmi, kun DeSantisin toivotaan päätyvän alligaattorin ruokalistalle ja joulupukki talloo saappaallaan maassa olevan Trumpin kasvoja. Mahdollinen lento-onnettomuus luo väkivallan konnotaation, sillä pilotti hyppää laskuvarjolla koneesta jättäen Trumpin koneeseen. Muita väkivaltaa konnatoivia tapoja ovat salamanisku golfkentällä olevaan Trumpiin, Joe Bidenin kuristusote Trumpiin, valkopääkotka nokkimassa Trumpin silmiä verille ja Trumpin vahingoittaminen voodoo-esineen avulla.

Konnotaationa väkivalta toimii affektiivisen polarisaation äärimuotona. Se ei ainoastaan erottele meitä ja heitä, vaan oikeuttaa ajatuksen siitä, että vastapuolta ei tulisi olla lainkaan. Tällaiset esitykset rakentuvat dehumanisaation varaan, sillä väkivallan kohteeksi asetettu toimija ei näy enää täysivaltaisena ja suojeltavana ihmisenä, ja samalla ne heijastavat viholliskuvaa, jossa vastapuolen tuhoaminen voidaan esittää oikeutettuna. Vaikka väkivallan konnotaatiota esiintyy aineistossa määrällisesti vähän, sen äärimäinen luonne tekee siitä analyttisesti merkittävän osan affektiivisen polarisaation ilmenemisessä.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida, millä tavoin affektiivista polarisaatiota rakennetaan yhdysvaltalaisen demokraattien jakamissa poliittisissa internetmeemeissä republikaaneja kohtaan vaalittomana vuonna 2023 Supporting Biden/Harris Administration -Facebook-ryhmässä. Tulokset osoittavat, että affektiivinen polarisaatio rakentuu aineistossa erityisesti viholliskuvien ja dehumanisaation yhdistelmän kautta. Vastapuolta esitetään samanaikaisesti sekä uhkaavana että ihmisyydeltään vajavaisena toimijana, mikä mahdollistaa torjuvien, vähättelevien ja vihamielisten esitystapojen käytön. Yhdistelmä korostuu erityisesti silloin, kun siihen kytkeytyy moraalinen arvottaminen, joka oikeuttaa vastapuolen symbolisen torjumisen.

Analyysi osoittaa, että affektiivinen polarisaatio rakentuu useimmiten kuvan ja tekstin yhteisvaikutuksessa, mikä korostaa multimodaalisuuden keskeistä roolia representaatioiden tulkinnassa. Tässä kokonaisuudessa visuaalisuus toimii keskeisenä vahvistavana elementtinä, sillä kuvien kyky tiivistää monimutkaisia merkityksiä kulttuurisesti tunnistettaviin symboleihin tekee yhteisvaikutuksesta erityisen keskeisen viholliskuvien rakentamisessa.

Määrällinen tarkastelu tukee laadullisessa analyysissä esitettyjä havaintoja. Analysoiduista 568 internetmeemistä tunnistettiin yhteensä 681 konnotaatiota, mikä osoittaa, että yksittäinen internetmeemi voi sisältää useita samanaikaisia merkityksiä. Erityisen merkittävää on, että viholliskuvia ja dehumanisaatiota yhdistävät konnotaatiot olivat selvästi yleisempiä kuin kumpikaan yksinään. Tämä viittaa siihen, että affektiivista polarisaatiota rakennetaan aineiston perusteella erityisesti näiden kahden mekanismin yhdistelmällä.

Tulokset ovat merkittäviä myös kontekstinsa vuoksi. Aineisto on kerätty vaalittomana vuonna, mutta tästä huolimatta affektiivinen polarisaatio näyttöytyy voimakkaana ja jatkuvana ilmiönä. Tämä viittaa siihen, että poliittinen vastakkainasettelu ei rajoitu vaalikampanjoihin, vaan on juurtunut osaksi arkipäiväistä poliittista viestintää ja sosiaalisen median vuorovaikutusta.

Aiemmassa tutkimuksessa sosiaalisen median poliittisen viestinnän on esitetty rakentuvan usein samanmielisten käyttäjien muodostamissa yhteisöissä, joissa viestit vahvistavat jo olemassa olevia käsityksiä. Tällaiset kaikukammiot voivat vahvistaa yksipuolisia ja kärjistyneitä representaatioita. Tässä tutkimuksessa tarkastellut internetmeemit näyttöytyvät

yhtenä tällaisen poliittisen viestinnän muotona, sillä niiden visuaalinen ja usein humoristinen esitystapa mahdollistaa viestien nopean leviämisen ja tunteisiin vetoamisen.

Aiempi tutkimus ja tulokset viittaavat siihen, että affektiivinen polarisaatio rakentuu Yhdysvaltojen poliittisessa viestinnässä ennen kaikkea vastakkainasettelun kautta. Aineistossa vastapuolen negatiivinen representaatio korostuu selvästi oman ryhmän positiivisen esittämisen sijaan, mikä vahvistaa käsitystä polarisaation tunnepohjaisesta luonteesta.

Tulokset tukevat vahvasti Harlen (2000, 2023) esittämää viholliskuvateoriaa, jossa poliittinen vastustaja rakentuu moraalisesti ja olemuksellisesti erilaisena toimijana. Aineiston internetmeemeissä republikaanit esitetään johdonmukaisesti vastenmielisenä ja pahana vihollisena, eikä niin sanotun hyvän vihollisen representaatioita esiinny. Tämä vahvistaa Harlen (2000, 2023) näkemystä siitä, että viholliskuvissa keskeistä on jyrkkä eronteko “meidän” ja “heidän” välillä. Vastapuoli esitetään perustavanlaatuisesti erilaisena ja sellaisena, jonka kanssa yhteisymmärrys tai neuvottelu ei näyttäyty mahdollisena. Samalla havainto siitä, että suoraa väkivaltaa esiintyy vain rajallisesti, viittaa siihen, että vihollisen torjuminen tapahtuu ensisijaisesti symbolisella ja representatiivisella tasolla, ei niinkään suorana väkivallan kuvauksena.

Tulokset ovat linjassa myös Vuorisen (2007) uhkakäsityksen kanssa. Koska aineistossa kuvattu vihollinen sijoittuu Yhdysvaltojen sisäiseen poliittiseen kenttään, uhka näyttäytyy läheisenä ja välittömänä. Aineiston perusteella poliittinen vastustaja ei näyttäyty pelkästään eri mieltä olevana toimijana, vaan toimijana, jota vastaan on perusteltua suojautua.

Haslamin (2006) dehumanisaatioteorian näkökulmasta tulokset tarkentavat käsitystä dehumanisaation muodoista poliittisessa kontekstissa. Aineistossa korostuu erityisesti eläimellinen dehumanisaatio, kun taas mekaaninen dehumanisaatio jää selvästi vähäisemmäksi. Tämä viittaa siihen, että poliittista vastustajaa ei niinkään esitetä tunteettomana tai koneenomaisena, vaan pikemminkin hallitsemattomana, moraalisesti alempiarvoisena ja sivistymättömänä toimijana.

Teoreettisesti tämä tarkoittaa, että poliittinen vastustaja ei aineistossa näyttäyty ainoastaan uhkaavana vihollisena, vaan samanaikaisesti myös ihmisyydeltään vajavaisena toimijana. Tämä yhdistelmä on erityisen tehokas, koska se sekä oikeuttaa vastapuolen torjumisen että vähentää moraalisia pidäkkeitä suhtautua häneen negatiivisesti. Näin vihollinen ei ole pelkästään väärässä oleva vastustaja, vaan myös moraalisesti ja inhimillisesti alempiarvoinen

uhka, mikä samalla oikeuttaa kaventamaan hänen asemaansa legitiimin poliittisen toimijuuden piirissä. Tämä havainto tukee Harlen (2023) näkemystä siitä, että viholliskuvissa keskeistä on myös poliittinen kamppailu vallasta ja sen säilyttämisestä.

Lisäksi tulokset tukevat näkemystä siitä, että viholliskuvien rakentaminen voidaan tulkita ryhmän sisäistä koheesiota vahvistavana mekanismina. Vihollisen negatiivinen representaatio ei ainoastaan erottele ryhmiä toisistaan, vaan myös vahvistaa oman ryhmän yhtenäisyyttä. Tämä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa, jonka mukaan viholliskuvat voivat lyhyellä aikavälillä lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta erityisesti heterogeenisissä poliittisissa ryhmissä.

Tämä tutkimus tuottaa uutta tietoa affektiivisesta poliittisesta polarisaatiosta tarkastelemalla sitä visuaalisen poliittisen viestinnän näkökulmasta. Valtio-opin tutkimuksessa painopiste on perinteisesti ollut kielellisen ja retorisen viestinnän analyysissä, kun taas tässä tutkimuksessa affektiivista polarisaatiota lähestytään internetmeemien visuaalisen kulttuurin kautta. Näin tutkimus laajentaa ymmärrystä siitä, miten poliittisia merkityksiä tuotetaan ja välitetään digitaalisessa kulttuurissa.

Tutkimus täydentää aiempaa ymmärrystä affektiivisen polarisaation poliittisesta jakautumisesta. Aiempi tutkimus on osoittanut polarisoivan ja vihamielisen meemiviestinnän olevan keskeistä erityisesti republikaanien ja Donald Trumpin kannattajien poliittista verkkoviestintää jo vuoden 2016 presidentinvaalikampanjan aikana ja sen jälkeen. Tämä tutkimus osoittaa, että vastaavat affektiivisen polarisaation mekanismit ovat läsnä myös demokraattien tukijoiden jakamissa republikaaneja käsittelevissä internetmeemeissä, mikä korostaa ilmiön vastavuoroisuutta.

Tulokset osoittavat myös, että affektiivinen polarisaatio henkilöityy aineistossa vahvasti yksittäisiin poliittisiin toimijoihin, erityisesti Donald Trumpiin. Kuten analyysissä todettiin, aineistossa denotatiivinen huomio kohdistuu Trumpiin, joka esiintyy yli puolessa analysoiduista internetmeemeistä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois puolueiden välistä vastakkainasettelua, vaan pikemminkin kytkee ne toisiinsa. Aineiston perusteella republikaaninen puolue henkilöityy vahvasti Trumpiin, jolloin puolue- ja henkilökeskeinen polarisaatio limittyvät toisiinsa, eikä niiden erottaminen ole analyttisesti tarkoituksenmukaista. Tämä havainto tukee Henrikssonin (2021) esittämää näkemystä siitä, että nykyinen poliittinen polarisaatio henkilöityy nimenomaan Donald Trumpiin.

Tutkimuksen tuloksia tulee tarkastella suhteessa sen aineistollisiin ja metodologisiin rajauksiin. Aineisto koostuu yhden Facebook-ryhmän sisällä jaetuista internetmeemeistä, mikä rajaa tarkastelun tiettyyn poliittiseen ja sosiaaliseen kontekstiin eikä mahdollista laajempia yleistyksiä kaikkiin poliittisiin toimijoihin tai alustoihin. Lisäksi aineisto on kerätty rajatulta ajanjaksolta, mikä tarkoittaa, että tulokset kuvaavat affektiivisen polarisaation ilmenemistä nimenomaan kyseisessä ajallisessa kontekstissa. Poliittisen viestinnän nopea muutos voi vaikuttaa siihen, miten vastaavat ilmiöt näyttäytyvät eri ajankohtina. Metodologisesti tutkimus perustuu semioottiseen analyysiin, johon sisältyy väistämättä tulkinnanvaraisuutta. Vaikka analyysi on toteutettu systemaattisesti ja teoreettiseen viitekehukseen nojaten, konnotaatioiden tunnistaminen ja tulkinta eivät ole täysin yksiselitteisiä. Tämä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä laajempaan poliittiseen viestintään, mikä tekee perustelluksi ilmiön tarkastelun laajemmassa aineistossa, useammassa ryhmässä ja eri alustoilla.

Poliittiset internetmeemit ja niiden tuottama affektiivinen polarisaatio sekä niiden polyseeminen luonne avaavat useita jatkotutkimusmahdollisuuksia. Internetmeemien jatkuva uudelleenmuotoutuminen tekee niistä dynaamisen tutkimuskohteen, jota voitaisiin tarkastella syvemmin esimerkiksi identiteettien rakentumisen näkökulmasta yhdistäen semiotiikan menetelmiä kulttuuriteoreettisiin lähestymistapoihin. Vertaileva tutkimus republikaanien tuottamista internetmeemeistä samalta ajalta voisi syventää ymmärrystä affektiivisen polarisaation vastavuoroisuudesta. Lisäksi jatkotutkimuksessa olisi hyödyllistä laajentaa tarkastelua eri sosiaalisen median alustoille, kuten TikTokiin. Tämä mahdollistaisi tarkastelun, miten affektiivinen polarisaatio rakentuu audiovisuaalisessa ympäristössä. Lisäksi jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa analysoida, miten lähtökohtaisesti poliittisesti riippumattomat instituutiot, kuten tuomiovalta, esitetään sosiaalisen median kaikkukammioissa ja millaisia merkityksiä niihin liitetään.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että affektiivinen polarisaatio ei ole pelkästään yksittäisiin poliittisiin kiistoihin liittyvä ilmiö, vaan laajempi rakenteellinen piirre, joka muokkaa poliittista keskustelua Yhdysvalloissa. Kun poliittinen vastustaja esitetään järjestelmällisesti uhkaavana ja epäinhimillisenä, keskustelun lähtökohdat muuttuvat: vastapuolta ei enää kohdata eri mieltä olevana toimijana, vaan toimijana, jonka näkemyksiä ei pidetä legitiimeinä.

Tällainen kehitys voi aiemman tutkimuksen valossa asettaa haasteita demokraattiselle järjestelmälle, joka perustuu erilaisten näkemysten väliseen vuorovaikutukseen ja

kompromissien mahdollisuuteen. Mikäli poliittinen vastakkainasettelu rakentuu yhä vahvemmin affektiivisten reaktioiden ja viholliskuvien varaan, kaventuvat edellytykset rakentavalle poliittiselle keskustelulle. Tämä herättää kysymyksen siitä, missä määrin ideologinen debatti on enää mahdollista tilanteessa, jossa vastapuoli nähdään lähtökohtaisesti perustavanlaatuisesti erilaisena ja torjuttavana.

Sosiaalisen median rooli on tässä keskeinen. Tutkimuksen perusteella internetmeemit toimivat osana digitaalisen kulttuurin viestintätapoja, jotka vahvistavat kaikukammioita ja kiihdyttävät affektiivista polarisaatiota. Visuaaliset ja tunnepitoiset viestit eivät ainoastaan heijasta poliittisia jakolinjoja, vaan myös syventävät niitä rakentamalla vastapuolesta yksipuolisia ja negatiivisia representaatioita. Kaikukammioissa leviävät visuaaliset ja humoristiset ärsykkeet voivat heikentää kriittistä suhtautumista poliittiseen sisältöön. Humoristiset ja nopeatempoiset internetmeemit ovat omiaan vahvistamaan ennestään omaksuttuja käsityksiä. Tällaisessa ympäristössä vastapuolta koskevat viholliskuvat normalisoituvat ja niiden kriittinen tarkastelu vähenee, mikä entisestään syventää affektiivista polarisaatiota.

Näin ollen tutkimus korostaa tarvetta ymmärtää paremmin, miten poliittiset merkitykset rakentuvat digitaalisessa kulttuurissa ja millaisia seurauksia tällä on demokraattiselle keskustelulle. Tietoisuus algoritmien, kaikukammioiden ja affektiivisen viestinnän vaikutuksista on keskeinen askel kohti sellaista poliittista vuorovaikutusta, jossa erimielisyydet eivät automaattisesti johda vastapuolen dehumanisointiin tai viholliskuvien rakentamiseen.

Lähteet

Primääriaineisto

Internetmeemit (N = 642), kerätty Facebook-ryhmästä *Supporting Biden/Harris Administration* (<https://www.facebook.com/groups/1179243645464248>), ajalla 15.2.–25.3.2024, tutkijan hallussa. Aineisto koostuu kuvamuotoisista (JPEG) poliittisista internetmeemeistä.

Tutkimuskirjallisuus

- Abidin, Crystal. 2020. Meme Factory Cultures and Content Pivoting in Singapore and Malaysia during COVID-19. *Harvard Kennedy School Misinformation Review*. 1:3. <https://doi.org/10.37016/mr-2020-031>.
- Accountable Tech. 2022. *The Ongoing Insurrection: How Trump Continues to Weaponize Social Media Post January 6th*. PDF-asiakirja. Ladattu 5.2.2024. Saatavilla URL: <https://accountabletech.org/research/the-ongoing-insurrection/>
- Arendt, Hannah. 1944. The Jew as Pariah: A Hidden Tradition. *Jewish social studies* 6:2, 99–122.
- Aro, Jessikka. 2019. *Putinin trollit: Tositarinoita Venäjän infosodan rintamilta*. Helsinki: Johnny Kniga Kustannus.
- Aula, Ville. 2019. *Vaalimanipuloijat ovat kanssasi samaa mieltä*. Online. Sitra. 26.3.2019. Viitattu. 20.2.2024. URL: <https://www.sitra.fi/blogit/vaalimanipuloijat-ovat-kanssasi-samaa-mieltä/>
- Barthes, Roland. (1984 [1961]). Sanoma valokuvassa. Suomentanut Kristiina Widenius. Teoksessa Lintunen, Martti (toim.) *Kuvista sanoin 2*. Helsinki: Suomen valokuvataiteen museon säätiö, 120–137.
- Barthes, Roland. (1986 [1964]). Kuvan retoriikka. Suomentanut Kristiina Widenius. Teoksessa Lintunen, Martti (toim.) *Kuvista sanoin 3*. Helsinki: Suomen valokuvataiteen museon säätiö, 71–92.
- Buckels, Erin E., Trapnell, Paul D. & Paulhus, Delroy L.. 2014. Trolls Just Want to Have Fun. *Personality and Individual Differences* 67, 97–102. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.016>
- Clegg, Nick. 2023. *Ending Suspension of Trump's Accounts With New Guardrails to Deter Repeat Offenses*. Online. Meta. 23.1.2023. Viitattu 6.2.2024. URL: <https://about.fb.com/news/2023/01/trump-facebook-instagram-account-suspension/>

- Dawkins, Richard. 2006. *The Selfish Gene*. 30th anniversary edition. Oxford: Oxford University Press.
- Fiske, John (1992). *Merkkien kieli: johdatus viestinnän tutkimiseen*. Suom. toim. Veikko Pietilä, Risto Suikkanen & Timo Uusitupa. Tampere: Vastapaino.
- Michel Foucault (2001 [1961]). *Madness and Civilization: A History of Insanity in the Age of Reason*. Kääntänyt Richard Howard. London: Routledge.
- Friedrichs, Gordon M. & Tama, Jordan. 2022. Polarization and US Foreign Policy: Key Debates and New Findings. *International Politics (Hague, Netherlands)* 59:5, 767–785. <https://doi.org/10.1057/s41311-022-00381-0>
- Garimella, K., De Francisci Morales, G., Gionis, A. & Mathioudakis, M. 2018. Political discourse on social media: Echo chambers, gatekeepers, and the price of bipartisanship. *Proceedings of the 2018 World Wide Web Conference*, 913–922. <https://doi.org/10.1145/3178876.3186139>
- Harle, Vilho. 2000. *The enemy with a thousand faces: the tradition of the other in western political thought and history*. Westport, Conn.: Praeger.
- Harle, Vilho. 2023. *Hyvä, paha, ystävä, vihollinen*. Toinen, uudistettu laitos. Helsinki: Rosebud.
- Haslam, Nick. 2006. Dehumanization: An Integrative Review. *Personality & Social Psychology Review* 10:3, 252–264. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1003_4
- Henriksson, Markku. 2021. *Tähtilipun maa: Yhdysvaltain alueen historia*. Helsinki: Tammi.
- History, Art & Archives, U.S. House of Representatives. 2024. *Party divisions of the House of Representatives, 1789 to present*. Online. U.S. House of Representatives. 19.9.2024. Viitattu 19.9.2024. URL: <https://history.house.gov/Institution/Party-Divisions/Party-Divisions/>
- Ikäheimo, Hannu-Pekka. 2022. Näkökulmalaatikko. Sääntely ei yksin ratkaise polarisoitumista sosiaalisessa mediassa. Teoksessa Saarinen, Arttu, *Vastakkainasettelujen aika: poliittinen polarisaatio ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus, 81–85.
- Jantunen, Saara. 2015. *Infosota: "iskut kohdistuvat kansalaisten tajuntaan"* Helsinki: Otava.
- Kemp, Simon. 2024. *Digital 2024 Global Overview Report*. Online. Kepios. 31.1.2024. Viitattu 1.2.2024. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>
- Kemp, Simon. 2023. *Facebook users, stats, data & trends*. Online. Kepios. 11.5.2023. Viitattu 9.2.2024. URL: <https://datareportal.com/essential-facebook-stats>

- Kepios. 2024. *Digital 2024 Global Overview Report*. Online. Kepios. 31.1.2024. Viitattu 2.2.2024. Saatavilla: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>
- Kitchens, B., Johnson, S. L., & Gray, P. 2020. Understanding echo chambers and filter bubbles: The impact of social media on diversification and partisan shifts in news consumption. *MIS quarterly* 44:4, 1619–1649.
<https://doi.org/10.25300/MISQ/2020/16371>
- Kleemola, Olli. 2021. ”Vaaleihin kommunismin valtaa vastaan” – kommunismin kuva eurooppalaisen oikeiston vaalijulisteissa 1940–1960-luvulla. Teoksessa Vuorinen, Marja (toim.) *Vihapuheen, viholliskuvien ja disinformaation historiaa: vallan ja vastarinnan välineitä*. Turku: Turun Historiallinen Yhdistys, 189–232.
- Know Your Meme. 2021. *Bernie Sanders Wearing Mittens Sitting in a Chair – Bernie the fly*. Online kuvatiedosto. Literally Media Ltd. Viitattu 10.2.2025. URL: <https://i.kymcdn.com/photos/images/original/001/997/355/b51.jpg>
- Know Your Meme. 2024a. *Gay Clown Putin*. Online. Literally Media Ltd. 10.12.2024. Viitattu 4.2.2025. URL: <https://knowyourmeme.com/memes/gay-clown-putin>
- Know Your Meme. 2024b. *Xi Jinping Winnie the Pooh Comparisons*. Online. Literally Media Ltd. 10.12.2024. Viitattu 4.2.2025. URL: <https://knowyourmeme.com/memes/xi-jinping-winnie-the-pooh-comparisons>
- Know Your Meme. 2025a. *Image Macros*. Online. Literally Media Ltd. 29.1.2025. Viitattu 4.2.2025. URL: <https://knowyourmeme.com/memes/image-macros>
- Know Your Meme. 2025b. *Pepe the Frog*. Online. Literally Media Ltd. 29.1.2025. Viitattu 3.2.2025. URL: <https://knowyourmeme.com/memes/pepe-the-frog>
- Know Your Meme. 2025c. *Rage Comics*. Online. Literally Media Ltd. 29.1.2025. Viitattu 4.2.2025. URL: <https://knowyourmeme.com/memes/subcultures/rage-comics>
- Knuutila, Aleks. 2019. *Närkästyksen kone: Miksi uusoikeiston ääni kuuluu verkossa muita vahvemmin?*. Online. Poliitikasta. 7.5.2019. Viitattu 25.11.2023. URL: <https://politiikasta.fi/narkastyksen-kone-miksi-uusoikeiston-aani-kuuluu-verkossa-muita-vahvemmin/>
- Koskela, Miika & Sullström, Heidi. 2025. *Moni haluaisi nyt poistua somesta – tässä vinkit, miten se kannattaa tehdä*. Online. YLE. 30.1.2025. Viitattu 7.5.2025. URL: <https://yle.fi/a/74-20140346>
- Latva-Teikari, Kati & Viitamäki, Ville. 2019. *Kun Yle kysyy sulta meemeistä...* Online. YLE. 23.5.2019. Viitattu 1.10.2021. URL: <https://yle.fi/uutiset/3-10784860>

- Lima, Cristiano. 2021. *Social media: Where Trump is welcome — and where he's still banned*. Online. POLITICO. 5.5.2021. Viitattu 6.2.2024. URL: <https://www.politico.com/news/2021/05/05/where-trump-can-and-cant-post-on-social-media-facebook-twitter-485343>
- Lindgren, Anni & Wilhelmus, Leonard. 2021. *Podcast: Meemien paikka on nyt myös politiikassa*. Podcast. The Ulkopolitist. 21.11.2021. Viitattu 2.2.2022. URL: <https://ulkopolitist.fi/2021/11/27/podcast-meemien-paikka-on-nyt-myos-politiikassa/>
- Mikkonen, Erkki. 2024. *Valkoiseen taloon vai vankilaan? Trumpin historiallinen oikeudenkäynti alkaa*. Podcast. YLE. 10.4.2024. Viitattu 8.8.2024. URL: <https://areena.yle.fi/1-68250419>
- Mäntylä, Juha-Matti. 2018. *Kyllä, algoritmit uhkaavat demokratiaa – Valta luisuu some-miljardööreille*. Online. YLE. 17.4.2018. Viitattu 18.4.2022. URL: <https://yle.fi/uutiset/3-10041316>
- Nagle, Angela. 2017. *Kill All Normies: Online Culture Wars From 4chan And Tumblr To Trump And The Alt-Right*. Winchester: Zero Books.
- Neiwert, David A. 2017. *Alt-America: The Rise of the Radical Right in the Age of Trump*. Lontoo: Verso.
- Pollard, Tom. 2018. *Alt-Right Transgressions in the Age of Trump. Perspectives on Global Development and Technology* 17:1–2, 76–88. <https://doi.org/10.1163/15691497-12341467>
- Poutanen, Mikko & Särnä, Saara. 2021. *Podcast: Meemipolitiikkaa*. Online. Poliitikasta. 24.4.2021. Viitattu 1.12.2021. URL: <https://politiikasta.fi/meemipolitiikkaa>
- Saarikoski, Petri. 2013a. 2004 – Vuodatuksia laajakaistoilla. Teoksessa Suominen, Jaakko, Sari Östman, Petri Saarikoski & Riikka Turtiainen, *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 48–66.
- Saarikoski, Petri. 2013b. 2008 – Kaiken kansan Facebookista Obaman Twitteriin. Teoksessa Suominen, Jaakko, Sari Östman, Petri Saarikoski & Riikka Turtiainen, *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 146–170.
- Saarinen, Arttu. 2022. *Vastakkainasettelujen aika: poliittinen polarisaatio ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Seppänen, Janne. 2005. *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.
- Shifman, Limor. 2014. *Memes in Digital Culture*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

- Suominen Jaakko. 2013. 2006 – Verkkovideoita joka tuubista. Teoksessa Suominen, Jaakko, Sari Östman, Petri Saarikoski & Riikka Turtiainen, *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 88–118.
- Supporting Biden/Harris Administration. 2025. [Facebook-sivu]. Facebook. Viitattu 17.5.2025. URL: <https://www.facebook.com/groups/1179243645464248>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2019. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Trump, Donald J. 2024. @realDonaldTrump - X. Viestipalvelu X. Viitattu 6.2.2024. URL: <https://twitter.com/realDonaldTrump>
- Trump, Donald J. 2024. Etusivu [Facebook-sivu]. Facebook. Viitattu 6.2.2024. URL: <https://www.facebook.com/DonaldTrump>
- The United States government. 2022. *Congressional, State, and Local Elections*. Online. USAGov. 10.11.2022. Viitattu 25.11.2024. URL: <https://www.usa.gov/midterm-state-and-local-elections>
- United States Senate. 2024. *Party Division*. Online. The U.S. Senate. 19.9.2024. Viitattu 19.9.2024. URL: <https://www.senate.gov/history/partydiv.htm>
- Vahti, Jukka. 2020. *Meemit ovat satiiria steroideilla*. Online. Sitra. 5.6.2020. Viitattu 8.9.2024. URL: <https://www.sitra.fi/artikkelit/meemit-ovat-satiiria-steroideilla/>
- Vanian, Jonathan. 2023. *Donald Trump is back on social media, and nobody knows what happens next*. Online. CNBC. 29.3.2023. Viitattu 7.2.2024. URL: <https://www.cNBC.com/2023/03/29/donald-trump-is-back-on-social-media-and-now-what-happens.html>
- Vehkoo, Johanna. 2021. *Oikeusjuttu*. Helsinki: Kosmos.
- Vuorinen, Marja. 2007. Miten vihollinen sijoitetaan. Teoksessa Veivo, Harri (toim.) *Vastarinta / resistanssi: konfliktit, vastustus ja sota semiotiikan tutkimuskohteina*. Helsinki: Yliopistopaino, 242–260.
- Vuorinen, Marja. 2021. Johdanto. Teoksessa Vuorinen, Marja (toim.) *Vihapuheen, viholliskuvien ja disinformaation historiaa: vallan ja vastarinnan välineitä*. Turku: Turun Historiallinen Yhdistys, 9–28.
- Webster, Steven W. 2018. It's Personal: The Big Five Personality Traits and Negative Partisan Affect in Polarized U.S. Politics. *The American Behavioral Scientist (Beverly Hills)* 62:1, 127–145. <https://doi.org/10.1177/0002764218756925>

- The White House. 2024. *The Legislative Branch*. Online. TheWhite House. 19.9.2024.
Viitattu 19.9.2024. URL: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/the-legislative-branch>
- Wiggins, Bradley. 2016. Crimea River: Directionality in Memes from the Russia-Ukraine Conflict. *International Journal of Communication* 10, 451–485. Saatavilla:
research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=36c03764-64b8-3ed6-b4f2-46ab495381e3
- Wiggins, Bradley. 2017. Digital Dispatches from the 2016 US Election: Popular Culture Intertextuality and Media Power. *International journal of media and cultural politics* 13:1, 197–205. https://doi.org/10.1386/macp.13.1-2.197_7
- Wiggins, Bradley E.. 2019. *The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality*. New York: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429492303>
- Yao, Sandra. 2016. Pocket-sized' politics: Binders, Big Birds and other memes of the 2012 US presidential Campaign. Teoksessa Hamilton, Caitlin & Shepherd, Laura J. (toim.), *Understanding Popular Culture and World Politics in the Digital Age*. New York: Routledge, 153–174. <https://doi.org/10.4324/9781315673394>
- Östman, Sari. 2013. 2005 – Tietoyhteiskunnasta kansalaisjournalismiin. Teoksessa Suominen, Jaakko, Sari Östman, Petri Saarikoski & Riikka Turtiainen, *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 67–87.

Liitteet

Liite 1. Kaikki denotaatiot

Denotaatio	kpl
republikaanit	294
Trump ja muut kuin republikaanit	92
republikaaneja (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita	31
demokraatit	28
Trump ja autoritaariset johtajat	22
Trumpin vertailu	21
animaatio- ja sarjakuvahahmoja	11
pahvisia laatikoita	11
elokuva- ja televisiohahmot	8
erilaisia lippuja	7
Trump ja entisiä presidenttejä	7
autoritaariset johtajat	6
Trump, Melania	6
klovneja	5
poliittiset eläinhahmot	5
presidenttien perheenjäseniä	5
punainen lippalakki	5
eläimet	3
rotuerotteluun liittyvää kuvastoa	3
Trumpia pilkkaava poliittinen taide	3
Yhdysvaltain kongressitalon valtaus 2021 ja siihen vertaaminen	3
hakaristi	2
lentokone	2
amerikkalaisen jalkapallon valmentaja ja pelaajia	1
arvontapyörä	1
ase ja stetoskooppi	1
auto	1
Barbie-nukke	1
Biden, Jill; Biden, Joe; Trump, Melania; Trudeau, Justin	1
bin Laden, Osama	1
Chappelle, Dave	1
Conley, Sean	
Disneylandin työntekijä polttamassa tupakkaa	1
eri aineiden sulamispisteitä	1

Denotaatio	kpl
erilaisia logoja ja lippuja	1
erilaisia päähineitä	1
foliohattuinen henkilö	1
homehtunut säilykelihapala	1
ihminen seisomassa liitutaulun edessä	1
ihmisten takeissa olevia pinssejä	1
itkevä henkilö	1
joukko ihmisiä lavalla	1
Joulupukki	1
juustonaksu	1
kaiverrettu kurpitsa	1
kaksi elossa olevaa ihmistä ja joukko kuolleita	1
kaksi henkilöä kaasunaamareissa	1
kaksi miestä roikkumassa köydestä	1
kaksi naista	1
keittolautanen	1
Ku Klux Klanilainen, mies ja Joe Biden	1
lekaharkkopäisiä ihmisiä rivissä	1
linja-auto	1
loka-auto, jossa Trumpin naama	1
luuranko	1
Microsoftin Clippit-toimistoassistentti	1
miehen takaraivo	1
mies istumassa pöydän ääressä	1
mies osoittamassa kaukaisuuteen	1
Mountain Dew -pulloja, itkevä emoji, Sean Combseja ja Joe Biden	1
nainen ja vauva	1
natsi-Saksan vaakuna ja Yhdysvaltain lippu	1
nilkkapantoja	1
paholainen	1
paperipyherulla	1
piirros kahdesta aikuisesta ja kahdesta lapsesta	1
piirros lapsesta ja naisesta	1
piirros lapsesta kurottamassa kirjoja	1
piirros manalasta	1
piirros naisesta mukin kanssa	1
roskapönttönaamiaispuku	1

Denotaatio	kpl
The Dwarf, Jimmy with Cigarette and Flowers	1
t-paita	1
Trump Tower	1
tyhjä rekan kontti	1
ulkokäymälä	1
vaippapaketti	1
vankilan muuri	1
Vapaudenpatsas	1
Vapaudenpatsas, Pennywise-Trump ja viikatemies	1
vastasyntynyt vauva	1
verinen käsi	1
Welcome to Florida -kyltti	1
Yhdysvaltain kongressitalo	1
Zelenskyi ja Netanjahu aiheinen Wojak -internetmeemi	1
	642

Liite 2. Kaikki republikaanien denotaatiot

republikaanit	kpl
Trump, Donald yksin	162
Greene, Marjorie Taylor	39
Trump, Donald ja muita republikaaneja	35
DeSantis, Ron	26
Boebert, Lauren	24
Gaetz, Matt	22
Jordan, Jim	21
Trump, Donald Jr.	19
McCarthy, Kevin	18
Trump, Ivanka	17
Trump, Eric	14
Santos, George	13
Cruz, Ted	8
Graham, Lindsey	8
Giuliani, Rudy	7
Kushner, Jared	7
Trumpin lähiperhettä	7
McConnell, Mitch	6
Guilfoyle, Kimberly	4

republikaanit	kpl
Powell, Sidney	4
Trumpin kannattajat	4
Cheney, Liz	3
Johnson, Mike	3
Paul, Rand	3
Pence, Mike	3
Trump, Tiffany	3
Bannon, Steve	2
Chesebro, Kenneth	2
Gosar, Paul	2
Hicks, Hope	2
Roy, Chip	2
Rubio, Marco	2
Stone, Roger	2
Barr, William	1
Biggs, Andy	1
Chansley, Jacob	1
Conway, Kellyanne	1
Eastman, John	1
Fruman, Igor	1
Habba, Alina	1
Hawley, Josh	1
Jackson, Ronny	1
Latham, Cathleen A.	1
Manafort, Paul	1
McCarthy, Joseph	1
Miller, Stephen	1
Mulvaney, Mick	1
Ogles, Andy	1
Palin, Sarah	1
Parnas, Lev	1
Pompeo, Mike	1
Shafer, David	1
Smith, Ray	1
	514

Liite 3. Trump ja muut kuin republikaanit

Trump ja muut kuin republikaanit	kpl
Trump, Melania	13
Smith, Jack	9
Biden, Joe	8
Clinton, Hillary	6
Vapauden patsas	5
Obama, Barack	4
rikollisia	4
Willis, Fani	4
lapsi	3
Lännen ilkeä noita	3
mies	3
Hitler, Adolf	2
Manson, Charles	2
Merkel, Angela	2
Nauta, Walt	2
norsu	2
poliisi	2
Trump, Barron	2
Trump, Ivana	2
valkopääkotka	2
apinalauma	1
Biden, Jill	1
bin Laden, Osama	1
Churchill, Winston	1
Chris Farleyn esittämä hahmo	1
Damien Ennustus -elokuvasta	1
Harry Potter -sarjan Hagrid	1
James, Letitia	1
Jeesus	1
Jones, Jim	1
Joulupukki	1
kaksi FBI-agenttia	1
King, Martin Luther Jr.	1
Koresh, David	1
Ku Klux Klan	1
lammas	1

Trump ja muut kuin republikaanit	kpl
Maxwell, Ghislaine	1
naisia	1
nuori tyttö	1
Obama, Michelle	1
oikeuden jumalatar	1
Peter Boylen esittämä nuori Frankenstein	1
piirretty nainen	1
Pinky ja Brain	1
Randle McMurphyn hahmo	1
Rodgers, Aaron	1
rotta	1
rouva Doubtfire	1
sairaanhoitaja	1
talosialainen Star Trek -televisiosarjasta	1
Uncle Sam	1
valamiehistö	1
valkopääkotka ja Mount Rushmore	1
valkopääkotkan näköinen aalto	1
Wendy Torrancen hahmo	1
Zelenskyi, Volodymyr	1
	116

Liite 4. Republikaanit (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita

Republikaanit (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita	kpl
joukko republikaaneja ja joukko ihmisiä	2
Bannon, Steve; Jabba the Hutt	1
Boebert, Lauren; Biden, Joe; Jeesus	1
Boebert, Lauren; Green, Marjorie Taylor ja mölyapinoita	1
Boebert, Lauren; Greene, Marjorie Taylor; Ocasio-Cortez, Alexandria	1
Boebert, Lauren perheineen joulukuvassa	1
Chansley, Jacob; Fetterman, John	1
DeSantis, Ron ja lapsia	1
DeSantis, Ron ja simpanssi	1
DeSantis, Ron ja tanssijoita	1
DeSantis, Ron ja The Beatles	1

Republikaanit (pl. Trump) ja muita hahmoja tai kohteita	kpl
Gaetz, Matt; Gaetz, Ginger; Jordan, Jim ja poliiseja	1
Gaetz, Matt ja Jerry-nukke	1
Gaetz, Matt ja käsiä osoittamassa aseella	1
Gaetz, Matt; Jordan, Jim ja Beavis ja Buttthead	1
Greene, Marjorie Taylor ja aasi	1
Greene, Marjorie Taylor ja vaippapaviaani	1
Greene, Marjorie Taylor; Stahl, Leslie	1
Guilfoyle, Kimberly; Smith, Jack	1
Hawley, Josh; Zelenskyi, Volodymyr	1
McCarthy, Kevin; Carson, Witney	1
McCarthy, Kevin ja kalastajanasuun pukeutunut mies	1
McCarthy, Kevin; Kilgore, Bill	1
McConnell, Mitch haamuna hautausmaalla	1
McConnell, Mitch ja erilaisia tunnuksia	1
McConnell, Mitch; Jagger, Mick	1
republikaaneja ja The Sopranos -sarjan hahmoja	1
republikaani ja oikeuden jumalatar	1
Rubio, Marco; Woodward Garcia, Laurie	1
Trumpin kannattajia ja natsisaksalainen väkijoukko	1
	31